Κυβέρνηση σκανδάλων, απολύσεων, πολεμοκαπηλείας

Την στηρίζουν οι συμβιβασμοί της αντιπολίτευσης

Η κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας θα ήθελε πολύ να σκεπάσει όλα τα προβλήματά της με τον μανδύα του "ειρηνοποιού". Από τη στιγμή που ο Σάιρους Βανς και ο Λόρδος Οουεν αποφάσισαν να γίνει η συνάντηση των εμπόλεμων της Βοσνίας στην Αθήνα και ο Μητσοτάκης χάρισε το στυλό του στον Κάρατζιτς, οι "ειρηνευτικές πρωτοβουλίες" της κυβέρνησης έγιναν λάβαρο της πολιορκημένης Νέας Δημοκρατίας. Μέχρι και συνεργεία για να γράφουν "αυθόρμητα" συνθήματα στους τοίχους για τον "Πρωθυπουργό της Ειρήνης" οργάνωσαν.

Η πραγματικότητα, όμως, είναι δύσκολο να συγκαλυφθεί.

Πρώτα απ' όλα γιατί η ίδια η "ειρηνευτική πρωτοβουλία" στη Βοσνία σημαίνει στην πράξη μεγαλύτερη εμπλοκή στον πόλεμο της πρώην Γιουγκοσλαβίας. Μέχρι τώρα η κυβέρνηση ήθελε να εμφανίζεται αμέτοχη και με μοναδικό σκοπό να διαφυλάξει τα ελληνικά σύνορα από τις οποιεσδήποτε "παρενέργειες" αυτού του πόλεμου (εισβολή προσφύγων, διεκδικήσεις Γκλιγκόρωφ κλπ). Τώρα αυτά τα προσχήματα εγκαταλείπονται, εκτός κι αν κανένας πιστεύει ότι ο Μητσοτάκης υποσχέθηκε ελληνικά στρατεύματα στον Κάρατζιτς για να φυλάξουν τα ελληνικά σύνορα στη... Βοσνία.

Το γεγονός ότι για την ώρα μετά τη σύσκεψη των πολιτικών αρχηγών με τον Καραμανλή αυτή η υπόσχεση πάγωσε, δεν σημαίνει ότι εξαφανίστηκε σαν προοπτική. Το τι θα γίνει δεν θα καθοριστεί από τέτοιες χάρτινες δεσμεύσεις της κυβέρνησης, αλλά από το σκληρό διπλωματικό παρασκήνιο ανάμεσα στην ΕΟΚ και στον Κλίντον για τους παραπέρα χειρισμούς. Ο πόλεμος στη Βοσνία συνεχίζεται, οι επεμβάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων βρίσκονται σε εξέλιξη και ο Μητσοτάκης βρίσκεται πιο βαθειά παρά ποτέ μέσα σ' αυτή τη δίνη.

Ακόμα πιο δύσκολο να συγκαλυφθούν είναι τα προβλήματα της Νέας Δημοκρατίας στο εσωτερικό. Οι οικονομικές εξελίξεις τους πρώτους μήνες του 1993 εξαφανίζουν τα οποιαδήποτε περιθώρια μπορεί να υπολόγιζαν τα κυβερνητικά επιτελεία για προεκλογικές παροχές. Ο πληθωρισμός δεν λέει να πέσει παρόλο

Από το μεγάλο πανελλαδικό συλλαλητήριο της ΟΜΕ-ΟΤΕ ενάντια στις ιδιωτικοποιήσεις

που η ύφεση συνεχίζεται, ενώ αντίθετα ο προϋπολογισμός πέφτει ξανά έξω. Το ζήτημα που αντιμετωπίζει αυτή τη στιγμή ο Μητσοτάκης δεν είναι αν θα έχει περιθώρια για προεκλογικές υ-

ποσχέσεις, αλλά πώς μπορεί να αποφύγει μια μετωπική σύγκρουση με τα συνδικάτα στους τελευταίους μήνες της κυβέρνησης.

Τα μέτωπα στα οποία παίζεται να ξεσπάσουν γερές απεργίες είναι πλήθος. Το πιο καυτό είναι ίσως οι ιδιωτικοποιήσεις. Στη ΔΕΗ η ακύρωση της σύμβασης με την Τρακτεμπέλ ύστερα από τις πρώτες κινητοποιήσεις της ΓΕΝΟΠ ήταν ένας ελιγμός που έδειξε πόσο φοβάται η κυβέρνηση. Μπορεί να κάνει τον ίδιο ελιγμό και στον ΟΤΕ; Και τι θα κάνει ο Μάνος με τα 300 δισ. που έχει γράψει στον προϋπολογισμό σαν είσπραξη από το πούλημα του ΟΤΕ;

Το εργατικό κίνημα έχει εδώ μπροστά του μια κρίσιμη μάχη. Το ίδιο κρίσιμο είναι και το μέτωπο των αυξήσεων. Ο ΣΕΒ και η Ενωση Ελληνικών Τραπεζών εμφανίζονται στις διαπραγματεύσεις με προκλητικές προτάσεις: 5,2% αύξηση για το 1993 λένε οι τραπεζίτες! Το πάγωμα στο δημόσιο με την παράταση του 0% είναι ακόμα πιο προκλητικό. Το ζήτημα είναι ποιός κλάδος θα ξεκινήσει τη γερή απεργία που χρειάζεται για να σπάσει: οι τραπεζοϋπάλληλοι, οι εργάτες των Δήμων ή η Κοινή Ωφέλεια;

Μέσα σ' ένα τέτοιο κλίμα το σκάνδαλο με την ομάδα υποκλοπών του Στρατηγού Γρυλλάκη θα μπορούσε να είναι η χαριστική βολή για την κυβέρνηση. Αυτή η υπόθεση είναι διπλά αποκαλυπτική. Από τη μια μεριά καταρρακώνει και τα τελευταία ίχνη από τις διακηρύξεις της Νέας Δημοκρατίας περί "κάθαρσης", "νόμου και τάξης", "φιλελευθερισμού" κλπ, κλπ. ο,τι και να λέει ο Μητσοτάκης για το "αναβαθμισμένο κύρος" του διεθνώς, δεν μπορεί να κρύψει το αποκρουστικό πρόσωπο των σκοτεινών μηχανισμών που έρχεται στην επιφάνεια.

Ταυτόχρονα, όμως, η εικόνα των πρώην χαφιέδων του Γρυλλάκη που τώρα τριγυρνάνε από τη μια εφημερίδα στην άλλη για να δώσουν τις αποκαλύψεις τους είναι και αδιάψευστο σημάδι της βαθειάς κρίσης που συγκλονίζει τη ΝΔ.

Τόσο μισητή και τόσο ξεφτυλισμένη είναι η κυβέρνηση, ώστε προκαλεί δικαιολογημένα την απορία στον κόσμο για το πώς στέκεται.

Η καθαρή απάντηση είναι ότι τα καταφέρνει χάρη στη στάση της αντιπολίτευσης.

Σε όλα τα κρίσιμα σημεία ο Παπανδρέου (και με μικρότερη ή μεγαλύτερη απόσταση πίσω του η Δαμανάκη και η Παπαρήγα) έχει αφήσει τα περιθώρια στη ΝΔ να ξεγλυστράει.

Η τελευταία Σύσκεψη των πολιτικών αρχηγών στο Προεδρικό Μέγαρο είναι το πιο άμεσο παράδειγμα. Ο Μητσοτάκης πήρε και επίσημα τις ευλογίες της αντιπολίτευσης για τις δήθεν ειρηνευτικές πρωτοβουλίες του. Εχοντας στηρίξει όλη την κριτική τους στην εικόνα μιας ΝΔ "μειοδοτικής" και "γκαφατζίδικης" που "εισπράτει μόνο καρπαζιές από τους συμμάχους στην ΕΟΚ και στο ΝΑΤΟ" και "δεν αξιοποιεί τις ευκαιρίες για μεγαλύτερο ρόλο της Ελλάδας", οι ηγεσίες της αντιπολίτευσης βρέθηκαν ξαφνικά να χειροκροτούν την ανάδειξη του Μητσοτάκη σε γεφυροποιό ανάμεσα στον Μιλόσεβιτς και στη Δύση. Τον διευκόλυναν έτσι να κρύβεται πίσω από τη μάσκα του ειρηνοποιού.

Αλλά και για το σκάνδαλο των υποκλοπών οι αντιδράσεις της αντιπολίτευσης είναι τουλάχιστο υποτονικές. Η Παπαρήγα θεώρησε την αποκάλυψη του "αποπροσανατολιστική". Ο Συνασπισμός κατάφερε για άλλη μια φορά να κάνει κέντρο τις δικές του διαμάχες για το αν η αποχώρηση του Γαλανού είναι ευτύχημα ή δυστύχημα. Οσο για το ΠΑΣΟΚ, που υποτίθεται ότι έχει την πιο αντιδεξιά στάση, ούτε τις τετριμένες κοινοβουλευτικές μανούβρες μιας εξεταστικής επιτροπής της Βουλής δεν κατάφερε να προωθήσει.

Στην πραγματικότητα ο Παπανδρέου είναι γατζωμένος στην ταχτική της αναμονής των εκλογών.

Τα πάντα υποτάσσονται από τη μεριά του ΠΑΣΟΚ σ' αυτή τη λογική: το μέτωπο των ιδιωτικοποιήσεων, παραδείγματος χάρη, έχει μετατοπιστεί στο ζήτημα αν μια μελλοντική κυβέρνηση του ΠΑΣΟΚ θα ακυρώσει τις συμβάσεις και όχι στο πώς αντιστεκόμαστε εδώ και τώρα.

Η αναμονή των εκλογών δεν έχει να δώσει τίποτα εκτός από παράταση για την Νέα Δημοκρατία και μια σειρά υποχωρήσεις για τους εργάτες, με αντάλλαγμα κάποιες υποσχέσεις του Παπανδρέου, που υπάρχει πικρή εμπειρία για το πόσο αξίζουν.

Το δίμηνο μέχρι να μπει το καλοκαίρι είναι γεμάτο δυνατότητες να μην πάνε έτσι τα πράγματα. Υπάρχουν οι δυνατότητες για ένα γερό απεργιακό κύμα που να συγκρουστεί με τη λιτότητα, τις απολύσεις, τους πολεμικούς σχεδιασμούς. Η διάθεση για σύγκρουση με την κυβέρνηση αναμφίβολα υπάρχει. Δίνει το παρών ακόμα και στις πρόχειρα οργανωμένες 24ωρες διαμαρτυρίες που καλούν αποσπασματικά τα συνδικάτα. Μια σοβαρή απεργιακή πρωτοβουλία θα συσπείρωνε τη συμπαράσταση σήμερα ακόμα πιο έντονα από όσο έγινε με την ΕΑΣ το περασμένο καλοκαίρι.

Το ζήτημα είναι ποιός θα παλαίψει πολιτικά προς μια τέτοια κατεύθυνση. Χρειάζεται μια γερή οργάνωση με επαναστατικό προσανατολισμό και δικτύωση μέσα στους χώρους δουλειάς. Μόνο οργανωμένα μπορούμε να ξεπεράσουμε τη συμβιβαστική ταχτική της κοινοβουλευτικής αντιπολίτευσης και να δώσουμε στη ΝΔ την απάντηση που της αξίζει.

Καθώς η Δύση προσεγγίζει τον Μιλόσεβιτς, ο Μητσοτάκης αυτοπροβάλλεται σαν ο ειρηνοποιός των Βαλκανίων. Ο *Πέτρος Κωνσταντίνου* εξηγεί ότι μόνο η αντιπολεμική δράση φέρνει την ειρήνη και όχι τα σχέδια Βανς-Οουεν και οι επεμβάσεις του ΝΑΤΟ.

Βοσνία: οι "ειρηνοποιοί" διαιωνίζουν τον πόλεμο

Η σύσκεψη των πολιτικών αρχηγών χάρισε στον Μητσοτάκη το παράσημο του ειρηνοποιού των Βαλκανίων. Ο Παπανδρέου, η Δαμανάκη και η Παπαρήγα χειροκρότησαν τον Μητσοτάκη γιατί με τη Διάσκεψη της Αθήνας χαράζει επιτέλους μια φιλειρηνική εθνική στρατηγική στα Βαλκάνια και προχωράει σε θετική κατεύθυνση παρουσίας της Ελλάδας στην περιοχή.

Πρόκειται για χρεωκοπία της αντιπολίτευσης. Εδωσαν άφεση αμαρτιών στον Μητσοτάκη που για ένα ολόκληρο διάστημα κινδυνολογούσε ασύστολα για τις απειλές στα βόρεια σύνορά μας και για το "μουσουλμανικό τόξο" που είναι έτοιμο να μας πνίξει ασφυκτικά.

Η Δύση προσεγγίζει πλέον ανοικτά τον Μιλόσεβιτς και περιμένει ότι ο ίδιος θα ρίξει όλο του το βάρος για να υλοποιηθεί το σχέδιο Βανς-Οουεν κάμπτοντας τις αντιρρήσεις του Κάρατζιτς. Ο Μητσοτάκης μέσα σ'αυτές τις εξελίξεις τρέχει να κατοχυρώσει για τον ελληνικό καπιταλισμό το ρόλο της γέφυρας στην προσέγγιση Δύσης - Μιλόσεβιτς επιδιώκοντας ακόμα μεγαλύτερα ανταλλάγματα από τους ιμπεριαλιστές. Αντί η αντιπολίτευση να καταγγείλει αυτή την προοπτική, τη βαφτίζει "φιλειρηνική πρωτοβουλία". Καλλιεργεί αυταπάτες ότι αυτή η ιμπεριαλιστική ειρήνη δεν θα χρειαστεί την εμπλοκή της Ελλάδας με αποστολή στρατού. Αφοπλίζει το εργατικό κίνημα στην πάλη ενάντια σε μια κυβέρνηση που βρέθηκε στη μεγαλύτερη απομόνωση τα τελευταία χρόνια με τα σκάνδαλα των υποκλοπών.

ΕΙΝΑΙ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΒΑΝΣ-ΟΟΥΕΝ ΔΙΚΑΙΗ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΕΙΡΗΝΗΣ;

Η προσπάθεια να μπει τέλος στον πόλεμο δεν περνάει μόνο μέσα από το σταμάτημα των συγκρούσεων στη Βοσνία. Η κρίση στην τέως Γιουγκοσλαβία έχει αφήσει πολλές ανοικτές πληγές. Η σερβο-κροατική αναμέτρηση για τον έλεγχο της Κράϊνα δεν έχει πάρει οριστικό τέλος. Στο Κοσυφοπέδιο η θέση των Αλβανών χειροτερεύει μέσα από τα μέτρα καταπίεσης του στρατού του Μιλόσεβιτς. Οι Αλβανοί προσπαθούν να επιβιώσουν φτιάχνοντας ένα δίκτυο "παράλληλης" οικονομικής ζωής για να γλιτώσουν από τις στερήσεις και την πείνα. Ενώ, η Δημοκρατία της Μακεδονίας παρά την προσωρινή αναγνώριση από τον ΟΗΕ, είναι ακόμα ένα μέτωπο που μπορεί να γενικεύσει τη σύγκρουση και να αποσταθεροποιήσει ακόμα πιο πολύ την περιοχή. Η μοιρασιά ανάμεσα στον Μιλόσεβιτς και τον Τούτζμαν δεν σταματάει στη Βοσνία.

Το "βοσνιακό πρόβλημα" είναι μόνο μια πλευρά της σύγκρουσης που έχει ξετυλιχτεί σημείο προς σημείο ανάμεσα στους δυο μεγάλους διεκδικητές της πίτας από την ενιαία Γιουγκοσλαβία, τον Μιλόσεβιτς και τον Τούτζμαν.

Ο Μιλόσεβιτς αναδείχτηκε ηγέτης στη μετα-τιτοϊκή Γιουγκοσλαβία υψώνοντας την σημαία του σερβικού εθνικισμού. Στα τέλη της δεκαετίας του '80 για την σερβική άρχουσα τάξη το χαρτί του εθνικισμού ήταν μια διέξοδος για να διοχετευτεί η εργατική αγανάκτηση, που είχε ξεσπάσει, σε εθνικό μίσος ενάντια στους Αλβανούς του Κοσυφοπεδίου πρώτα και να γενικευτεί αργότερα ενάντια στους Κροάτες και τους Μουσουλμάνους. Σ' αυτή την πρακτική η άρχουσα τάξη των άλλων Δημοκρατιών βρήκε γρήγορα στα πρόσωπα του Τούτζμαν της Κροατίας και του Κούτσαν της Σλοβενίας πρόθυμους μιμητές. Αρκετά γρήγορα οι αντίπαλοι εθνικιστές βρέθηκαν με τα όπλα στα χέρια να συγκρούονται στην Κράϊνα για να επιβάλουν τις εθνικές εκκαθαρίσεις αλλά και για την χάραξη συνόρων ανάμεσα στην Κροατία και τη Σερβία. Αποτέλεσμα πόλεις ολόκληρες να γίνονται σωροί ερειπίων και να δημιουργηθούν εκατοντάδες χιλιάδες πρόσφυγες.

Η ΕΟΚ ήρθε να βάλει μια σειρά από όρους για την αναγνώριση της ανεξαρτησίας των Δημοκρατιών επιτείνοντας το χάος. Ο πόλεμος επεκτάθηκε αμέσως ανάμεσα στη Σερβία και την Κροατία. Η επέμβαση της ΕΟΚ ένα χρόνο πριν όπου δημιουργούσε μια ανεξάρτητη Βοσνία διαιρεμένη σε τρία καντόνια με αμιγή εθνικό πληθυσμό κτύπησε το καμπανάκι για το νέο γύρο συγκρούσεων.

Αυτό που νομιμοποίησε η συγκεκριμένη επιλογή της ΕΟΚ δεν ήταν άλλο από την λογική των εθνικιστών δηλαδή τις εθνικές διαιρέσεις και εκκαθαρίσεις. Αυτό που πρόβαλαν οι εθνικιστές, ότι δηλαδή μόνο ανάμεσα στους ομοεθνείς τους ο πληθυσμός αισθανόταν συλλογική ασφάλεια, ήρθε η ΕΟΚ να το υιοθετήσει.

Στη Βοσνία αυτό το σχέδιο ήταν καταστροφικό. Σε μια περιοχή όπου οι κάτοικοι μέχρι χθες δούλευαν και κατοικούσαν πλάϊ πλάι μιλώντας την ίδια γλώσσα, σε μια περιοχή που πάνω από το 30% των ζευγαριών δεν είχαν κοινή εθνική και θρησκευτική καταγωγή, το μήνυμα της δημιουργίας εθνικών καντονιών σήμανε την αναγκαστική εθνική πόλωση.

Ο Μιλόσεβιτς και ο Τούτζμαν άρπαξαν την ευκαιρία του να προβληθούν σαν προστάτες των δικών τους αλύτρωτων ομοεθνών και να διαμελίσουν την Βοσνία. Οι ντόπιοι ηγετίσκοι, ο Κάρατζιτς, ο Μπόπαν, ο Ιζετμπέκοβιτς από ασήμαντοι εθνικιστές αρχηγοί παραστρατιωτικών ομάδων έγιναν καταξιωμένοι συνομιλητές των δυτικών κυβερνήσεων.

Στο τέλος αυτής της παρανοϊκής εκστρατείας οι Σέρβοι βρέ-

θηκαν να ελέγχουν το 73% της Βοσνίας, οι Μουσουλμάνοι που είναι το 40% του πληθυσμού μόλις το 5% και το υπόλοιπο οι Κροάτες. Το σχέδιο Βανς-Οουεν δεν έκανε τίποτα περισσότερο από το να επικυρώσει τον διαμελισμό μοιράζοντας την Βοσνία σε 10 καντόνια (3 σερβικά, 3 κροατικά, 3 μουσουλμανικά, 1 ανάμικτο). Οι αντιρρήσεις του Κάρατζιτς αφορούν τα ποσοστά, σε μια προσπάθεια να νομιμοποιήσει τη σερβική μερίδα του λέοντος.

Στην πραγματικότητα η καντονοποίηση θα διαιωνίσει τις εθνικές διαιρέσεις και τις συγκρούσεις. Η χάραξη των συνόρων, η εφαρμογή συντάγματος με "κοινή" κυβέρνηση με πρωτεύουσα το Σεράγεβο, δεν βρίσκει εμπόδιο την διαφωνία του Κάρατζιτς μόνο. Ο ρόλος του εγγυητή αυτής της τάξης πραγμάτων ανήκει στις Μεγάλες Δυνάμεις που κατοχυρώνουν για τον εαυτό τους το ρόλο του διαιτητή ανάμεσα στις τρείς εθνότητες.

Η ΕΟΚ, οι ΗΠΑ και το ΝΑΤΟ για να επιβάλουν το σχέδιο Βανς-Οουεν ταλαντεύονται ανάμεσα στην άμεση στρατιωτική επέμβαση και στη στήριξη πάνω στις πιέσεις που ασκεί ο Μιλόσεβιτς στον Κάρατζιτς. Σε κάθε περίπτωση η επιβολή αυτού του σχεδίου θα δώσει αφορμές για νέες εξορμήσεις των εθνικιστών (ποιοι και πόσοι θα γυρίσουν στις περιοχές τους, τι είδους κυβέρνηση θα έχει η Βοσνία, ποιός θα ελέγχει τους διαδρόμους ανάμεσα στα καντόνια κλπ). Σε κάθε μια απ' αυτές οι ιμπεριαλιστές θα είναι εκεί για να επιβάλουν με τους εκβιασμούς, τις απειλές και την στρατιωτική βία το που θα γέρνει η πλάστιγγα την κάθε φορά.

Ο ΜΗΤΣΟΤΑΚΗΣ ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ ΕΙΡΗΝΟΠΟΙΟΣ

Ο Μητσοτάκης μέσα σ' αυτές τις εξελίξεις πρόβαλε τον ελληνικό καπιταλισμό με τις σχέσεις που έχει τόσο με το ΝΑΤΟ και την ΕΟΚ, όσο και με τον Μιλόσεβιτς σαν την καλύτερη γέφυρα για ένα συμβιβασμό Δυτικών - Μιλόσεβιτς.

Αυτός ο ρόλος του Μητσοτάκη δεν τον κάνει να είναι ο ειρηνοποιός των Βαλκανίων. Ισα-ίσα, τα ανταλλάγματα που διεκδικεί απειλούν να ρίξουν ακόμα πιο πολύ λάδι στη φωτιά.

Για να κερδίσει τον έλεγχο της Δημοκρατίας της Μακεδονίας μετατρέποντάς την σε προτεκτοράτο της Αθήνας δεν δίστασε να στηρίξει κάθε επέμβαση των ιμπεριαλιστών του ΝΑΤΟ και της ΕΟΚ. Εστω κι αν σήμερα εγκαταλείπει τη μάχη του ονόματος δεν παραιτείται από τη διεκδίκηση της οικονομικής κηδεμονίας. Ο Μητσοτάκης κρατάει στα χέρια του το όπλο του εκβιασμού για διανομή της χρηματοδότησης από την ΕΟΚ που έχει αναγνωρίστει επίσημα σαν αρμοδιότητα της Αθήνας, από τις Βρυξέλες.

Ο ελληνικός καπιταλισμός συμμετέχει στο ΝΑΤΟ και διεκδικεί ακόμα πιο ενεργό ρόλο στους σχεδιασμούς και την υλοποίηση των επεμβάσεών του στην περιοχή. Οι βάσεις των ΑΒΑΚΣ στο Ακτιο δουλεύουν ασταμάτητα. Συμμετέχει στο ναυτικό αποκλεισμό με το "Κουντουριώτης". Διεκδικεί να ανοίξει στρατηγείο του ΝΑΤΟ στη Λάρισα όπως και να εγκατασταθεί στη Θεσσαλονίκη η Δύναμη Ταχείας Επέμβασης.

Είναι σκέτη υποκρισία όταν ο Μητσοτάκης προβάλλει σαν δόγμα ειρήνης το σλόγκαν "καμιά βαλκανική χώρα να μην εμπλακεί άμεσα". Πρακτικά θέλει να αποκλείσει την Τουρκία από το να επέμβει και να κατοχυρώσει το μονοπώλιο συμμετοχής του ελληνικού καπιταλισμού στις επεμβάσεις.

Σε περίπτωση που το σχέδιο Βανς-Οουεν προχωρήσει, θα ξεχάσει κάθε υπόσχεση προς τους αρχηγούς της αντιπολίτευσης για μη ανάμιξη και θα στείλει στρατό όπως ζητάνε οι "ορθόδοξοι Σέρβοι αδερφοί". Το ΒΗΜΑ ανέφερε ότι ο Μητσοτάκης έπεισε τον Κάρατζιτς να βάλει την υπογραφή του στο σχέδιο Βανς-Οουεν δίνοντας ακριβώς τις υποσχέσεις της συμμετοχής ελληνικού στρατού στην αστυνόμευση της Βοσνίας.

Ο Μητσοτάκης θέλει ταυτόχρονα να διευκολύνει τους έλληνες καπιταλιστές να διεισδύσουν οικονομικά στην περιοχή απωθώντας τους τούρκους καπιταλιστές. Το μονοπώλιο του μόνου βαλκανικού συνεταίρου της ΕΟΚ θέλει να το εξαργυρώσει ανοίγοντας τις καλύτερες δυνατότητες για τους βιομήχανους και τους τραπεζίτες να καρπωθούν τα προγράμματα της ΕΟΚ προς την Αλβανία, τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία. Η "ζώνη της δραχμής" απλώνεται σ' αυτές τις τρείς χώρες και οι ελληνικές τράπεζες πρωτοστατούν στις συναλλαγές στο εμπόριο και στις εξαγορές των ιδιωτικοποιημένων επιχειρήσεων.

Η ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΙ Ο ΠΟΛΕΜΟΣ

Αυτός ο πόλεμος δεν τερματίζεται απ' αυτούς που τον προκάλεσαν. Οι εθνικιστές της Κροατίας και της Σερβίας δεν θα επαναπαυθούν έστω και αν εκκαθαρίσουν ολοκληρωτικά τους Μουσουλμάνους από τη Βοσνία. Η οποιαδήποτε κλιμάκωση της στρατιωτικής παρουσίας του ΝΑΤΟ θα οδηγήσει σε ακόμα μεγαλύτερο φούντωμα του πολέμου. Οι φιλοδοξίες των ελλήνων και

τούρκων καπιταλιστών για διείσδυση στην περιοχή και κέρδισμα ανταλλαγμάτων απειλούν να ανάψουν το φυτίλι ενός νέου γύρου βαλκανικών πολέμων.

Η μόνη δύναμη που μπορεί να σταματήσει τις πολεμοκάπηλες κυβερνήσεις, τους εθνικιστές και τους ιμπεριαλιστές του ΝΑΤΟ και της ΕΟΚ είναι οι εργάτες της Βοσνίας, της Σερβίας και της Κροατίας, όσο κι αν αυτό μοιάζει με ρομαντικό όνειρο μέσα στη δίνη της αλληλοσφαγής.

Τώρα που ο Μιλόσεβιτς στράφηκε ενάντια στον Κάρατζιτς καίει μόνος του το εθνικιστικό χαρτί. Το Μάρτη του '91 η φοιτητική νεολαία εξεγέρθηκε στο Βελιγράδι ζητούσε πολιτικές ελευθερίες αμφισβητούσε την παντοδυναμία του Μιλόσεβιτς και απαιτούσε την παραίτηση του. Ομως η κινδυνολογία για "σφαγή των Σέρβων αδελφών στην Κράϊνα από τους Κροάτες" λειτούργησε αποπροσανατολιστικά. Σήμερα η εργατική αγανάκτηση έχει φουντώσει ξανά. Μετά την χρεωκοπία μιας σειράς τραπεζών χιλιάδες εργάτες είδαν τις λιγοστές οικονομίες τους να εξανεμίζονται και τώρα είναι έτοιμοι να προχωρήσουν σε κινητοποιήσεις.

Η παρουσία των μικρών ομάδων αντιπολεμικής δράσης στο Βελιγράδι, στο Ζάγκρεμπ, στο Σεράγεβο, στη Βοϊβοντίνα έχει τεράστια σημασία. Είναι αυτές που κρατάνε το νήμα της εργατικής και νεολαιίστικης εξέγερσης που στράφηκε ενάντια στον ενιαίο κρατικό καπιταλισμό της Γιουγκοσλαβίας. Η δυνατότητα να ξανάρθει στο προσκήνιο αυτή η μαζική δράση είναι μπροστά μας. Οπως και στον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο όταν οι Ρώσοι και οι Γερμανοί εργάτες αηδιασμένοι από τη σφαγή άρχισαν τις διαμαρτυρίες για τις ελλείψεις τροφίμων και αρκετά γρήγορα πέρασαν στις απεργίες και στην μαζική δράση, έτσι και τώρα στα Βαλκάνια αυτές οι δυνατότητες δεν έχουν σβήσει.

Το μέλος του Αντιπολεμικού Κέντρου Βέσνια Πέσιτςτου Βελιγραδίου ανέφερε σε μια συνέντευξη πρόσφατα: "Είμαστε παγιδευμένοι στη δίνη ενός πολέμου που η πλειοψηφία των πολιτών δεν τον θέλει αλλά δεν είναι σε θέση να τον σταματήσει. Δεν είμαστε υποχρεωμένοι να υπακούμε τους νόμους ανθρώπων όπως ο Μιλόσεβιτς, ο Τούτζμαν και ο Κούτσαν. Τα εθνικά τους σχέδια μάς βύθισαν σ' αυτό το βρώμικο πόλεμο".

Στην Κροατία η εργατική τάξη για πρώτη φορά μπαίνει σε κίνηση με μαζικό τρόπο ενάντια στην επίθεση στο βιοτικό της επίπεδο που έχουν σημάνει οι θυσίες για χάρη των πολεμικών σχεδίων του Τούτζμαν. Οπως ανέφερε το μέλος της Αντιπολεμικής Καμπάνιας του Ζάγκρεμπ Βέσνα Τρέσελιτς: *"Ο κόσμος ζει μέσα στην φτώχεια. Δεν έχουν αρκετή τροφή. Το Μάρτιο υπήρχε μισή ώρα γενική απεργία και στηρίχτηκε από το 50% της εργατικής τάξης της Κροατίας σαν μια προειδοποίηση στην κυβέρνηση. Καλέστηκε από τα Ανεξάρτητα Εργατικά Συνδικάτα".*

Από την Βοϊβοντίνα το Κίνημα Ειρήνης του Πάμτσεβο πήρε την πρωτοβουλία για συντονισμένη αντιπολεμική δράση σ' όλη την τέως Γιουγκοσλαβία. Κατάφερε να οργανώσει στο Βελιγράδι μια διαδήλωση 1500 ατόμων όπου πήραν μέρος Σέρβοι, Κροάτες και Μουσουλμάνοι απ' αφορμή τον ένα χρόνο από την πολιορκία του Σεράγεβο.

"Υποστηρίζουμε την ειρήνη και τα ανθρώπινα δικαιώματα. Είμαστε ενάντια στο να προσδιορίζονται οι άνθρωποι με βάση την εθνική τους καταγωγή. Είμαστε αντίθετοι με το διαμελισμό της Βοσνίας πάνω σε εθνικές γραμμές και στις προσπάθειες των Σέρβων της Βοσνίας και των Κροατών να μοιράσουν την χώρα αναμεταξύ τους και αργότερα να προσαρτήσουν τις περιοχές τους στη Σερβία και την Κροατία. Είμαστε επίσης αντίθετοι με την προσπάθεια ορισμένων μουσουλμανικών ομάδων να δημιουργήσουν ένα Βοσνιακό Μουσουλμανικό Κράτος.

Είμαστε υπέρ του αφοπλισμού όλων των μερών. Ο ΟΗΕ έχει ένα κακό ενεργητικό, στο Λίβανο, το Κασμίρ και την Αγκόλα. Οι κυρώσεις σπρώχνουν τον κόσμο στον εθνικισμό. Εχουμε αμφιβολίες για οποιεσδήποτε λύσεις επιβεβλημένες από τη Δύση". Ετσι λέει ο Μίρκο Μαντρίνο από το Κίνημα Ειρήνης του Πάμτσεβο.

Η ενίσχυση αυτών των αντιπολεμικών φωνών από τα μέτωπα της σφαγής είναι η μόνη προοπτική για να μπει τέλος στον πόλεμο.

Η πάλη του εργατικού κινήματος ενάντια στις ιμπεριαλιστικές επεμβάσεις του ΝΑΤΟ και της ΕΟΚ, το να βάλουμε φρένο στις πολεμοκάπηλες εξορμήσεις του Μητσοτάκη που θέλει να αναδείξει τον ελληνικό καπιταλισμό γέφυρα της Δύσης για ένα συμβιβασμό με τον Μιλόσεβιτς και να πάρει ανταλλάγματα, αδιαφορώντας για τα αθώα θύματα αυτού του πολέμου, είναι και η καλύτερη εγγύηση ότι οι αγωνιστές της ειρήνης στην τέως Γιουγκοσλαβία θα έχουν έναν πολύτιμο σύμμαχο στο πλάι τους. ■

ΑΘΩΟΙ ΟΙ 5 ΤΗΣ ΟΣΕ

Μια νίκη ενάντια στον εθνικισμό και τον πόλεμο

Οι 5 της ΟΣΕ αθωώθηκαν. Η δίωξη ενάντια στην Οργάνωση Σοσιαλιστική Επανάσταση με αφορμή την έκδοση του βιβλίου **"Η κρίση στα Βαλκάνια, το Μακεδονικό και η Εργατική τάξη"** κατέρρευσε και τυπικά μέσα στο δικαστήριο.

Είναι η πρώτη από τις σκευωρίες που έστησε η ΝΔ ενάντια σε αντιεθνικιστές αριστερούς αγωνιστές, που καταλήγει σε αθώωση και αφήνει εκτεθειμένους τους κατήγορους. Είναι μια σημαντική νίκη που δημιουργεί προϋποθέσεις συντριβής των κατηγοριών σ' όλες τις αντίστοιχες δίκες. Είναι ένα σημαντικό πολιτικό μάθημα που δείχνει πως στη μάχη με τον εθνικισμό και την πολεμοκαπηλεία μπορούμε να νικήσουμε!

Οταν πριν από ενάμιση χρόνο, ο Μητσοτάκης έδωσε το πράσινο φως γι' αυτές τις διώξεις πολλοί μέσα στην αριστερά αντιμετώπιζαν την περίοδο με υπερβολική απαισιοδοξία. Επηρεασμένοι από τις εικόνες των συλλαλητηρίων πίστευαν πως ο εθνικισμός κατακτά τις λαϊκές μάζες, πως η πολιτική στο Μακεδονικό δένει τον κόσμο στην ουρά της δεξιάς, πως τα κόμματα της αντιπολίτευσης προσχωρούν (ή και πρωτοστατούν) σύσσωμα στην "εθνικιστική υστερία". Η αποτελεσματικότητα της συμπαράστασης στην ΟΣΕ έδειξε πόσο λάθος είναι αυτές οι αντιλήψεις.

Στον εργατικό χώρο χιλιάδες εργάτες υπέγραψαν την καταγγελία της δίωξης και στήριξαν με συγκινητική προθυμία την καμπάνια οικονομικής ενίσχυσης της ΟΣΕ για την αντιμετώπιση της δίκης. Στα σωματεία -όπου το πολιτικό βάρος του ΠΑΣΟΚ είναι αναμφισβήτητο- η ανταπόκριση ήταν εκπληκτική. Είναι η πρώτη φορά από την μεταπολίτευση, που σκευωρία ενάντια σε μια οργάνωση της επαναστατικής αριστεράς προκαλεί την επίσημη τοποθέτηση της ΓΣΕΕ, του ΕΚΑ, του ΕΚΘ, πολλών άλλων Ε.Κ., όλων των μεγάλων Ομοσπονδιών (ΟΤΟΕ, ΟΛΜΕ, ΓΕΝΟΠ-ΔΕΗ, ΟΜΕ-ΟΤΕ, ΠΟΕΔΗΝ, Οικοδόμοι κλπ) αλλά και δεκάδων πρωτοβάθμιων εργατικών σωματείων.

Στην Επιτροπή Αλληλεγγύης συμμετείχαν, με γνωστά πολιτικά τους στελέχη, όλα τα κόμματα της αντιπολίτευσης. Δεκάδες αριστεροί διανοούμενοι υπέγραψαν τα ψηφίσματα συμπαράστασης.

Ο εθνικισμός είναι ένα επικίνδυνο δηλητήριο, που οι αστοί χρησιμοποιούν για να αδρανοποιήσουν τους εργάτες και τη νεολαία. Ομως, η διάδοσή του δεν είναι καθόλου εύκολη και αυτόματη δουλειά, είναι αντίθετα, γεμάτη αντιφάσεις και σημαντικές ρωγμές. Μια επαναστατική οργάνωση που αντιστέκεται στον εθνικισμό και ταυτόχρονα είναι ορατή στο πλευρό των εργατών σ' όλα τα μέτωπα ενάντια στην εκμετάλλευση και την καταπίεση, μπορεί δουλεύοντας με συνέπεια να αντιστρέψει το κλίμα, να επαναφέρει την πόλωση εκεί που την τοποθετεί η ταξική πάλη: ενάντια στην κυβέρνηση και τους καπιταλιστές.

Η δίωξη της ΟΣΕ έγινε ευκαιρία να εκδηλωθεί μια πρωτοφανής διεθνής συμπαράσταση στους Ελληνες σοσιαλιστές που διώκονται για τις διεθνιστικές αντιπολεμικές τους απόψεις.

Με πρωτοβουλία της Διεθνούς Σοσιαλιστικής Τάσης, συγκροτήθηκαν Επιτροπές Αλληλεγγύης στις ΗΠΑ, τη Βρετανία, την Αυστραλία, τον Καναδά, την Ιρλανδία, την Τουρκία, τη Νορβηγία, τη Δανία, τη Βραζιλία... Βουλευτές της Αριστεράς, συνδικαλιστές, διανοούμενοι γνωστοί σ' όλον τον κόσμο καταγγειλαν την κυβέρνηση για τις δίκες. Οι ελληνικές πρεσβείες κατακλύστηκαν από επιστολές διαμαρτυρίας. Στις ΗΠΑ οργανώθηκαν πικετοφορίες μπροστά στα ελληνικά προξενεία. Η Διεθνής Αμνηστία, το «Κέντρο Ενάντια στη Λογοκρισία "Αρθρο 19"», το "International Pen" δήλωσαν υπεράσπιση των κατηγορουμένων. Αυτή η αλληλεγγύη ήταν ιδιαίτερα πολύτιμη.

Πριν από ενάμιση χρόνο, πολλοί αναλυτές έγραφαν πως η βαλκανική πολιτική αποτελούσε για τη ΝΔ τη μοναδική διέξοδο από τη βαθιά πολιτική κρίση στην οποία την έχουν βυθίσει οι εργατικοί αγώνες και η σύγκρουση στα οικονομικά.

Σήμερα το ίδιο το κόμμα της ΝΔ έχει μετατραπεί σε... Βοσνία. Ο Σαμαράς απειλεί με αποχώρηση, ο Εβερτ με ανατροπή, ο Μητσοτάκης ακροβατεί στην κόψη του ξυραφιού. Η εξωτερική πολιτική αποδεικνύεται ένας ακόμα χοντρός "κάβος" για την κυβέρνηση.

Σήμερα το "κλίμα" έχει αλλάξει. Οχι, γιατί οι στροφές της ελληνικής διπλωματίας σπρώχνουν τη ΝΔ σε πιο ήπια πολιτική. Αλλά, γιατί οι εθνικιστικές κορόνες της ΝΔ έχουν ξεσκεπαστεί αρκετά μέσα στον κόσμο. Γιατί ταυτόχρονα, η εξωτερική πολιτική έχει γίνει άλλο ένα πεδίο διαμάχης και κρίσης μέσα στην ίδια τη Ν.Δ.

Σήμερα, για την αριστερά είναι η ώρα της αντεπίθεσης ενάντια στον εθνικισμό και την πολεμοκαπηλεία. Μόνη προϋπόθεση είναι μια σταθερή, αριστερή, διεθνικιστική πολιτική. Η ΟΣΕ έδωσε τη μάχη ενάντια στη δίωξή της με τέτοια πολιτική. Μέσα και έξω από το δικαστήριο κατήγγειλε τον επεκτατισμό των Ελλήνων καπιταλιστών και της κυβέρνησής τους, υπεράσπισε τα δικαιώματα των μειονοτήτων, πρόβαλε τον σοσιαλισμό και την εργατική επανάσταση σαν μόνη πραγματική εναλλακτική λύση στην κόλαση του πολέμου στα Βαλκάνια.

Και πέτυχε μια σημαντική νίκη. Που θα βρει συνέχεια στην πάλη για να κάνουμε σημαία όλου του εργατικού κινήματος την αντιπολεμική, διεθνιστική, σοσιαλιστική πολιτική.

Αντώνης Νταβανέλος

Η 3η έκδοση του βιβλίου για το οποίο ασκήθηκε η δίωξη στους 5 της ΟΣΕ

Η αθώωση των 5 μελών της ΟΣΕ ήταν μια θετική εξέλιξη ενάντια στην ποινικοποίηση της άλλης άποψης. Οι ιδέες δεν φυλακίζονται. Ακόμα και στις σημερινές συνθήκες η πλατιά λαϊκή συμπαράσταση και κινητοποίηση μπορεί να φέρει αποτέλεσμα.
Είναι ανάγκη σήμερα να αναπτυχθεί ακόμα πιο πλατιά το φιλειρηνικό κίνημα, για να μπούμε φραγμός στον πόλεμο, για να προωθήσουμε την ειρήνη, τη φιλία και τη συνεργασία των λαών

Γιάννης Θεωνάς
Γ. Γραμματέας της ΓΣΕΕ

Ν.Αφρική - οι συμβιβασμοί αποθρασύνουν τους δολοφόνους

Το καθεστώς των φυλετικών διακρίσεων στη Ν. Αφρική (απαρτχάιντ) από το 1990 και μετά αναγκάστηκε να προχωρήσει σε μια πολιτική μεταρρυθμίσεων. Μέσα από το συνδυασμό των πιέσεων του μαζικού κινήματος των μαύρων και της οικονομικής κρίσης η λευκή άρχουσα τάξη απελευθέρωσε τον Μαντέλα και νομιμοποίησε το Νοτιαφρικάνικο ΚΚ (ΝΑΚΚ) και το Εθνικό Αφρικανικό Κογκρέσο (ANC). Ομως οι μεγάλες επιχειρήσεις και η λευκή μειοψηφία που ελέγχουν την οικονομία και το ρατσιστικό καθεστώς δε θέλουν με κανένα τρόπο να εγκαταλείψουν τον ελεγχό τους και τα προνόμια που εξασφαλίζουν.

Χρησιμοποιούν τις διαπραγματεύσεις για να αποσπάσουν όσο περισσότερες παραχωρήσεις είναι δυνατό από το ANC και ταυτόχρονα έχουν εξαπολύσει ένα κύμα αιματηρής τρομοκρατίας ενάντια στο μαύρο πληθυσμό και τους αγωνιστές του κινήματος.

Η δολοφονία του ηγέτη του ΝΑΚΚ Κρις Χάνι, κινητοποίησε ξανά εκατομμύρια εργατών και νεολαίας, που βγήκαν στους δρόμους για να εκδηλώσουν την οργή τους και ζήτησαν από την ηγεσία του κινήματος να αντιδράσει δυναμικά.

Το παρακάτω κείμενο στάλθηκε στο περιοδικό Socialist Review απ'την αδελφή οργάνωση της ΟΣΕ στη Ν. Αφρική το ISSA (International Socialists of South Africa) και δίνει μια πολύ ζωντανή περιγραφή του κινήματος των τελευταίων εβδομάδων.

Η δολοφονία του γ.γ. του Νοτιο-Αφρικανικού ΚΚ Κρις Χάνι από ακροδεξιό τρομοκράτη, έβγαλε στην επιφάνεια και τη μεγάλη δυναμική αλλά και την αδυναμία του κινήματος ενάντια στο απαρτχάιντ.

Η δύναμη έγινε αισθητή με τη μαζική απεργία στις 14 Απριλίου. Σ'όλη τη χώρα περισσότερο από το 90% των εργαζομένων συμμετείχαν στην απεργία που κάλεσαν το ANC και τα συνδικάτα σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τη δολοφονία. Εκατοντάδες χιλιάδες συμμετείχαν σε διαδηλώσεις. Ηταν ίσως μια μεγάλη επίδειξη της αλληλεγγύης και της δύναμης της εργατικής τάξης που υπάρχει σε αυτή τη χώρα. Κι ήταν σε μεγάλο βαθμό αυθόρμητη.

Το κύρος και η δύναμη του κράτους κλονίστηκαν σοβαρά απ'τις μαζικές διαδηλώσεις στις 14 Απρίλη. Ομως η αντίδραση των μαζών κλόνισε επίσης την ηγεσία του ANC. Γιατί τα πλήθη που ξεχύθηκαν στους δρόμους έκαναν ξεκάθαρο ότι δεν ήταν υπέρ του συμβιβασμού και ότι βλέπουν το Εθνικό Κόμμα του Ντε Κλερκ ως το κύριο μέρος του προβλήματος και όχι μέρος της λύσης του. Η οργή ήταν απέραντη. Μέχρι κι ο Μαντέλα γιουχαΐστηκε όταν έκανε ευμενή σχόλια για το NP (το κόμμα του Ντε Κλερκ) σ'ένα μεγάλο συλλαλητήριο στο Σοβέτο. Κάτι παρόμοιο συνέβη και με τον υπεύθυνο Διεθνών Σχέσεων του ANC, Τάμπο Μπέκι όταν μίλησε σε μια συγκέντρωση στο Μπόκσμπουργκ την πόλη όπου δολοφονήθηκε ο Κρις Χάνι.

Το πλήθος δεν ήταν εχθρικό στο ANC: Αντίθετα στη συντριπτική τους πλειοψηφία ήταν υποστηρικτές του ANC. Τα μπλουζάκια με τα εμβλήματα του ANC, οι πικέτες, οι σημαίες με το πράσινο μαύρο και χρυσαφί χρώμα του ANC, το αποδείκνυαν. Ομως, δεν ενδιαφέρονταν για συμβιβαστικούς λόγους, ούτε είχαν έρθει απλά να ψάλουν πένθιμους ύμνους.

Οταν ο ομιλητής ανακοίνωσε σ'όλο τον κόσμο που ήταν συγκεντρωμένος στο Μπόγκσμπουργκ ότι τώρα πρέπει "να αρχίσουμε να φερόμαστε με τον αφρικάνικο τρόπο - δηλαδή να υπακούμε τους αρχηγούς μας και να υπακούμε τους γηραιότερους" ο κόσμος τού γύρισε την πλάτη και άρχισε να φεύγει. Οι πιο πολλοί παραφράζοντας τους στίχους ενός γνωστού τραγουδιού ζητούσαν "μπαζούκας για να συντρίψουν τον εχθρό".

Ηταν επίσης πολύ ξεκάθαρο ποιόν εννοούσαν σαν εχθρό. Τα συνθήματα ήταν: "Φάντι Ντε Κλερκ" ("Κάτω ο Ντε Κλερκ) "Κάτω ο καπιταλισμός" "Κάτω η αστυνομία". Παρ'όλο όμως που οι διαδηλωτές φορούσαν τα ρούχα και τις φόρμες της δουλειάς και στα κασκέτα του διακρίνονταν τα αρχικά των σωματείων τους, δεν υπήρχαν τα λάβαρα των συνδικάτων.

Δυστυχώς το ANC δείχνει πολύ λίγο ενδιαφέρον στο να οργανώσει και να στηριχθεί σ'αυτό το κίνημα. Ενας σημαντικός εκπρόσωπος του ANC, ο Τόκιο είπε ότι οι διαδηλώσεις και η απεργία δεν ήταν παρά μια βαλβίδα ασφαλείας για να εκτονωθεί η οργή της εξοργισμένης νεολαίας.

Μπορούμε να καταλάβουμε αυτή τη στάση μόνο αν τη δούμε σα συνέπεια της γενικότερης στροφής προς τα δεξιά και του συμβιβασμού μεγάλου μέρους της νοτιοαφρικάνικης Αριστεράς. Ακόμα κι οι "εργατιστές" -αντισταλινικοί σοσιαλιστές μιας προηγούμενης περιόδου- σήμερα είναι απασχολημένοι με το να πείθουν τη βάση των συνδικάτων για την ωφελιμότητα ενός κοινωνικού συμβόλαιου μεταξύ εργατών, εργοδοτών και κράτους.

Οι περισσότερες αριστερές οργανώσεις συμφωνούν με τη δήλωση που έκανε το Μάρτιο το στέλεχος του ΝΑΚΚ Τζέιμς Κρόνιν: "Για να είμαστε ειλικρινείς δεν θα πάρουμε ποτέ αυτό που ζητάμε. Ακόμα κι αν το ANC πάρει το 96% στις εκλογές θα πρέπει να μοιραστούμε την εξουσία". Αυτό σημαίνει μοίρασμα της εξουσίας με τον Ντε Κλερκ τον ανθρώπο που νωρίτερα αυτό το χρόνο ανακήρυξε ρατσιστές προκατόχους του όπως τον Φερβέρντ Στρίϊντομ "ακέραιους χαρακτήρες". Τώρα, με το ξέσπασμα των μαζικών διαμαρτυριών για τη δολοφονία τους Κρις Χάνι, ο Ντε Κλερκ και η κυβέρνησή του ανακοίνωσαν ότι θα πρέπει να ξεριζωθεί και η δεξιά αλλά και η άκρα αριστερά. Εχουν κηρύξει σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης πολλές περιοχές της χώρας κι έχουν κινητοποιήσει χιλιάδες αστυνομικούς και στρατιώτες.

Φιλελεύθεροι παράγοντες συμφωνούν με το αίτημα του ANC ότι επείγει ο καθορισμός μιας ημερομηνίας για εκλογές. Ηδη υπάρχει μια συμφωνία για την πραγματοποίηση "ελεύθερων και δημοκρατικών εκλογών" πριν τον Απρίλιο του 1994. Είναι επίσης συμφωνημένο ότι, ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα των εκλογών, πρέπει να δημιουργηθεί μια κυβέρνηση "εθνικής ενότητας". Αυτό δήλωσε ο Κρόνιν είναι αναγκαίο γιατί "τα σώματα ασφαλείας ελέγχονται ακόμα από ρατσιστές και γιατί ισχυροί οικονομικοί κύκλοι δεν είναι φιλικοί προς εμάς".

Ο άνθρωπος που προσπάθησε περισσότερο να περάσει αυτή την αντίληψη στους μαχητικούς εργάτες και τη νεολαία της χώρας ήταν ο Κρις Χάνι. "Ας το παραδεχτούμε ήταν ο μόνος που μπορούσε να επιτύχει σ'αυτό" ομολόγησε ένα μέλος της ΕΕ του ANC. Τώρα ο Χάνι είναι νεκρός, ο μαχητής που κήρυξε την ειρήνευση και το συμβιβασμό δολοφονήθηκε από έναν ακροδεξιό οπλισμένο μ'ένα πιστόλι που είχε κλαπεί - μαζί με άλλα όπλα - από ένα οπλοστάσιο της Αεροπορίας!

Είναι πασίγνωστο σ'όλους, ότι η κυβέρνηση είχε αρνηθεί να δώσει άδεια οπλοφορίας στους σωματοφύλακές του κι ότι επίσης είχε αρνηθεί να του παραχωρήσει επίσημη προστασία.

Παρ'όλα αυτά "στο όνομα του ρεαλισμού" ο κόσμος καλείται να ψηφίσει το ANC στις προσεχείς εκλογές και να υποστηρίξει την συγκυβέρνηση με το NP. Ωστόσο όλο και περισσότερο οι αγωνιστές αμφισβητούν αυτή τη λογική. Η νίκη στις εκλογές θεωρείται -και πολύ σωστά- σαν ένα μεγάλο βήμα μπροστά, σαν μια νίκη της μαχητικής εργατικής τάξης, μια νίκη του ANC ενάντια στο κόμμα του απαρτχάιντ. Ομως το να συμμετάσχει το NP στην κυβέρνηση ανεξάρτητα από τα αποτελέσματα των εκλογών είναι ένα μεγάλο πισωγύρισμα. Η αίσθηση που κυριαρχεί στον κόσμο είναι ότι δεν πρέπει να υπάρξει πισωγύρισμα.

Terry Bell

25 χρόνια από τον Μάη του '68

Μπορεί να γίνει επανάσταση στη Δύση;

Η επανάσταση στην Ελλάδα ή σε οποιαδήποτε άλλη χώρα μοιάζει με ουτοπία. Ετσι αντιμετωπίζουν πολλοί τις επαναστατικές ιδέες, ακόμα και παλιοί αριστεροί. Και προχωράνε παραπέρα λέγοντας ότι δεν ισχύουν όσα υποστήριζε ο Μαρξ πριν 150 χρόνια. Η εργατική τάξη έχει αλλάξει ή συρρικνωθεί, ο καπιταλισμός είναι πιο ανθεκτικό σύστημα απ' ότι παλιότερα, ο σοσιαλισμός έχει αρνητική πια σημασία, μετά την κατάρρευση του ανατολικού μπλοκ.

Κι όμως η κατάσταση έχει σήμερα ένα παράδοξο: οι προοπτικές για την επανάσταση διεθνώς είναι καλύτερες απ' ότι έχουν υπάρξει τις τελευταίες δεκαετίες. Η ισορροπία των υπερδυνάμεων που υπήρξε μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο έχει εξαφανιστεί. Η κατάρρευση της ΕΣΣΔ έχει προκαλέσει μια χωρίς προηγούμενο αστάθεια μέσα σε όλο το ανατολικό μπλοκ αλλά και μέσα στο δυτικό.

Η δυτική Ευρώπη έχει προς το παρόν αποφύγει μια καταστροφική κρίση και ανεξέλεγκτες εξεγέρσεις, όμως χτυπιέται από μια βαθειά οικονομική κρίση, που δημιουργεί πολιτική αστάθεια. Οι σύνοδοι των 7 πλουσιότερων χωρών καταλήγουν πια χωρίς κοινές αποφάσεις. Ενώ η ασυμφωνία γύρω από το Μάαστριχτ και η κρίση γύρω από το Ε.Ν.Σ (Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα) έχει φέρει την αστάθεια στο κέντρο της Ευρώπης.

Μπορεί το χαρακτηριστικό προς το παρόν να είναι ότι πουθενά η δυσαρέσκεια απέναντι στις κυβερνήσεις δεν έχει μετατραπεί σε μια παρατεταμένη εργατική έκρηξη που να ρίξει κυβερνήσεις και να αλλάξει τους ταξικούς συσχετισμούς υπέρ της εργατικής τάξης, ομως κάτι τέτοιο δεν μπορεί να κρατήσει πολύ.

Η αλλαγή στις αντικειμενικές συνθήκες φέρνει αλλάγή και στις ιδέες των εργατών. Πριν μερικά χρόνια οι ιδέες της αγοράς είχαν πλατειά απήχηση. Σε μια σειρά από χώρες, η Θάτσερ στη Βρετανία, ο Μητσοτάκης στην Ελλάδα, ο Καβάκο Σίλβα στην Πορτογαλία, κερδίζουν τις εκλογές στηριγμένοι στην προπαγάνδιση του ελεύθερου ανταγωνισμού και της αγοράς. Σήμερα πια ο ξευτιλισμός αυτών των ιδεών είναι πασιφανής. Κι αυτό έχει σαν συνέπεια την μετακίνηση μεγάλων κομματιών μακρυά απ' αυτά τα κόμματα. Σε πρόσφατο γκάλοπ από την ΔΗΜΕΛ, στην Ελλάδα εμφανίζεται ότι υπάρχει μετακίνηση προς το κέντρο περίπου του 50% των ψηφοφόρων που το 1990 ψήφισαν ΝΔ. Αλλά αυτό δεν το βλέπουμε μόνο στα γκάλοπ, αλλά και στις ίδιες τις απεργίες, όπου εργάτες που ψήφισαν ΝΔ τις περισσότερες φορές συμμετέχουν ενεργά στους αγώνες ενάντια στην κυβέρνηση. Και δεν υπάρχουν στεγανά στην μετακίνηση αυτών των εργατών όχι μόνο προς το κέντρο αλλά και προς τα αριστερά.

Μια περίοδος με τέτοια χαρακτηριστικά δεν είναι η πρώτη φορά που παρουσιάζεται μέσα στην ιστορία του εργατικού κινήματος. Μια περίοδος δηλαδή που η κυρίαρχη τάξη δεν μπορεί για μεγάλο χρονικό διάστημα να αντιμετωπίσει τα προβλήματα της ενώ σημαντικά κομμάτια της εργατικής τάξης αρχίζουν να αμφισβητούν τις ιδέες που μέχρι τότε πίστευαν. Ετσι μια μακρόσυρτη περίοδος, ηρεμίας, κοινωνικής ειρήνης και χαμηλής ταξικής πάλης, "ξαφνικά" σπάει από μαζικές εκρήξεις αγανάκτησης, και το σύστημα αρχίζει να κλωνίζεται.

Η περίοδος μετά τον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, οι δεκαετίες του '20 και '30, είχαν τέτοια χαρακτηριστικά. Η επανάσταση στη Ρωσία και οι επαναστατικές εξεγέρσεις στην Ευρώπη, στην Γερμανία, την Ιταλία και την Ουγγαρία -η επανάσταση στην Κίνα το '25-27, ο Ισπανικός Εμφύλιος του '36, η Γενική Απεργία του '36 στη Γαλλία, τράνταξαν συθέμελα για μια μεγάλη περίοδο το καπιταλιστικό σύστημα και έβαλαν πολλές φορές στην ημερήσια διάταξη την προοπτική της εργατικής επανάστασης.

Το ίδιο και ο Μάης του '68 στην Γαλλία πριν ακριβώς 25 χρόνια από σήμερα. Μια μακρόσυρτη ήρεμη περίοδος μετά το Β' Παγκόσμιο πόλεμο σε ΗΠΑ και Ευρώπη, ξαφνικά συγκλονίζεται από επαναστατικές εξεγέρσεις σε όλα τα μήκη και πλάτη της υφηλίου. Στην Γαλλία, στην Ιταλία, στην Τσεχοσλοβακία και στην Πολωνία, παντού η επανάσταση ήταν στην ημερήσια διάταξη σε μια σειρά από χώρες στην καρδιά του καπιταλισμού. Λίγα χρόνια αργότερα η πολιτική κρίση εξαπλώνεται και στο νότο της Ευρώπης: Στην Πορτογαλία, την Ισπανία και την Ελλάδα οι δικτατορίες καταρρέουν και το εργατικό κίνημα βγαίνει επιθετικό στο προσκήνιο. Στην Πορτογαλία η "επανάσταση των γαρυφάλων" δημιουργεί συνθήκες διπλής εξουσίας.

Το ότι δεν κέρδισε σε καμιά χώρα η επανάσταση οφείλεται καθαρά στον πυροσβεστικό ρόλο των ρεφορμιστικών κομμάτων. Δεν έχασαν καμιά ευκαιρία για να σταματήσουν την δυναμική του εργατικού κινήματος και να βοηθήσουν τη σταθεροποίηση του συστήματος.

Ο Μαρξισμός για την Επανάσταση

Για τους επαναστάτες, είναι πολύ σημαντικό να μπορέσουν να καταλάβουν μέσα σε τι περίοδο μπορούν να γεννηθούν ή να δημιουργηθούν επαναστατικές εκρήξεις. Αυτό έχει σημασία για το πως πρέπει να λειτουργούν μέσα σε μια τέτοια περίοδο καθώς επίσης και τι κίνδυνοι υπάρχουν για πισωγύρισματα. Από αυτή την άποψη τόσο ο Μαρξ και ο Ενγκελς όσο και ο Λένιν είχαν ασχοληθεί αρκετά στο γα περιγράψουν μέσα σε τι συνθήκες γεννιόνται επαναστατικές κρίσεις και επαναστατικές εκρήξεις.

Για τον Μαρξ και τον Ενγκελς η επανάσταση είναι κατι περισσότερο από την άμεση ανατροπή των συγκεκριμένων παραγωγικών σχέσεων. Είναι μια διαδικασία

που τραβάει για πολλά χρόνια και όχι για μερικούς μήνες ή μέρες - μια παρατεταμένη περίοδο κρίσης όπου η κυρίαρχη τάξη αδυνατεί να λύσει βασικά της προβλήματα και όπου ξαφνικά και απότομα η κοινωνία εκρήγνυται.

Μέσα σ' αυτήν την περίοδο η εξέλιξη των αγώνων δεν είναι γραμμική, αλλά έχει πισωγυρίσματα, η αυτοπεποίθηση των εργατών έχει σκαμπανεβάσματα η κοινωνική κρίση είναι υπόκωφη για μεγάλο χρονικό διάστημα, και ξαφνικά έρχεται στην επιφάνεια με εκρήξεις που σημαδεύουν ένα ποιοτικό άλμα προς τα μπρος.

Η εμπειρία του Μαρξ και του Ενγκελς ήταν οι επαναστάσεις του 1848 που σάρωσαν τα απολυταρχικά καθεστώτα της Ευρώπης, αλλά που δεν ολοκληρώθηκαν κάτω από τον φόβο της ανερχόμενης νέας τάξης -του προλεταριάτου. Γι' αυτό και οι επαναστάσεις του 1848 ήταν το ορόσημο για το ξεκαθάρισμα των αντιλήψεων του Μαρξ και του Ενγκελς για το υποκείμενο της επανάστασης

Ενώ, υποστήριζαν, η επανάσταση ενεργοποιεί όλες τις καταπιεζόμενες και εκμεταλευόμενες τάξεις που παλεύουν από κοινού ενάντια στους καταπιεστές τους, η τάξη που μπορεί να ανατρέψει το σύστημα, δηλαδή να εξασφαλίσει μια νικηφόρα επανάσταση είναι μόνο η ίδια η εργατική τάξη.

Ο ***Λένιν*** προχώρησε ακόμα περισσότερο τις ιδέες του Μαρξ και του Ενγκελς για την επαναστατική διαδικασία και το επαναστατικό υποκείμενο με το βιβλίο του **"Αριστερισμός - παιδική αρρώστια του Κομμουνισμού"** που έγραψε το 1920.

*"Για την επανάσταση δεν είναι αρκετό να κατανοήσουν οι εκμεταλλευόμενες και καταπιεζόμενες μάζες πως είναι αδύνατο να ζουν με τον παλιό τρόπο και απαιτούν αλλαγή. Για την επανάσταση είναι απαραίτητο οι εκμεταλλευτές να μην μπορούν να ζουν και να κυβερνούν με τον παλιό τρόπο. Μόνο όταν **"οι κάτω"** δεν θέλουν το παλιό και **"οι πάνω"** δεν μπορούν να ζουν και να κυβερνούν με τον παλιό τρόπο, μόνο τότε μπορεί να νικήσει η επανάσταση. Η αλήθεια αυτή εκφράζεται διαφορετικά με τα λόγια: η επανάσταση είναι αδύνατη χωρίς μια πανεθνική κρίση (που να θίγει και τους εκμεταλλευόμενους και τους εκμεταλλευτές). Επομένως για την επανάσταση πρέπει πρώτα να πετύχουμε ώστε η πλειοψηφία των εργατών (ή πάντως η πλειοψηφία των συνειδητών, των σκεπτόμενων και των πολιτικά δραστήριων εργατών) να καταλάβει πέρα για πέρα την ανάγκη της επανάστασης και να είναι έτοιμη να βαδίσει στο θάνατο γι' αυτή. Δεύτερο πρέπει οι άρχουσες τάξεις να περνούν κυβερνητική κρίση που τραβά στην πολιτική ακόμα και τις πιο καθυστερημένες μάζες (το γνώρισμα κάθε πραγματικής επανάστασης είναι ότι γρήγορα δεκαπλασιάζεται ή ακόμα και εκατονταπλασιάζεται ο αριθμός των ικανών για πολιτικό αγώνα εκπροσώπων της εργατικής ή καταπιεζόμενης μάζας που ως τότε ήταν απαθής), εξασθενεί την κυβέρνηση και κάνει δυνατή για τους επαναστάτες την γρήγορη ανατροπή της."*

Σ' αυτό το κείμενο ο Λένιν δίνει την εικόνα όλης της κοινωνίας όχι μόνο των δυο βασικών ανταγωνιστικών τάξεων των καπιταλιστων και των εργατών. Στόχος είναι η ανθρώπινη απελευθέρωση, αλλά όμως αυτό μπορεί να εξασφαλιστεί μόνο με τον πρωταγωνιστικό ρόλο της εργατικής τάξης. Τα χαρακτηριστικά μιας τέτοιας περιόδου κοινωνικής κρίσης είναι δύο. Από την μια ενεργοποιούνται κομμάτια της εργατικής τάξης που πριν λίγο καιρό ήταν απλοί θεατές των γεγονότων ενώ από την άλλη η κρίση απλώνεται και στις μεσαίες τάξεις που μέχρι τότε ήταν οι πιο δυνατοί φορείς της κυρίαρχης ιδεολογίας.

Αυτή η περιγραφή ταιριάζει με όλες τις περιόδους κοινωνικών κρίσεων και επαναστάσεων: το 1848, την περίοδο μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο, το Μάη του '68 στην Γαλλία, το καυτό φθινόπωρο του '69 στην Ιταλία, την επανάσταση του '74 στην Πορτογαλία.

Το αφεντικό σε χρειάζεται, Εσύ δεν τον χρειάζεσαι
Αφίσα, απ' τον Μάη του '68

Ποιές οι συνθήκες σήμερα;

Η περίοδος που ανοιξε το 1989 μετά τις επαναστάσεις στην Ανατολική Ευρώπη είναι ποιοτικά διαφορετική από την προηγούμενη. Οι προηγούμενες οικονομικές κρίσεις στα μέσα του 1970 και στις αρχές του 1980 ήταν δυνατοί κλονισμοί του συστήματος γιατί στην πραγματικότητα έβαλαν σε αμφισβήτηση την θεωρία ότι ο καπιταλισμός μετά τον πόλεμο είχε καταφέρει να ξεπεράσει τις κρίσεις του. Ομως παρ' όλα αυτά μέχρι το 1989 είχε καταφέρει να διατηρήσει τον έλεγχο πάνω στις βασικές πολιτικές και ιδεολογικές δομές του σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι οικονομικές κρίσεις τον τράνταζαν αλλά δεν κατάφερναν να τον ανατρέψουν.

Το 1989 αυτή η σταθερότητα καταρρέει. Η οικονομική κρίση όχι μόνο συνεχίζεται, αλλά τώρα πια συνοδεύεται από τεράστια πολιτική και ιδεολογική κρίση. Ο Κεϋνσιανισμός, -η κρατική παρέμβαση-, ο κρατικός καπιταλισμός έχουν καταρρεύσει. Παράλληλα, η ελεύθερη αγορά, ο θατσερισμός, εγκαταλείπονται σε μια σειρά από χώρες. Ο καπιταλισμός έχει μπει στην δίνη μιας οικονομικής κρίσης που δεν μπορεί πια να βρει φάρμακο που να την γιατρέψει. Σήμερα καμιά κυβέρνηση ή ακόμα και αντιπολίτευση δεν μπορεί να υποστηρίξει ότι έχει να προτείνει στρατηγική που να βγάλει τον καπιταλισμό από την κρίση.

Οι προοπτικές είναι μαύρες διεθνώς. Οι οικονομίες σε όλες τις χώρες δεν καταφέρνουν να βγούνε από την κρίση, αντίθετα μικρές περιόδους οικονομικής ανάκαμψης ακολουθούν περιόδοι βαθύτερης ύφεσης κι αυτό μοιάζει να είναι η μόνη προοπτική για το επόμενο χρονικό διάστημα.

Αυτό για χώρες όπως η Ελλάδα, από τους αδύνατους κρίκους στον παγκόσμιο καπιταλισμό, σημαίνει όχι μόνο παρατεταμένη κρίση, αλλά και επιθέσεις ενάντια στην εργατική τάξη. Η ζωή των εργατών στην Ελλάδα έχει πραγματικά χειροτερέψει τα τελευταία χρόνια: οι περισσότεροι για να τα βγάλουν πέρα αναγκάζονται να δουλεύουν πολύ περισσότερες

ώρες απ' ότι παλιότερα (διπλοβάρδιες ή δυο δουλειές ταυτόχρονα), μέσα σε χειρότερες συνθήκες (αμοιβές, υγεία, εκπαίδευση, περιβάλλον κλπ), και με αβεβαιότητα για το μέλλον.

Αυτή η κρίση αγκαλιάζει και θεσμούς που μια προηγούμενη περίοδο έμοιαζαν κοινά αποδεκτοί από όλες τις τάξεις. Λειτουργούσαν σαν ιμάντες και εξασφάλιζαν μεγαλύτερο δέσιμο της εργατικής τάξης στο σύστημα. Σήμερα όλοι αυτοί οι θεσμοί γνωρίζουν κρίση.

Ποιός εργαζόμενος πιστεύει σήμερα στην αστική δικαιοσύνη, όταν επικεφαλής της βρίσκεται ο Κόκκινος και η χούντα του; Το πρόσφατο παράδειγμα της "αυτοδικίας" στο στρατόπεδο του Ρουφ και η ταύτιση του κόσμου με τον πατέρα που αυτοκτόνησε δείχνει ότι κανένας πια δεν πιστεύει ότι τα δικαστήρια είναι ουδέτερα.

Μια προηγούμενη περίοδο η ιδιωτικοποίηση έμοιαζε σαν το φάρμακο ενάντια στα σκάνδαλα. Ποιός μπορεί πια να το πιστέψει μετά από το σκάνδαλο Παντσαβόλτα και τις τεράστιες διαστάσεις και διακλαδώσεις σε Ελλάδα και Ιταλία;

Η αμφισβήτηση όλων αυτών των θεσμών σημαίνει ότι έχουν μειωθεί οι δυνατότητες της κυρίαρχης τάξης να πείθει με τις ιδέες της τους εργάτες. Η οικονομική κρίση έχει μέσα στο τελευταίο χρονικό διάστημα μετατραπεί σε πολιτική και ιδεολογική κρίση πολύ πιο έντονη και πιο γενικευμένη.

Και η εργατική τάξη;

Η επαναστατική δυνατότητα της εργατικής τάξης να ανατρέψει τον καπιταλισμό υποστηρίζουν πολλοί ότι ανήκει στο παρελθόν. Η εργατική τάξη σήμερα, λένε, είναι μικρότερη και με λιγότερες δυνατότητες απ' ό,τι στα χρόνια του Μαρξ. Κι' όμως τίποτα δεν είναι μεγαλύτερο ψέμα. Τότε η εργατική τάξη βρίσκονταν διασκορπισμένη σε λίγες χώρες της Ευρώπης, ενώ σήμερα είναι η μεγαλύτερη τάξη σε παγκόσμιο επίπεδο.

Το επιχείρημα που πιο συχνά χρησιμοποιείται σήμερα για να τονίσει τις αλλαγές μέσα στην εργατική τάξη είναι η θεωρία των 2/3.

Σύμφωνα μ' αυτή την άποψη που υποστηρίζεται από διάφορους κοινωνιολόγους αλλά και κόμματα της αριστεράς, η πλειοψηφία των εργατών σήμερα, ταυτίζεται από άποψη συνθηκών δουλειάς αλλά και αμοιβών με τους μεσοαστούς. Γι' αυτό δεν θα ήθελαν αυτοί οι εργάτες να πάρουν καμιά πρωτοβουλία που να έβαζε σε κίνδυνο τη θέση που έχουν εξασφαλίσει μέσα στον καπιταλισμό.

Σύμφωνα μ' αυτήν την θεωρία, τέτοια κομμάτια είναι οι εργαζόμενοι στον δημόσιο τομέα, ιδιαίτερα οι υπάλληλοι στην Κοινή Ωφέλεια, στις Τράπεζες στην εκπαίδευση κλπ., καθώς και οι ειδικευμένοι βιομηχανικοί εργάτες. Στην αντίπερα όχθη, σύμφωνα πάντα με την ίδια άποψη, δεν βρίσκεται η παραδοσιακή εργατική τάξη, αλλά μια νέα τάξη που αποτελείται από ανειδίκευτους εργάτες, άνεργους, φτωχούς και μετανάστες που από άποψη συνθηκων είναι χειρότερα από ποτέ, που όμως πολιτικά δεν έχουν τη δυνατότητα να αντιδράσουν συλλογικά όπως παλιότερα

Πόσο μια τέτοια αντίληψη για την εργατική τάξη σήμερα ανταποκρίνεται στην πραγματικότητα;

Η εργατική τάξη δεν ήταν ποτέ ομοιογενής - ούτε στα χρόνια του Μαρξ. Υπήρχαν και υπάρχουν διάφοροι διαχωρισμοί από τον μισθό μέχρι τα διάφορα επαγγέλματα και ειδικότητες μέχρι τις διαφορετικές συνήθειες. Ομως αυτές οι διαφορές δεν εμπόδισαν ποτέ τους εργάτες να παλαίψουν μαζί όταν τους δόθηκαν οι ευκαιρίες..

Στην Ελλάδα ήταν η ίδια η ηγεσία του ΠΑΣΟΚ που μίλησε για τα "ρετιρέ" μέσα στους εργάτες και ευνοούσε τους εργαζόμενους στην Κοινή Ωφέλεια, που εκείνη την περίοδο ήταν το πιο μαχητικό εργατικό κομμάτι. Κι όμως όλοι αυτοί οι διαχωρισμοί δεν εμπόδισαν να κατέβουν από κοινού εργαζόμενοι στην Κοινή Ωφέλεια και στα εργοστάσια στις γενικές απεργίες του '85, του '90 και του '92.

Η δεύτερη παρατήρηση είναι ότι κι αυτές ακόμα οι διακρίσεις μέσα στην εργατική τάξη δεν παραμένουν οι ίδιες για μεγάλο χρονικό διάστημα. Μέσα στη σημερινή περίοδο της επίθεσης θα ήταν ειρωνία να συνεχίζει κανένας να υποστηρίζει ότι υπάρχουν πραγματικά μεγάλες μισθολογικές διαφορές ανάμεσα στους εργαζόμενους. Σήμερα ο πρωτοδιοριζόμενος τραπεζοϋπάλληλος που παλιότερα ανήκε στα "ρετιρέ" έχει μισθό κάτω από 80 χιλ. μικρότερο δηλαδή κι' από αυτόν που προβλέπει η εθνική συλλογική σύμβαση για τους ανειδίκευτους εργάτες.

Ούτε η διάκριση ανάμεσα σε εργαζόμενους και άνεργους είναι σταθερή. Δεν υπάρχει μια μόνιμη κατηγορία ανέργων και μια άλλη μόνιμα απασχολούμενων. Ιδιαίτερα με την σημερινή ρευστότητα, υπάρχουν παραδοσιακά κομμάτια εργατών που μαζικά περνάνε στην ανεργία μέσα από κλεισίματα και απολύσεις, ενώ ταυτόχρονα νεολαίοι ανεργοι ή συνταξιούχοι μπαίνουν μαζικά σε νέους τομείς α-

πασχόλησης -σούπερ μάρκετ, φαστ φουντ. διαφήμηση κλπ.

Είναι τόσο ρευστή η σημερινή περίοδος που οι προηγούμενες διακρίσεις παίζουν μικρότερο ρόλο. Γι' αυτό υπάρχει μόνιμα ένα μεγάλο κομμάτι της εργατικής τάξης που κουβαλάει την εμπειρία και την συλλογικότητα στους αγώνες του.

Η άλλη παρατήρηση είναι ότι η εργατική τάξη έχει μεγαλώσει με καινούρια κομμάτια, όχι μόνο τις γυναίκες ή τους μετανάστες αλλά και τα μικρά παιδιά που όλο και περισσότερο λειτουργούν σαν αναγκαίο συμπλήρωμα στο οικογενειακό εισόδημα.

Το ότι κάποιοι απ' αυτούς τους εργάτες και εργάτριες απασχολούνται part-time και άλλοι σε φασόν, αυτό έχει να κάνει με τις ανάγκες των καπιταλιστών και όχι με τους ίδιους τους εργάτες. Η ανάγκη της οργάνωσης όλων αυτών των εργατών σε συνδικάτα είναι από τα καθήκοντα του συνδικαλιστικού κινήματος. Στο βαθμό που δεν καλύπτονται, το πρόβλημα είναι πολιτικό όχι αντικειμενικό.

Ιδεολογικές εξαρτήσεις

Ο Γκράμσι έγραφε στο βιβλίο του **"Τα Τετράδια της Φυλακής"** ότι οι κυριάρχες τάξεις στις χώρες της Δύσης δεν εξασφαλίζουν την ηγεμονία τους και την κυριαρχία τους μόνο μέσα από τον στρατό, την αστυνομία και τις φυλακές, δηλαδή μόνο μέσα από τους καταπιεστικούς θεσμούς του κράτους. Οτι τουναντίον η ασφαλιστική δικλείδα για την αστική τάξη είναι η "κοινωνία των πολιτών" δηλαδή ένα πλέγμα θεσμών -όπως η εκκλησία, τα συνδικάτα, τα πολιτικά κόμματα, τα ΜΜΕ κλπ, που μπορούν και εξασφαλίζουν το πέρασμα των αστικών ιδεών μέσα στην εργατική τάξη.

Η παρατήρηση του ***Γκράμσι*** ήταν ότι αυτοί οι θεσμοί είναι πιο δυνατοί στη Δύση παρά στην Ανατολή. Και γι' αυτό ήταν πιο εύκολο να γίνει η επανάσταση στη Ρωσία παρά π.χ. στην Ιταλία ή την Γερμανία.

"Στην Ανατολή το κράτος ήταν το παν, και η κοινωνία των πολιτών ήταν αδιαμόρφωτη. Στη Δύση υπήρχε μια ουσιαστική σχέση ανάμεσα στο κράτος και στην κοινωνία των πολιτών, και γι' αυτό κάθε φορά που το κράτος έτρεμε, αποκαλύπτονταν αμέσως μια ρωμαλέα δομή της κοινωνίας των πολιτών. Το κράτος ήταν μόνο η εξωτερική τάφρος, πίσω από την οποία βρισκόταν ένα παντοδύναμο σύστημα από φρούρια και οχυρωματικά έργα".

Αυτή η θεωρία αποδείχτηκε πολύ δημοφιλής σε αριστερά κόμματα και άτομα ιδιαίτερα την δεκαετία του '70. Πολλά ρεφορμιστικά κόμματα, έχυσαν πολύ μελάνι για να πείσουν τους εργάτες γιατί η επανάσταση δεν μπορούσε να γίνει στη Δύση και γιατί το καλύτερο που είχαν να κάνουν ήταν να δουλέψουν μέσα από τους θεσμούς, προσπαθώντας έτσι να τους επηρεάσουν.

Ομως αυτό που αποκαλύφτηκε ήταν ότι η αίγλη αυτών των ίδιων των θεσμών ήταν πολύ αμφίβολη και προσωρινή. Οι καιροί είχαν αλλάξει, η θρησκεία και η εκκλησία δεν είχαν την ίδια επιρροή όπως παλιότερα. Τώρα πια οι εργάτες των πόλεων ήταν η πλειοψηφία, και η επίδραση του παπά του χωριού έπαιζε μικρότερο ρόλο.

Η οικογένεια άρχισε να αλλάζει γιατί οι περισσότερες γυναίκες μετά τον πόλεμο δουλεύουν έξω από το σπίτι. Στην ίδια την Ιταλία το '70 δόθηκαν οι μεγαλύτεροι αγώνες για ελεύθερες εκτρώσεις και για ελεύθερα διαζύγια.

Ομως ούτε η ιδεολογική δυναμη των ΜΜΕ, των πολιτικών κομμάτων ή ακόμα και των συνδικάτων ήταν τόσο δυνατή ώστε να αποτρέψουν τις εξεγέρσεις του 1968.

Ούτε άλλωστε υπήρχαν ποτέ στεγανά ανάμεσα στη Δύση και την Ανατολή και με πιο πρόσφατο παράδειγμα του τι σήμανε η κατέρρευση του ανατολικού μπλοκ για τα ρεφορμιστικά κόμματα της Δύσης. Μετά το 1989 η μακρόσυρτη κρίση τους μετατράπηκε -μέσα σε λίγους μήνες- σε ανεξέλεγκτη κατάρευση.

Ετσι ακόμα και τα ρεφορμιστικά κόμματα που είχαν την ικανότητα μέχρι πρόσφατα να δένουν την εργατική τάξη στις επιλογές του καπιταλιστικού συστήματος μέσα στο τελευταίο διάστημα συγκλονίζονται από καυγάδες, διαιρέσεις και διασπάσεις. Κάποτε ήταν τα κόμματα που αφουγκράζονταν τον θυμό της τάξης και έτρεχαν να τον σταματήσουν. Τώρα πια χρειάζονται τα διάφορα γκάλοπ για να δούνε πως σκέφτονται οι εργάτες για να προσαρμόσουν την πολιτική τους.

Ποιες οι προοπτικές στην Ελλάδα;

Πολλά από τα χαρακτηριστικά που σηματοδοτούν μια επαναστατική περίοδο έχουν αρχίσει και σήμερα να φαίνονται καθαρά: το πόσο ο κόσμος είναι δυσαρεστημένος από την κυβέρνηση και μάλιστα σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα. Μέσα σε τρία χρόνια από την νίκη της ΝΔ και η ίδια έχει επίγνωση ότι οποτεδήποτε κάνει εκλογές θα τις χάσει. Μέσα στους εργατικούς χώρους υπάρχει κριτική στα κόμματα της αντιπολίτευσης, οι περισσότεροι, πέρα από την ψήφο τους, δεν πιστεύουν ότι ούτε το ΠΑΣΟΚ ούτε τα κόμματα της κοινοβουλευτικής αριστεράς -ΚΚΕ και ΣΥΝ- έχουν να τους προσφέρουν καμιά προοπτική.

Ούτε για τον ίδιο τον καπιταλισμό η προοπτική είναι καλύτερη για το επόμενο διάστημα: η οικονομική κρίση θα συνεχίζεται, οι ανταγωνισμοί θα οξύνονται, το βάθος του τούνελ θα συνεχίζει να είναι μαύρο.

Ομως το ερώτημα είναι με ποιον τρόπο αυτά τα αρνητικά χαρακτηριστικά μπορούν να μετατραπούν σε θετικές κατακτήσεις για τους επαναστάτες και τις επαναστατικές ιδέες. Πως να καταφέρουν δηλαδή οι επαναστάτες να μην αφήσουν αυτή την ευκαιρία να μετατραπεί σε απάθεια ή σε συγχύσεις και μπερδέματα που φορτώνουν τις ευθύνες σε άλλα κομμάτια εργατών, π.χ. στους ξένους εργάτες, στους Αλβανούς κ.ά.

Το καθήκον μοιάζει τεράστιο. Το κλειδί όμως είναι το πώς θα κερδηθεί ένα μεγάλο κομμάτι εργατών που θα αρχίσει να βλέπει ότι υπάρχει εναλλακτική λύση στον καπιταλισμό. Για να γίνει αυτό χρειάζεται να υπάρξει ένα εργατικό κόμμα -έστω και μικρό αρχικά- που να προβάλλει αυτές τις ιδέες και να παλεύει για την επιτυχία τους. Μ' αυτό τον τρόπο θα μπορέσει να κερδίσει, ιδιαίτερα στις σημερινές συνθήκες, όλο και περισσότερους εργάτες προς το ίδιο και τις ιδέες του.

Η εμπειρία που υπάρχει από τότε που φτιάχτηκε η Κομμουνιστική Διεθνής, μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι τους αγώνες της δεκαετίας του '60 και του '70, είναι πάντοτε η ίδια. Οταν οι ιδέες αλλάζουν σε μαζικό επίπεδο, ο ρόλος της επαναστατικής οργάνωσης είναι κεντρικός. Η δυνατότητα οι εργάτες να παλέψουν οργανωμένα και με ξεκάθαρες ιδέες για το τι κοινωνία θέλουν να χτίσουν είναι αυτό που μπορεί να βάλει στην άκρη τα ρεφορμιστικά κόμματα και τη συμβιβαστική τακτική τους.

Τα τελευταία 60 χρόνια η επιρροή του σταλινισμού μέσα στο εργατικό κίνημα ήταν τεράστια. Σήμερα για πρώτη φορά η κρίση του έχει αφήσει ανοικτό το δρόμο για τις επαναστατικές ιδέες και για τις επαναστατικές οργανώσεις να μεγαλώσουν, να μετατραπούν σε νέα σοσιαλιστικά εργατικά κόμματα.

Επειδή το ερώτημα δεν είναι το εάν αλλά το πότε θα δημιουργηθούν επαναστατικές συνθήκες στην Ελλάδα θα πρέπει από τώρα να κτίσουμε το νέο σοσιαλιστικό εργατικό κόμμα. Η ευκαιρία είναι τώρα. Πρέπει να μην την αφήσουμε να φύγει.

Μαρία Στύλλου

Αντίσταση στις ιδιωτικοποιήσεις

Το τσίρκο από κοριούς, παχύδερμα και τρωκτικά που αποτελεί την κυβέρνηση της Νέας Δημοκρατίας έχει το θράσος να επιτίθεται στην εργατική τάξη, οδηγώντας στη φτώχεια και τις απολύσεις, στην εξαθλίωση των υπηρεσιών Κοινής Ωφέλειας.

Αυτό είναι το νόημα του "νέου γύρου ιδιωτικοποιήσεων". Θέλουν να δώσουν τις νέες μονάδες ηλεκτροπαραγωγής της ΔΕΗ σε καπιταλιστικούς ομίλους. Βγάζουν στο σφυρί τον ΟΤΕ και προχωρούν διαλύοντας συστηματικά τα ΕΛΤΑ, τον ΟΣΕ, την ΕΥΔΑΠ, τα ΕΛΔΑ με μεθοδεύσεις βρώμικες όπως η μπόχα από τις προηγούμενες "επιτυχίες" τους: την ΑΓΕΤ που είναι στα χέρια του "Ντον" Πατσαβόλτα, των Ναυπηγείων Χαλκίδας που έχουν γίνει κάτεργα Λελάκη, του Περατικού που απολύει στα Ναυπηγεία Ελευσίνας.

Στο εργατικό κίνημα, τα τελευταία τρία χρόνια αγώνες με καταλήψεις, απεργιακές φρουρές και σύγκρουση στο δρόμο με τις δυνάμεις καταστολής, έχουν συγκλονίσει την ελληνική κοινωνία. Μέσα στο κίνημα είναι ανοιχτά όλα τα ερωτήματα: Πώς απαντάμε στη κυβερνητική προπαγάνδα για το "μονόδρομο" των ιδιωτικοποιήσεων, με ποια προοπτική παλεύουμε, γιατί χώροι με γερά σωματεία δεν έφτασαν μέχρι τη νίκη, θα συντονιστούν και θα κλιμακωθούν οι αγώνες ή θα περιμένουμε τις εκλογές ; Οι απαντήσεις σ'αυτά τα ερωτηματικά είναι πάνω από απαραίτητες, είναι αναγκαίες.

ΙΔΙΩΤΙΚΟΠΟΙΗΣΕΙΣ:
ΑΠΟΛΥΣΕΙΣ, ΔΩΡΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ, ΑΚΡΙΒΕΙΑ

Το 1990, η κυβέρνηση της Ν.Δ., έβαλε μπροστά ένα πλατύ πρόγραμμα ιδιωτικοποιήσεων, με τους ισχυρισμούς ότι:

α) Η πλειοψηφία των επιχειρήσεων που είναι κάτω από κρατικό έλεγχο είναι ζημιογόνες, απασχολούν υπεράριθμους εργαζόμενους δημιουργούν ελλείμματα,

β) Οι "ιδιώτες", θα πλήρωναν για την αγορά τους, θα εφάρμοζαν καλύτερη διαχείριση, θα δημιουργούσαν νέες θέσεις εργασίας και καλύτερη ποιότητα υπηρεσιών.

Στην πράξη όλες "οι νέες ιδέες" ήταν μια απάτη.

* Ο πρώτος μεγάλος μύθος είναι ότι οι προβληματικές και ο δημόσιος τομέας γενικά έχει κρίση επειδή απασχολήθηκαν πολλοί, επειδή έγινε "κοινωνική πολιτική".

Το 1975 οι εργαζόμενοι στις δημόσιες επιχειρήσεις ήταν 117.562 άτομα, ενώ το 1987, 171.658. Στις πιο χαρακτηριστικές, στον πίνακα 1 βλέπουμε ότι: από το '81 μέχρι το '87, η αύξηση στην απασχόληση ήταν πολύ μικρή, όπου δεν ήταν αρνητική, ιδιαίτερα αν συγκριθεί με το ρόλο αυτών των επιχειρήσεων και τις ανάγκες που είχαν να καλύψουν. Η κυβέρνηση της ΝΔ, έκανε ακόμη πιο δραστικές περικοπές: Στο διάστημα Δεκέμβρη '89 - Ιούλη '92, κατάργησε 46.109 θέσεις εργασίας στον ευρύτερο δημόσιο τομέα.

ΠΙΝΑΚΑΣ 1
"Εξέλιξη της απασχόλησης στις ΔΕΚΟ 1975-1987"

ΔΕΚΟ	ΕΤΗ 1975	1981	1987
ΟΤΕ	24.935	31.681	30.195
ΔΕΗ	25.378	27.365	30.510
ΕΛΤΑ	8.914	9.280	10.975
ΟΛΠ	5.845	5.467	3.790
ΕΥΔΑΠ	3.324	4.230	4.431
ΟΑΕΔ	2.515	2.888	3.159

(Πηγές: Οικονομικός Ταχυδρόμος 1.12.86, Βήμα 18.10.87, μελέτη "Τάσεις ανάπτυξης του κεφαλαίου στην Ελλάδα", 1991, του Κ.Χριστόπουλου)

* Ο δεύτερος μεγάλος μύθος, είναι ότι για τα ελλείμματα φταίει "η χαμηλή παραγωγικότητα του δημοσιοϋπαλληλικού καθεστώτος, η έλλειψη ατομικής επιχειρηματικής πρωτοβουλίας".

Αν ρίξουμε μια ματιά στον πίνακα 2 βλέπουμε τρομακτικές πιέσεις του τραπεζιτικού κεφάλαιου, με τους τόκους και τα χρεωλύσια, που γιγαντώνουν τα ελλείμματα. Καπιταλιστές και τραπεζίτες έσφιξαν τη θηλειά γύρω απ' το λαιμό των εργαζομένων, που έχυσαν αίμα για να ξεπληρώσουν τα χρέη των παλιών ιδιοκτητών και τώρα τους πετάνε στο δρόμο. Είναι αχρείοι όσοι ξεχνάνε τι σήμαινε Μποδοσάκης στην ΠΥΡΚΑΛ, Ανδρεάδης και Λάτσης στα Ναυπηγεία, Κατσάμπας στην Πειραϊκή - Πατραϊκή, Τσάτσοι στην ΑΓΕΤ και με τι χρέη άφησαν τα εργοστάσια. Η "χρηστή διαχείρηση των ιδιωτών" είναι δίπλα μας και σήμερα: Χρέη 4 τρισ. από τη "νέα γενιά προβληματικών" στα 1992.

ΠΙΝΑΚΑΣ 2
"Σχέσεις δαπανών για τόκους και χρεωλύσια προς το σύνολο των δαπανών του προϋπολογισμού"
(Τράπεζα Ελλάδος, εισηγητική έκθεση 1993)

ΕΤΗ	Τακτ. Προϋπ.(δισ.)	Τόκοι & Χρεωλ.	Σχέση(%)
1981	625,3	65,03	10,4
1985	1.777,0	280,10	15,6
1989	3.941,1	843,80	21,4
1992	8.495,0	2.362,30	42,2

* Το τρίτο παραμύθι είναι ότι οι ιδιωτικοποιήσεις αναπτύσσουν πρώην "ζημιογόνες εταιρίες" και ανοίγουν θέσεις εργασίας;

Οχι μόνο δεν αναπτύχθηκαν εταιρίες, αλλά ένα μεγάλο κομμάτι διαλύθηκε στην κυριολεξία. Μετά την ιδιωτικοποίηση δεν υπάρχει ούτε μια περίπτωση επιχείρησης που να απασχολεί περισσότερο κόσμο. Αντίθετα υπάρχουν πολλές περιπτώσεις που έγιναν απολύσεις στην πορεία της ιδιωτικοποίησης και μετά. Η πιο χτυπητή απόδειξη είναι οι 1617 απολύσεις στην Πειραϊκή Πατραϊκή, οι 1280 στο Σκαλιστήρη, οι 835 στην ΠΥΡΚΑΛ, οι 388 στη Βιέξ, οι 343 στη Βέλκα, οι 300 που δρομολογούνται στα Ναυπηγεία Ελευσίνας και ο κατάλογος των ανέργων δεν έχει τέλος.

Αυτές που πουλήθηκαν, ήταν αυτές που οι καπιταλιστές ήθελαν να πάρουν, αυτές που εξασφάλιζαν άμεσα κέρδη και προοπτικές για ακόμη μεγαλύτερα: Το κερδοφόρο κομμάτι της Ολύμπικ Κέτερινγκ, η κινητή τηλεφωνία, τα Ναυπηγεία σε μια εποχή που προβλέπεται άνοδος των ναυπηγοεπισκευαστικών εργασιών, η ΑΓΕΤ με το μεγαλύτερο εργοστάσιο τσιμέντου στα Βαλκάνια και το σύστημα διανομής της που απλώνεται απ'την Αμερική μέχρι τη Μέση Ανατολή.

* Αλλά μήπως οι ιδιώτες πλήρωσαν; Οι εφοπλιστές και το Χρηματιστήριο πανηγύρισαν όταν ο όμιλος Περατικού έγινε ιδιοκτήτης του δεύτερου μεγαλύτερου εργοστάσιου της χώρας, των Ναυπηγείων Ελευσίνας. Τα "τραπεζικά κριτήρια" που για τα αιτήματα των εργατών είναι αμετακίνητα, έγιναν σκόνη, αφού χαρίστηκαν χρέη 30 δισ.

Η κυβέρνηση πανηγύρισε την πώληση της ΑΓΕΤ, για το κενό που κάλυψε στο έλλειμμα του Προϋπολογισμού. Αυτό που δεν είπε είναι ότι τα χρήματα αυτά έγιναν "αέρας" γιατί ζούμε σ'ένα

παράλογο και άναρχο σύστημα: ".. 326 εκ. δολ. από τα 418 εκ. δολ. που ήταν η αύξηση της εισροής ιδιωτικών κεφαλαίων το πρώτο εξάμηνο του '92, οφείλονται σε εισροή ξένων επιχειρηματικών κεφαλαίων για την εξαγορά της ΑΓΕΤ. Η παραπάνω βελτίωση άρχισε να αναστρέφεται από τον Ιούνη του '92 και οι δυσμενείς εξελίξεις κορυφώθηκαν το Σεπτέμβρη - Οκτώβρη '92 , όταν εκδηλώθηκε η συναλλαγματική κρίση στις διεθνείς χρηματαγορές και αναζωπυρώθηκαν οι προσδοκίες για υποτίμηση της δραχμής... Στο δίμηνο Σεπτέμβρη - Οκτώβρη 92 παρουσιάστηκε έλλειμμα τρεχουσών συναλλαγών ύψους 1045 εκ.δολ. ..." (Επιλογή, οικονομική επισκόπηση 1993)

* Μήπως υπάρχουν καλύτερες υπηρεσίες;

Η ΕΑΣ διαλύθηκε, με μια παραλλαγή του "λαϊκού καπιταλισμού". Για να σπάσουν την απεργία των εργαζομένων πούλησαν τις άδειες, στην ουσία μετοχοποιώντας σε μια νέα επιχείρηση τους "νοικοκυραίους" αγοραστές.

Για την ανανέωση του στόλου των λεωφορείων, οι ιδιώτες προσανατολίζονται στα χειρότερα και φτηνότερα μοντέλα ενώ το κράτος θα κάνει "προικοδότηση", αφού οι ΣΕΠ δεν έχουν το ρευστό για τη αγορά.

Ο υποχρεωτικός τεχνικός έλεγχος είναι ανύπαρκτος. Από τα ΚΤΕΟ δεν έχουν περάσει ούτε 100 λεωφορεία. Η κάρτα απεριορίστων διαδρομών ανέβηκε κατά 50%, το συγκοινωνιακό έργο μειώθηκε κατά 35-40% και η αύξηση του εισητηρίου είναι ζήτημα χρόνου. Είναι εμπειρία όλων των εργαζόμενων ότι τα λεωφορεία έχουν γίνει κυριολεκτικά σαράβαλα.

Το ίδιο ισχύει για όλες τις υπηρεσίες: η εφαρμογή "ιδιωτικοοικονομικών κριτηρίων" τις διαλύει πριν καν ιδιωτικοποιηθούν όπως την ΕΥΔΑΠ, όπου οι αγωγοί σπάνε και δεν υπάρχει προσωπικό.

Στην πραγματικότητα το αποτέλεσμα των "ιδιωτικοποιήσεων" είναι "ένα μεγάλο φαγοπότι" για τους καπιταλιστές.

* Τέλος μήπως είναι διεθνής μονόδρομος ανάπτυξης;

Η κυβερνητική προπαγάνδα επικαλείται τη "διεθνή" τάση των ιδιωτικοποιήσεων. Πράγματι, έγινε στροφή στις ιδιωτικοποιήσεις σε διάφορες χώρες τη δεκαετία του 80, αντιστρέφοντας την προηγούμενη τάση για ανάπτυξη βασισμένη στον κρατικά ελεγχόμενο τομέα της οικονομίας. Αυτή τη στροφή ακολούθησαν και τρικοσμικές χώρες, και οι περισσότερες από τις χώρες της Αν. Ευρώπης.

Αυτό που συνέβη, ήταν ότι η ίδια η άρχουσα τάξη έχασε την εμπιστοσύνη της, στη δυνατότητα της κρατικής παρέμβασης σαν τρόπο για να ελέγξουν την κρίση. Επειτα από τη βαθιά ύφεση στα μέσα της δεκαετίας του '70 ήταν που άρχισαν να κερδίζουν έδαφος οι δεξιοί ιδεολόγοι που ζητούσαν να βγεί το κράτος απ' την παραγωγή.

Ομως ποτέ οι ιδιωτικοποιήσεις δεν ήταν περίπατος. Η ταχύτητα των ιδιωτικοποιήσεων ήταν πάντα πολύ πιο αργή απ' αυτή που ζητούσαν οι οπαδοί τους. Ακόμη και η κυβέρνηση της Θάτσερ κράτησε σε κρατικό έλεγχο εταιρίες, μέχρι να πετύχουν "αναδιαρθρώσεις" που θα τις έκαναν ελκυστικές στο ιδιωτικό κεφάλαιο. Τελικά η "σημαιοφόρος του φιλελευθερισμού ναυάγησε": της πήρε 11 χρόνια για να ιδιωτικοποιήσει τελικά λιγότερο απ' το 10% της βρετανικής οικονομίας και το αποτέλεσμά της ήταν να ξαναβουλιάξει η βρετανική οικονομία στη κρίση.

Η ύφεση παγκόσμια έχει οξύνει σε τέτοιο βαθμό τις αντιφάσεις των ιδιωτικοποιήσεων, που τα σκάνδαλα και τα "ναυάγιά" τους είναι καθημερινό φαινόμενο. Στην πραγματικότητα αν το '89 σηματοδότησε το θάνατο του Ανατολικού μπλόκ, το '92 σήμανε το θάνατο του νεοφιλελευθερισμού σαν προοπτική διεξόδου από την κρίση. Οι "νέοι γύροι" που έχουν ξανανοίξει σε μια σειρά χώρες, έχουν χάσει το λούστρο της ανάπτυξης, είναι καθαρά προσπάθειες να μαζευτούν χρήματα για να καλυφθούν ελλείμματα.

Η ΠΑΛΗ ΤΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Η εργατική τάξη ενάντια στα κλεισίματα και τις ιδιωτικοποιήσεις έχει δώσει σκληρούς αγώνες.

Στην Πάτρα, στην κατάληψη της Πειραϊκής Πατραϊκής, που έγινε ορόσημο για όλο το εργατικό κίνημα το 1990-91, χιλιάδες εργάτες, φοιτητές, μαθητές, όταν η κυβέρνηση έστειλε τα ΜΑΤ, τα περικύκλωσαν, τα εξευτέλισαν και τα έστειλαν από κει που ήρθαν.

Στη Σύρο, τις μέρες της κατάληψης του Νεώριου , οι κάτοικοι, για να εμποδίσουν τις τοπικές αρχές να διαλύσουν την πηγή της ίδιας τους της ζωής, κατέλαβαν όλα τα δημόσια κτήρια. Η τροφοδοσία, οι επικοινωνίες, η περιφρούρηση, ακόμη και η ψυχαγωγία οργανώνονταν απ'το Εργατικό Κέντρο.

Στην Αθήνα, οι απεργοί της ΕΑΣ όταν η κυβέρνηση προσπάθησε να βγάλει λεωφορεία, με τις γυναίκες και τα παιδιά τους ξήλωναν πεζοδρόμια κι έφτιαχναν οδοφράγματα ενάντια στα ΜΑΤ όλη τη νύχτα.

Αυτό που έλειψε, ήταν αυτό που οι εργάτες έβλεπαν ξεκάθαρα σαν ανάγκη κάθε αγώνα, ο συντονισμός. Στα Ναυπηγεία περίσσεψαν τα μεγάλα λόγια της συνδικαλιστικής ηγεσίας αλλά έλειψε μια κοινή απεργία διαρκείας. Στο ανέβασμα της ΕΑΣ στη Θεσσαλονίκη, το εργατικό κέντρο της πόλης δεν κάλεσε διαδήλωση για να σπάσει την απαγόρευση της κυβέρνησης.

Η αντιπολίτευση και οι συνδικαλιστικές της δυνάμεις έχοντας καταπιεί το ιδεολόγημα ότι το πρόβλημα είναι ο δημόσιος τομέας κράτησαν αμυντικό χαρακτήρα. Αρνήθηκαν να πάρουν εκείνες τις πρωτοβουλίες που θα κλιμάκωναν τη σύγκρουση με τη Νέα Δημοκρατία ενώ τέτοια διάθεση για κλιμάκωση γινόταν φανερή καθημερινά στη βάση.

Σήμερα βρισκόμαστε μπροστά σε μια νέα επίθεση της κυβέρνησης. Με τις ιδωτικοποιήσεις της ΔΕΗ, του ΟΤΕ, των Ναυπηγείων, των ΕΛΔΑ, η κυβέρνηση προσπαθεί να υλοποιήσει τον προϋπολογισμό, να αναθερμάνει το Χρηματιστήριο, να παρουσιάσει μειωμένα ελλείμματα. Η προοπτική αυτή σημαίνει για τους εργαζόμενους απολύσεις, ακρίβεια, χτύπημα των ασφαλιστικών ταμείων, χτύπημα των συνδικάτων.

Σήμερα στη πρώτη γραμμή, βρίσκονται εργαζόμενοι που συλλογικά κρατάνε στα χέρια τους τεράστια δύναμη, μέσα στους πιο νευραλγικούς τομείς της οικονομίας που στηρίζουν τη λειτουργία όλου του συστήματος.

Καμιά πίστωση χρόνου με την αναμονή των εκλογών δεν πρέπει να δοθεί. Είναι η στιγμή για απεργία διαρκείας στην Κοινή Ωφέλεια, για καταλήψεις στα Ναυπηγεία, για κοινή δράση στη προοπτική της ανατροπής των ιδιωτικοποιήσεων και της ίδιας της κυβέρνησης.

Για να γίνει πράξη αυτή η προοπτική, χρειάζεται ένα δίκτυο αγωνιστών που με τη δράση τους να παλεύουν για την οργάνωση των αγώνων από τα κάτω, ξεπερνώντας την υποχωρητικότητα της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας.

Χρειάζεται ένα δίκτυο αγωνιστών που να προπαγανδίζει μέσα στους αγώνες ότι η εργατική τάξη δε χρειάζεται τη μεσολάβηση κανενός μηχανισμού έξω από αυτήν, για να διαπιστώσει τις ανάγκες της και τις πιο αποδοτικές μέθοδες παραγωγής. Δε μπαίνει σε διλήμματα αν χρειάζεται π.χ. να μην ηλεκτροδοτηθεί ένα σχολείο για να πληρωθούν τα χρέη στη ΔΕΗ, ούτε αν χρειάζεται να πουληθεί η ίδια η ΔΕΗ για να κερδίσουν οι καπιταλιστές. Οτι η μόνη απάντηση ενάντια σ'ένα σύστημα που φορτώνει την κρίση του στις πλάτες των εργαζόμενων είναι ο δημοκρατικός σχεδιασμός της παραγωγής με βάση τις ανάγκες των μαζών. Αυτή είναι η σοσιαλιστική προοπτική και γι' αυτή χρειάζεται να παλέψουμε για να ξεμπερδεύουμε μια και καλή με το σύστημα του παραλογισμού και της δυστυχίας.

Δικαίος Ψυκάκος

Μπορεί η αίγλη της αρχαιότητας να νομιμοποιεί τις εξορμήσεις του εθνικισμού σήμερα, στο όνομα της "ιστορικής συνέχειας του έθνους"; Ο *Πάνος Γκαργκάνας* θυμίζει ότι η μαρξιστική παράδοση αρνείται αυτούς τους μύθους

Οι μύθοι της αιώνιας ελληνικότητας

Η εθνικιστική εκστρατεία ενάντια στη Δημοκρατία της Μακεδονίας, με όλες τις κορώνες για το Μεγαλέξανδρο, τη Βεργίνα και τα παρόμοια, ξανάδωσε νέα ζωή στους πιο παλιούς μύθους της αστικής τάξης στην Ελλάδα: τους μύθους για τις προαιώνιες ρίζες του ελληνικού έθνους που χάνονται στα βάθη της ιστορίας και εξασφαλίζουν μια αδιάσπαστη συνέχεια από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Τα αυτοκόλλητα του εθνικισμού μας προτρέπουν "Μελετήστε την Ιστορία", το Υπουργείο Παιδείας ξαναφέρνει το μάθημα των Αρχαίων Ελληνικών στα σχολεία, κάθε προπαγανδιστής των θέσεων της ελληνικής διπλωματίας για τη Μακεδονία φροντίζει να προβάλει τον Στράβωνα σαν αποστομωτική απόδειξη ότι "η Μακεδονία είναι Ελλάδα".

Η μελέτη της ιστορίας μοιάζει να έχει ξεχάσει αυτά που διακήρυξε εδώ και 70 χρόνια ο Κορδάτος και γυρνάει πίσω στο 19ο αιώνα, στις κατασκευές του Παπαρρηγόπουλου και των οπαδών του. Χρειάζεται, λοιπόν, να θυμίσουμε ξανά τις πρώτες αράδες στην πρώτη σελίδα του πρώτου βιβλίου που έγραψε ο Κορδάτος ανοίγοντας το μέτωπο ενάντια στα εθνικιστικά παραμύθια:

"Στα εκατό χρόνια που πέρασαν από την Εθνική Επανάσταση του 1821, καλλιεργήθηκε επίμονα η ιδέα από τους ιστορικούς και πνευματικούς ηγέτες της ελληνικής αστικής τάξης, πως η σημερινή νεοελληνική εθνότητα βαστά τα ίσα από την αρχαία Ελλάδα κι ακόμα πως και το βυζαντινό κράτος ήταν απόλυτα ελληνικό. Οι ιδέες και αντιλήψεις αυτές δεν είναι καθόλου σωστές...

...Αυτό που λέμε σήμερα έθνος δεν υπήρχε. Κι ακόμα κάτι άλλο, η ελληνική εθνότητα δεν έμεινε καθαρόαιμη μέσα στο διάβα των αιώνων. Ανακατεύθηκε με ένα σωρό άλλους λαούς στη Μεσόγειο και στην Ανατολή και πολλοί δούλοι, που για τον ένα ή άλλο λόγο απελευθερώθηκαν και έγιναν ελεύθεροι πολίτες Ελληνες προέρχονταν από κυρίως ανατολικές περιοχές. Αν πάλι, από τη μακεδονική κατάχτηση και δώθε, η ελληνική γλώσσα επικράτησε στις χώρες της ανατολικής μεσογειακής λεκάνης, αυτό δε σημαίνει κιόλας πως όλοι αυτοί που μιλούσαν την ελληνική ήταν Ελληνες."

(Γ. Κορδάτου, Η Κοινωνική Σημασία της Ελληνικής Επαναστάσεως του 1821, 6η Εκδοση, Αθήνα 1973, Εκδόσεις Επικαιρότητα, σελ. 21)

Ολα τα σύγχρονα εθνικά κράτη φροντίζουν να δημιουργήσουν και να καλλιεργήσουν ανάλογους μύθους για κάποιο ένδοξο παρελθόν του δικού τους έθνους. Ενώ το έθνος-κράτος είναι κοινωνικός θεσμός της σύγχρονης ιστορίας δεμένος με την ανάπτυξη του καπιταλισμού, οι απολογητές του το προεκτείνουν αυθαίρετα προς τα πίσω για πολλούς και διάφορους λόγους: συχνά για λόγους διεκδικήσεων (για να "αποδείξουν" ότι κάποιες περιοχές ή πληθυσμοί τους ανήκουν), αλλά εξίσου συχνά για λόγους εσωτερικής συνοχής (για να ενισχύσουν την κυρίαρχη ιδεολογία της υποταγής των κατωτέρων τάξεων στο "εθνικό συμφέρον").

Αυτό το φαινόμενο παίρνει ξεχωριστές διαστάσεις στην περίπτωση της Ελλάδας, γιατί η ελληνική αστική τάξη είχε (και έχει) τη δυνατότητα να δανειστεί ένα έτοιμο οπλοστάσιο για το υποτιθέμενο δικό της ένδοξο παρελθόν. Η ανακάλυψη και η λατρεία του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού δεν είναι μόνο δικό της έργο αλλά του ανερχόμενου αστισμού διεθνώς. Η προγονοπληξία που χαρακτηρίζει τόσο έντονα τον ελληνικό εθνικισμό δανείζεται περγαμηνές από μια τοποθέτηση της στο βάθρο της "γενέτειρας του ευρωπαϊκού πολιτισμού" που είναι έργο της αστικής διανόησης του 18ου και 19ου αιώνα στη Γερμανία, στη Γαλλία και στην Αγγλία. Οι προπαγανδιστές της αιωνιότητας του ελληνικού έθνους μπορεί να μιλάνε για το "Αρχαίο Πνεύμα Αθάνατο" που κατάφερε να εξελληνίζει τα πάντα στο διάβα του μέχρι σήμερα, αλλά πριν από το Γαλλικό Διαφωτισμό και τους Γερμανούς Ρομαντικούς τα σκοτάδια του Μεσαίωνα παρέμεναν αδιαπέραστα από τη λάμψη των αρχαίων πολιτισμών.

Σε πείσμα, λοιπόν, των υποστηρικτών της αιώνιας Ιδέας του ελληνικού έθνους που εξασφαλίζει τη "συνέχεια της φυλής", πρέπει να δούμε όχι μόνο πόσο αβάσιμα είναι τα επιχειρήματά τους αλλά και πόσο πρωθύστερα, δηλαδή πόσο δεμένα με την επικράτηση του καπιταλισμού, έστω κι αν αναζητούν νομιμοποίηση στην αίγλη του Σωκράτη και του Πραξιτέλη.

Ο μύθος του αίματος

Ο πρώτος, και πιο αδύνατος, εθνικιστικός μύθος είναι η θεωρία του ελληνικού αίματος, της φυλετικής συνέχειας που ενώνει τους αρχαίους και τους σύγχρονους Ελληνες. Είναι αυτό που χρησιμοποιούν κατά κύριο λόγο οι φασίστες, αλλά δεν περιορίζεται μόνο σ' αυτούς. Οπως φάνηκε και από την πρόσφατη δίκη του Β. Ραφαηλίδη, ο μύθος έχει ακόμα δικαστική προστασία.

Σύμφωνα, λοιπόν, μ' αυτές τις ρατσιστικές αντιλήψεις η ελληνικότητα είναι βιολογική ιδιότητα που μεταδίδεται από γενιά σε γενιά με την καθαρότητα του αίματος και καθορίζει τον εθνικό χαρακτήρα όλων των πληθυσμών που "κατάγο-

νται από κάποιο αρχαίο ελληνικό φύλο".

Είναι τόσο εξωφρενική και προκλητική αυτή η "θεωρία", ώστε ακόμα και κορυφαίοι εθνικιστές την αποφεύγουν. Ο Παπαρρηγόπουλος, ο θεμελιωτής της άποψης για την ιστορική συνέχεια του ελληνικού έθνους από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, γράφει:

"Οτι πολύ ξενικόν αίμα και προ πάντων πολύ αίμα φυλών από βορρά κατελθουσών εις τας ελληνικάς χώρας ανεμίχθη εις τας φλέβας των κατοίκων των χωρών τούτων είναι αναμφισβήτητον και μαρτυρείται υπό τε των γεγονότων όσα μέχρι τούδε ιστορήσαμεν και υπό των γεγονότων, όσα βραδύτερον πρόκειται να ιστοριθώσιν".

(Κ. Παπαρρηγόπουλου, Ιστορία του Ελληνικού Εθνους, εκδόσεις Γαλαξίας, Αθήνα 1969, ένατο βιβλίο, σελ. 215. Τη θέση αυτή του Παπαρρηγόπουλου εντοπίζει ο Π. Τζερμιάς στο βιβλίο του "Μαρξισμός και Ιστοριογραφία στην Ελλάδα", Ελληνική Ευρωεκδοτική, Αθήνα 1987).

Αλλά και σύγχρονοι εθνικιστές ιστορικοί την αποφεύγουν. Παραδείγματος χάρη ο Καργάκος στο τελευταίο βιβλίο του "Από το Μακεδονικό Ζήτημα στην Εμπλοκή των Σκοπίων" (εκδ. Γκούτεμπεργκ, Αθήνα 1992) γράφει:

*"Στο πρώτο ήμισυ του 19ου αιώνα οι πληθυσμοί της μείζονος Μακεδονίας ήσαν εθνικώς αδιαμόρφωτοι. Μόνο οι μορφωμένοι και οι εμπορευόμενοι είχαν (**ανεξάρτητα από καταγωγή**) συνείδηση ελληνική. Στο δεύτερο ήμισυ του αιώνα η Μακεδονία υφίσταται μια εθνικιστική ζύμωση. Η εθνική φυσιογνωμία που επιχειρείται να της δοθεί δεν καθορίζεται ούτε από τη θρησκεία, ούτε από τη γλώσσα, ούτε από την καταγωγή (**ποιός ξέρει άλλωστε από ποιούς κατάγεται;**)*

(σελ. 266, οι υπογραμμίσεις δικές μας)

Το ρητορικό ερώτημα του Καργάκου το είχε θέσει ήδη από τον περασμένο αιώνα ο Ερνέστ Ρενάν στην περιβόητη διάλεξή του στη Σορβόνη με θέμα "Τι είναι έθνος;" (βλέπε περιοδικό "ο Πολίτης", Ιανουάριος - Μάρτιος 1993). Μιλώντας, λοιπόν, για το γαλλικό έθνος - που κανένας εθνικιστής δεν μπορεί να ισχυριστεί ότι υστερεί σε ιστορικές περγαμηνές από το ελληνικό - ο Ρενάν λέει:

"Δεν υπάρχουν στη Γαλλία ούτε δέκα οικογένειες που να μπορούν να προσκομίσουν αποδείξεις φραγκικής καταγωγής".

Και στην ελληνική περίπτωση μπορούμε να πούμε με σιγουριά ότι δεν υπάρχει ούτε μια οικογένεια που να μπορεί να αποδείξει ότι κατάγεται από τον Περικλή ή τον Δημοσθένη.

Πρώτα απ' όλα το φυλετικό επιχείρημα είναι προβληματικό για την ίδια την αρχαιότητα. Αυτού του είδους οι συλλογιστικές ποτέ δεν κάνουν τον κόπο να αναρρωτηθούν τι ποσοστό του πληθυσμού ήταν οι δούλοι. Ξεχνούν ότι οι αρχαίες ελληνικές κοινωνίες ήταν ταξικές, στηριγμένες σε δουλοκτητικό τρόπο παραγωγής και ψάχνουν για συνέχεια από τις κορυφές, αγνοώντας τον όγκο του πληθυσμού που δούλευε π.χ. στα μεταλλεία του Λαυρίου μεταφερμένος εκεί μέσα από κατακτητικούς πολέμους και δουλεμπόριο μεγάλης κλίμακας ήδη από την εποχή του Χρυσού Αιώνα της Αθήνας. Αμα προχωρήσουμε στην εποχή του Μεγαλέξανδρου και ακόμα πιο πολύ των Ρωμαίων, τότε ήδη αρχίζει να γίνεται φανερό ότι οι εθνολογικές έρευνες πρέπει να έχουν στα μάτια τους μια εικόνα ανάμειξης και ασυνέχειας, δηλαδή ακριβώς το αντίθετο από τους φυλετικούς μύθους.

Η ασυνέχεια γίνεται πιο χτυπητή όταν περάσουμε στις επόμενες ιστορικές περιόδους. Ο Φαλμεράγιερ, ο Βαυαρός ιστορικός που μίλησε για την κάθοδο των Σλάβων του 6ου-8ου αιώνα μ.χ., καταπολεμήθηκε από τους εθνικιστές ιστορικούς κύρια με επιχειρήματα περί "εξελληνισμού των εισβολέων" και όχι με αμφισβήτηση της παρουσίας των Σλάβων. Γι' αυτό, άλλωστε, το βιβλίο του "Περί της Καταγωγής των Σημερινών Ελλήνων" έμενε αμετάφραστο στα ελληνικά μέχρι το 1984 που κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις Νεφέλη. Ο μεταφραστής του Κ. Ρωμαίος γράφει στην εισαγωγή ότι η παρουσία των Σλάβων στην Ελλάδα κατά τα τέλη του έκτου αιώνα επιβεβαιώθηκε με ανασκαφές το 1924-28 στη Νέα Αγχίαλο, το 1938 στην αρχαία Κόρινθο, το 1959 στην Ολυμπία και το 1975 στο Αργος.

Μια λεπτομερειακή καταγραφή εθνολογικών μετακινήσεων στον ελλαδικό χώρο από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα υπάρχει στο βιβλίο του Γ. Νακρατζά με τίτλο "Η στενή εθνολογική συγγένεια των σημερινών Ελλήνων, Βουλγάρων και Τούρκων" (Θεσσαλονίκη, 1988 και 1992).

Η ιδέα της συνέχειας του αίματος δεν αντέχει ούτε στιγμή μπροστά στα πραγματικά ιστορικά δεδομένα. Γι' αυτό οι μύθοι της αιώνιας ελληνικότητας έχουν στηριχτεί πολύ περισσότερο στη θρησκεία και στη γλώσσα.

Ορθοδοξία και Ελληνισμός

Με αφορμή τη συζήτηση στη Βουλή για τις νέες ταυτότητες, η θεωρία της στήριξης της εθνικής συνείδησης των Ελλήνων στην Ορθοδοξία προβλήθηκε ξανά έντονα, και μάλιστα όχι μόνο από τη δεξιά. Ο ρόλος της θρησκείας γενικότερα σαν κριτήριο εθνικότητας προβάλλεται από όλες τις μεριές στα Βαλκάνια: στη Βοσνία οι τρείς εθνότητες που αλληλοσφάζονται προσδιορίζονται υποτίθεται από τη σχέση τους με την καθολική, την ορθόδοξη και την ισλαμική θρησκευτική παράδοση.

Κι' όμως. Υπάρχουν πλήθος παραδείγματα που δείχνουν καθαρά ότι η θρησκεία δεν είναι αναγκαίο κριτήριο εθνικής συνείδησης. Το πιο ισχυρό έθνος στον κόσμο, το αμερικάνικο, δεν έχει καθοριστεί από θρησκευτικά στοιχεία στην ιστορική πορεία της διαμόρφωσής του. Ιδιαίτερα για τους απολογητές του ελληνικού εθνικισμού, η χρησιμοποίηση της θρησκείας σαν κριτήριου είναι φοβερά αντιφατική και ιστορικά και σήμερα. Το χάσμα ανάμεσα στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και τον μεσαιωνικό σκοταδισμό της Ορθόδοξης Εκκλησίας είναι εξόφθαλμο. Οσο για τις σημερινές συνθήκες, τι περιθώρια μένουν στο ελληνικό κράτος να μιλάει για "Ελληνες μουσουλμάνους της Θράκης", αν υιοθετήσει την ορθοδοξία σαν εθνικό κριτήριο;

Απτόητοι από όλα αυτά, οι εθνικιστές επιμένουν στην σύνδεση Ορθοδοξίας και ελληνικότητας. Ο λόγος γι' αυτό είναι το γεγονός ότι μόνο έτσι μπορούν να εμφανίζουν το Βυζάντιο σαν γέφυρα του ελληνισμού από την αρχαιότητα στους νεώτερους χρόνους. Αυτή η γέφυρα όμως στήνεται μόνο με λαθροχειρίες.

Το ίδιο το Βυζάντιο δεν ήταν εθνικό κράτος, όπως δεν ήταν εθνικό κράτος και η Καθολική Αυτοκρατορία. Και από τις δυο μεγάλες χριστιανικές μεσαιωνικές αυτοκρατορίες προέκυψαν στη σύγχρονη εποχή πολλά διαφορετικά έθνη. Μετά την πτώση του Βυζαντίου, το κέντρο της Ορθοδοξίας μεταφέρθηκε στη Μόσχα. Και δεν είναι τυχαίο ότι οι πρώτες σύγχρονες προσπάθειες παλινόρθωσης του Βυζάντιου σαν Ορθόδοξης Αυτοκρατο-

ρίας προέρχονται από το θρόνο των Τσάρων της Ρωσίας.

Η Αικατερίνη η Μεγάλη, την ίδια εποχή που διαμέλισε μαζί με τον Φρειδερίκο της Πρωσίας και την αυτοκράτειρα της Αυστρίας, την Πολωνία (1772), είχε σχέδια και για το διαμελισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Εκτός από τις περιοχές που θα έπαιρναν απ' ευθείας η Ρωσία και η Αυστρία, το σχέδιο προέβλεπε την παραχώρηση της Πελοποννήσου, της Κρήτης και της Κύπρου στη Βενετία ως αποζημίωση για τον αποκλεισμό της από τη Δαλματία. *"Τα υπόλοιπα οθωμανικά εδάφη στην Ευρώπη"*, γράφει η ιστορικός Μπάρμπαρα Τζέλαβιτς:

"Θα αποτελούσαν δυο κράτη υπό ρωσικό έλεγχο. Το πρώτο, στη Μολδαβία θα γινόταν ανεξάρτητο έθνος της Δακίας με επικεφαλής ένα Ρώσο πρίγκηπα. Το δεύτερο, μια παλινορθωμένη ελληνο-βυζαντινή αυτοκρατορία θα περιελάμβανε τη Βουλγαρία, τη Μακεδονία και την Ελλάδα. Ο Κωνσταντίνος (εγγονός της Αικατερίνης, στον οποίο είχε δώσει αυτό το όνομα επίτηδες γι' αυτό το σκοπό) θα γινόταν μονάρχης, αλλά ο θρόνος αυτός δεν θα ενωνόταν ποτέ με το θρόνο της Ρωσίας."
(Barbara Jelavich, "Ιστορία των Βαλκανίων", στα αγγλικά, CUP, 1983, τ. Α', σελ. 71).

Στην πραγματικότητα η ανεξαρτητοποίηση όλων των σύγχρονων βαλκανικών εθνών (Σέρβων, Ελλήνων, Ρουμάνων, Βουλγάρων κλπ) έγινε σε σύγκρουση με την Ορθόδοξη Εκκλησία και διασπώντας την ενότητά της.

Το Πατριαρχείο ήταν πολέμιος του νεοελληνικού Διαφωτισμού και αποδοκίμασε το επαναστατικό κήρυγμα του Ρήγα Φεραίου. Η πολεμική ήταν αμοιβαία. Ο Ρήγας Φεραίος στο Σχέδιο Συντάγματος που έφτιαξε με πρότυπο το Σύνταγμα της Γαλλικής Επανάστασης (1793) δεν προβλέπει θέση για την Εκκλησία στο νέο κράτος. Αντίθετα, υποστήριζε την ανεξιθρησκεία! Αλλά κι ο Κοραής κατεγγέλλει τους πατριάρχες ότι θεωρούν πως *"οι Πλάτωνες και οι Αριστοτέλαι, οι Νεύτωνες και οι Καρτέσιοι, τα τρίγωνα και οι λογάριθμοι φέρουν αδιαφορία εις τα θεία"*.

Θεσσαλονίκη 1915.
Φωτογραφία από εκλογικό τμήμα. Και μόνο τα διαφορετικά καπέλα που φοράνε επιβεβαιώνουν την πολυεθνικότητα του Βορρά (το ελληνικό στοιχείο ήταν τότε μειοψηφία)

Ο ιστορικός Φίλιππος Ηλιού, στη μελέτη του με τίτλο "Τύφλωσον κύριε τον λαόν Σου" που περιλαμβάνεται στο συλλογικό βιβλίο "Νεοελληνικός Διαφωτισμός" (εκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1980), συνοψίζει ως εξής την εικόνα που βγαίνει από τα κείμενα των σύγχρονων του Κοραή:

"Αφορισμοί, λογοκρισία, κάψιμο βιβλίων, σχέδια δολοφονιών, καταδόσεις στους Τούρκους: όλα αυτά, πραγματικά περιστατικά, ανεξακρίβωτες φήμες, υπερβολές, συνθέτουν ένα ενιαίο σύνολο που αποδίδει ταυτόχρονα και πλευρές της πατριαρχικής πολιτικής και τον τρόπο με τον οποίο αντιλήφτηκαν την πολιτική αυτή οι αντίπαλοί της".

Ο Κορδάτος καταγγέλλει ρητά σαν παραμύθι το θρύλο του "κρυφού σχολειού", που τόσο πολύ επικαλούνται πάντα οι εθνικιστές σαν απόδειξη για το ρόλο της ορθοδοξίας στην "πνευματική διάπλαση" του ελληνικού έθνους:

"Σχολεία, αν εξαιρέσουμε την Πατριαρχική Σχολή της Πόλης δεν υπήρχαν. Η παράδοση λέει πως υπήρχαν τα "κρυφά σχολειά". Η τέτοια παράδοση είναι φτιαγμένη από τους δασκάλους μας. Κρυφό σχολειό δεν υπήρχε πουθενά. Αυτό είναι ένα ιστορικό ψέμα. Εδώ κι εκεί, στα μεγάλα κέντρα, όταν τύχαινε μερικοί ιερωμένοι να ξέρουν λίγα γράμματα, μάθαιναν στα αρχοντόπουλα ανάγνωση και γραφή. Τα μαθήματα αυτά γίνονταν όχι βέβαια σε ξεχωριστά χτίρια -τέτοια οι κοτζαμπάσηδες δεν έχτιζαν- αλλά στο νάρθηκα ή στα κελιά των εκκλησιών... Η τουρκική εξουσία δεν εμπόδιζε τα σχολεία για να είναι κρυφά"
(Γ. Κορδάτου, "Ιστορία του Γλωσσικού μας Ζητήματος" εκδ. Μπουκουμάνη, Ε' Εκδοση, 1973, σελ. 43)

Ο πραγματικός ρόλος της Ορθοδοξίας ήταν ρόλος κοινωνικής συντήρησης και καθυστέρησης των διαδικασιών για το πέρασμα από την απολυταρχία στην αστική επανάσταση μέσα στις συνθήκες της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας. Χρειάζεται πολύ ξαναγράψιμο της ιστορίας για να εμφανίζεται η ορθοδοξία σαν δύναμη "απελευθέρωσης του σκλαβωμένου έθνους".

Το "απόρθητο φρούριο" της γλώσσας

Ακριβώς επειδή είναι τόσο αστήριχτοι οι μύθοι του αίματος και της ορθοδοξίας, το καταφύγιο των υποστηριχτών της αρχαίας καταγωγής του σύγχρονου ελληνικού έθνους είναι η γλώσσα. Ο Κορδάτος αναφέρει τον Γ. Χατζηδάκι να γράφει το 1884:

"Μόνη η γλώσσα φαίνεται ότι αποτελεί εξαίρεσιν, διασωθείσα εκ του φρικώδους εθνικού ημών ναυαγίου... η γλώσσα υπελείφθη ο μόνος δεσμός των Γραικορρωμαίων, όπως ο αοίδιμος Κοραής τους ονόμαζε, προς τους αρχαίους "Ελληνες"
("Η Κοινωνική Σημασία της Ελληνικής Επαναστάσεως" σελ. 24)

Ακόμα πιο έντονα εκφράζεται αυτή η άποψη στις διαμάχες για το γλωσσικό ζή-

τημα, όπου όπως υπογραμμίζει ο Κορδάτος, ο Μιστριώτης έφτασε να χαρακτηρίσει την ελληνική γλώσσα "τηλεβόλον" του έθνους

"Η γλώσσα είναι το απόρθητον της εθνικής ημών υπάρξεως φρούριον και η ασφαλεστάτη της κλυδωνιζόμενης φυλής άγκυρα...

Η Ελλάς δια λόγους ιστορικούς δεν έχει όρια προσεικόντως οχυρωμένα, αλλά φρουρείται των επάλξεων και των τηλεβόλων της γλώσσας. Πας πολίτης έχων την εθνική ημών γλώσσαν είναι αγαθός στρατιώτης και πυροβολητής βάλλων κατά των πολεμίων του ελληνικού γένους... Το ζήτημα λοιπόν της γλώσσας είναι υπέρτατον πάντων των άλλων".

("Ιστορια του Γλωσσικού Ζητήματος", σελ. 62)

Και να σκεφτεί κανείς ότι ο Μιστριώτης υπερασπίζεται τα γλωσσικά τηλεβόλα του όχι από "ξένους επιδρομείς" αλλά από τους... οπαδούς της δημοτικής.

Η αναγόρευση της γλώσσας σε "υπέρτατο" κριτήριο έχει τις δικές της αντιφάσεις, ακόμα και σήμερα. Ποιά σημασία έχει ο όρος π.χ. "σλαβόφωνοι Ελληνες", αν υιοθετηθεί αυτό το κριτήριο;

Στην πραγματικότητα η γλώσσα δεν είναι κριτήριο για την εθνική συνείδηση των πληθυσμών. Υπάρχουν χωριστά έθνη που έχουν κοινή π.χ. την αγγλική ή την ισπανική γλώσσα. Και αντίστροφα, υπάρχουν οι Ελβετοί που δεν έχουν δική τους ξεχωριστή γλώσσα αλλά μοιράζονται τα γαλλικά, τα ιταλικά και τα γερμανικά με τα γύρω έθνη.

Οι σύγχρονες γλώσσες είναι δημιούργημα των εθνών-κρατών και όχι το αντίστροφο. Την εποχή της Γαλλικής Επανάστασης μόνο το 25% του πληθυσμού μιλούσε αυτό που σήμερα λέμε γαλλικά, ενώ στην περίπτωση της Ιταλίας, το ποσοστό ήταν μόνο 2,5%! Στην πρώτη συνεδρίαση της Βουλής μετά την ενοποίηση της Ιταλίας ο Μάσιμο ντ' Αζέλιο δήλωνε "Φτιάξαμε την Ιταλία, τώρα πρέπει να φτιάξουμε Ιταλούς" (αναφέρεται από τον Ερικ Χόμπσμπομ στο βιβλίο του "Εθνη και Εθνικισμός από το 1780", στα αγγλικά, σελ. 44). Η συστηματοποίηση του γραπτού λόγου, η δημιουργία κανόνων (Γραμματική, Συντακτικό), η επιβολή τους μέσα από το κοινό πανεθνικά οργανωμένο εκπαιδευτικό σύστημα και η διάδοση αυτής της τυποποιημένης "κοινής εθνικής" γλώσσας είναι έργο που παντού συντελέστηκε όταν οι κοινωνίες έφτασαν στη σύγχρονη φάση ανάπτυξης και απόκτησαν τους αντίστοιχους θεσμούς.

Ολα αυτά ισχύουν και για την ελληνική περίπτωση και μάλιστα αυτή η διαδικασία ήταν γεμάτη διαμάχες (καθαρεύουσα ή δημοτική) που κράτησαν μέχρι πρόσφατα. Η πρώτη επίσημη γλώσσα του σύγχρονου ελληνικού κράτους, η καθαρεύουσα, ήταν τόσο εξώφθαλμα κατασκευασμένη γλώσσα ώστε δεν ήταν κατανοητή από τους απλούς ανθρώπους και υποχώρησε τελικά κάτω από αυτή την πίεση. Το γεγονός ότι το κατασκεύασμα αυτό των πιο στενόμυαλων διανοητών της άρχουσας τάξης διεκδικούσε την "αυθεντική" συνέχεια με τη γλώσσα των αρχαίων Ελλήνων, είναι από μόνο του αποκαλυπτικό για τη σαθρότητα του "απόρθητου φρούριου" της αιώνιας ελληνικότητας. Τα αρχαία ελληνικά είναι ρίζα της σύγχρονης ελληνικής γλώσσα, όπως τα αρχαία λατινικά είναι ρίζα πολλών σύγχρονων γλωσσών. Αυτή η σχέση δεν νομιμοποιεί τις εθνικιστικές ασυναρτησίες περί συνέχειας από τα βάθη των αιώνων.

Ο πολιτισμός που εξελληνίζει

Το επιχείρημα της γλώσσας είναι αυτό που βολεύει περισσότερο από κάθε άλλο τους απολογητές του εθνικισμού, γιατί δένεται με την θεωρία της πολιτισμικής ανωτερότητας των αρχαίων Ελλήνων, μιας ανωτερότητας τόσο ισχυρής ώστε εξασφάλιζε τον εξελληνισμό κάθε στοιχείου που ερχόταν σε επαφή μαζί τους: Οι Ρωμαίοι εξελληνίστηκαν, οι Σλάβοι εξελληνίστηκαν, η Αναγέννηση και όλη η πνευματική πορεία της Δυτικής Ευρώπης πυροδοτήθηκε από τους έλληνες λόγιους που κατέφυγαν στη Δύση μετά την πτώση του Βυζαντίου. Ετσι φτιάχνεται μια "θεωρία" που ισχυρίζεται ότι αυτή η αστείρευτη πηγή όχι μόνο εξασφάλισε τη συνέχεια του ελληνικού έθνους, αλλά "εδωσε τα φώτα του πολιτισμού" στην Ευρώπη.

Εδώ γίνεται ένα ολόκληρο ιδεαλιστικό αναποδογύρισμα της ιστορίας. Αντί να αναγνωρίσουν το χρέος π.χ. του Αδαμάντιου Κοραή και του Ρήγα Φεραίου προς τη Γαλλική Επανάσταση, οι προγονόπληκτοι απολογητές του ελληνικού εθνικισμού προβάλλουν την αίγλη της αρχαίας Αθήνας σαν κινητήρια δύναμη.

Στο σημείο αυτό η προγονοπληξία του ελληνικού εθνικισμού έρχεται να συναντήσει και να τροφοδοτηθεί από την ανακάλυψη και τη λατρεία της αρχαιότητας που συνόδεψε τις αστικές επαναστάσεις. Δεν είναι μόνο ο νεοελληνικός διαφωτισμός που αναζήτησε την έμπνευση του στην αρχαία Αθήνα, αλλά και ο γαλλικός και όλοι όσοι επηρεάστηκαν από αυτόν. Οι πρωταγωνιστές της Γαλλικής Επανάστασης του 1789 ζούσαν τις πολιτικές μάχες της αναζητώντας πρότυπα στις συγκρούσεις της αρχαίας Ρώμης. Ο Μαρξ στη "18η Μπρυμαίρ του Λουδοβίκου Βοναπάρτη" εξηγεί θαυμάσια πώς οι αναφορές στην αρχαιότητα λειτουργούσαν σαν διεγερτικό της φαντασίας των επαναστατημένων αστών. Στην αμερικάνικη επανάσταση υπήρξε πρόταση για υιοθέτηση της αρχαίας ελληνικής σαν επίσημης γλώσσας των ΗΠΑ! Ο Σέλεϋ, ο επαναστάτης ρομαντικός ποιητής έγραφε με ενθουσιασμό στην Αγγλία:

"Είμαστε όλοι Ελληνες. Οι νόμοι μας, η λογοτεχνία μας, η θρησκεία μας, οι τέχνες μας, όλα έχουν τη ρίζα τους στην Ελλάδα..."

Με τέτοιες φλογερές διακηρύξεις ελληνολατρείας σαν περγαμηνές από το εξωτερικό, οι αστοί διανοούμενοι στην Ελλάδα είχαν την άνεση να θεωρούν "αυταπόδεικτη" τη θέση της πατρίδας τους σαν γενέτειρας του πολιτισμού και να ανεβάζουν το ελληνικό έθνος σε ένα βάθρο απρόσιτο π.χ. για τους υπόλοιπους λαούς της Βαλκανικής.

Αυτή η αίσθηση εθνικής ανωτερότητας είναι και αβάσιμη και επικίνδυνη.

Η αστική τάξη στην επαναστατική της περίοδο, στις χώρες που πρωτοαναδύθηκε ο καπιταλισμός, έπαιξε ανατρεπτικό ρόλο για να διαλύσει τα σκοτάδια των προκαταλήψεων της φεουδαρχίας και της εκκλησίας. Οι αστικές επαναστάσεις γκρέμισαν τις "ελέω θεού" ιεραρχίες και ανάδειξαν την ιδέα ότι οι άνθρωποι μπορούν να οργανώσουν οι ίδιοι την κοινωνία σύμφωνα με τη θέλησή τους. Αυτή την επαναστατική κατάκτηση, που έδωσε τεράστια ώθηση σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης σκέψης και δραστηριότητας, αυτό που λέμε πολιτισμό, δεν τη χρωστάμε στους "αρχαίους ημών προγόνους" αλλά σε επαναστάτες της σύγχρονης εποχής, π.χ. στους Γάλλους Γιακοβίνους και στους "ξεβράκωτους" που γκρέμισαν τη Βαστίλη.

Οταν η αστική τάξη και το σύστημά της άρχισε να γερνάει τους επόμενους δύο αιώνες, η λατρεία της αρχαιότητας από πηγή έμπνευσης προόδου και πολιτισμού έγινε πηγή αντιδραστικών ιδεών στην πορεία προς τη βαρβαρότητα: Οι θεωρητικοί της ανωτερότητας της Αρείας Φυλής, του ρατσισμού και του φασισμού ήταν κι αυτοί θαυμαστές της Αρχαίας Ελλάδας. Μην ξεχνάμε τι έλεγαν οι προπαγανδιστές του Τρίτου Ράιχ αλλά και του "Τρίτου Ελληνικού Πολιτισμού" του Μεταξά.

Θα χρειαστεί μια νέα επανάσταση, η διεθνιστική επανάσταση των εργατών, για να ξαναγίνουν τα επιτεύγματα των αρχαίων πολιτισμών κληρονομιά όλων των ανθρώπων, ξεπλυμένα από τις βρομιές των εθνικιστικών κηρυγμάτων.

Μέχρι τότε, και για να φτάσουμε εκεί, πρέπει να διαψεύδουμε τους μύθους του εθνικισμού, όσο κι αν προσπαθούν να καλυφθούν πίσω από τους θησαυρούς της αρχαίας τέχνης. ■

Ο *Γιάννης Σηφακάκης*, με αφορμή τις πρόσφατες προσπάθειες της κυβέρνησης για φίμωση του Τύπου, σκιαγραφεί το ρόλο των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης στον καπιταλισμό

Λογοκρισία και ΜΜΕ

Με αφορμή είτε το νομοσχέδιο του Υπουργείου Δικαιοσύνης για τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης (ΜΜΕ) που κατατέθηκε στη Βουλή μέσα στο Μάρτη, είτε τη δημοσιοποίηση του περιεχόμενου από τις κασέτες που χρησιμοποιούσε ο μπράβος του Μητσοτάκη Μαυρίκης, έχει έρθει στο προσκήνιο το θέμα της λογοκρισίας στα ΜΜΕ -τόσο στις εφημερίδες, όσο και στη ραδιοτηλεόραση.

Τα ΜΜΕ αποτελούν τα σύγχρονα μέσα διάδοσης της ιδεολογίας της κυρίαρχης τάξης. Σε πολλές χώρες αποτελούν τομέα δραστηριότητας γιγαντιαίων πολυεθνικών μονοπωλίων και οι ιδιοκτήτες τους είναι συνήθως μεγάλοι καπιταλιστές που έχουν κάθε λόγο να προβάλλουν τα γεγονότα με πολύ συγκεκριμένο τρόπο. Στην Ελλάδα για παράδειγμα τον τελευταίο χρόνο τα ΜΜΕ καλύπτουν τον πόλεμο στην Γιουγκοσλαβία προβάλλοντας τη "σύμμαχο" Σερβία σαν την "αθώα περιστερά" που αντιστέκεται στην προσπάθεια "επέκτασης του μουσουλμανικού τόξου". Οι διαφημίσεις, ή ο σεξιστικός τρόπος που παρουσιάζεται η γυναίκα στην τηλεόραση είναι επίσης χαρακτηριστικά δείγματα για τις ιδέες που αναπαράγουν και διαδίδουν τα ΜΜΕ.

Πέρα απ' τα μηνύματα που περνάνε, ο ίδιος ο τρόπος λειτουργίας των ΜΜΕ είναι υποταγμένος στο κυνήγι του κέρδους. Ο φοβερός ανταγωνισμός για την ακροαματικότητα, οδηγεί πολλές φορές τις εφημερίδες και τα κανάλια να εισβάλουν στα σπίτια ανυποψίαστων πολιτών για να φωτογραφίσουν νεκρά πτώματα ή να προβάλουν "αποκαλυπτικές" σκηνές, προκειμένου να βγάλουν μια "καλή ιστορία" που να πουλήσει...

Απέναντι στα δημοσιεύματα του "κίτρινου τύπου" και στην ασύδοτη δράση των ΜΜΕ, πολλοί άνθρωποι πιστεύουν ότι πρέπει να μπει ένας φραγμός. Πολλοί ακούνε με ανακούφιση τα λόγια της κυβέρνησης που λέει: "Χρειάζεται να πάρουμε μέτρα για να προστατέψουμε την ιδιωτική ζωή του πολίτη και το κύρος της δημοσιογραφίας".

Λογοκρισία

Μπορεί όμως η λογοκρισία που προτείνει η κυβέρνηση να λύσει κάποιο πρόβλημα και να προστατέψει "την ιδιωτική ζωή" του πολίτη;

Σίγουρα όχι! Το νομοσχέδιο για τα ΜΜΕ της ΝΔ είναι ένα νομοσχέδιο που έρχεται να ικανοποιήσει συγκεκριμένες κυβερνητικές σκοπιμότητες. Η διάταξη για τις υποκλοπές -που τελικά αποσύρθηκε κάτω από τις αντιδράσεις ακόμα και μέσα στην ίδια τη Ν.Δ.- ήταν ίσως το πιο ακραίο παράδειγμα, όχι όμως και το μόνο. Μέσα στο νομοσχέδιο υπάρχει πλήθος φωτογραφικών διατάξεων για δίκες εφημερίδων που θα γίνουν για παραβίαση του "τρομονόμου", για την δικαστική πορεία της υπόθεσης Σκυφτούλη, για την εκκρεμούσα σε δεύτερο βαθμό δίκη Καλαμπόκα κλπ.

Οσο για την "προστασία της ιδιωτικής ζωής του πολίτη"... ο μόνος που δεν θα έπρεπε να μιλάει είναι η ΝΔ! Η κυβέρνηση, δηλαδή, που διατήρησε το καθεστώς που γεννάει τις υποκλοπές, η κυβέρνηση που καθημερινά παραβιάζει με συμμορίες τύπου Γρυλλάκη στοιχειώδη δημοκρατικά δικαιώματα όπως το απαραβίαστο των επιστολών, των τηλεφωνικών συνομιλιών, του οικογενειακού ασύλου κλπ.

Το θράσος της κυβέρνησης όμως ξεπερνάει κάθε όριο όταν λέει ότι με τα μέτρα της θα προστατέψει το "κύρος της δημοσιογραφίας". Θα αλλάξει τίποτα προς την κατεύθυνση της πιο δίκαιης και αντικειμενικής αντιμετώπισης μιας σειράς ζητημάτων;

Οι εφημερίδες και τα κανάλια δεν χάνουν ευκαιρία να παρουσιάζουν συνέχεια "νέες προκλήσεις των Σκοπίων", ποτέ όμως δεν μίλησαν για τους εργάτες της Δημοκρατίας της Μακεδονίας που κατέβηκαν σε απεργία ενάντια στην κυβέρνησή τους. Οι φυλακισμένοι της ΕΑΣ κλείνουν 4 μήνες στον Κορυδαλλό και όμως πολύ λίγο ασχολούνται τα ΜΜΕ μαζί τους. Το εργατικό κίνημα δίνει σκληρές μάχες με την κυβέρνηση, σπάνια όμως προβάλλονται οι απεργίες από την τηλεόραση. Τα διάφορα "ζόμπι" όπως ο Κωνσταντίνος μπορούν να δίνουν συνεντεύξεις στα κανάλια, οι αριστερές οργανώσεις όμως όχι.

Λογοκρισία λοιπόν ήδη υπάρχει και ο νόμος της ΝΔ έρχεται να την ενισχύσει ακόμα περισσότερο. Στόχος της λογοκρισίας και της φίμωσης των ΜΜΕ είναι η ίδια η Αριστερά και το εργατικό κίνημα.

Οι μικρές εφημερίδες, όπως αυτές της αριστεράς, δεν θα μπορούν να συνεχίσουν τη λειτουργία τους όταν θα αντιμετωπίζουν τα υπέρογκα πρόστιμα της ΝΔ. Εφημερίδες όμως σαν τον "Ελεύθερο Τύπο" θα μπορούν να δημοσιεύουν ό,τι θέλουν και να πληρώνουν ίσως και κάποια πρόστιμα σαν αντίτιμο των "δημοσιογραφικών επιτυχιών" τους.

Η απαγόρευση επίσης της δημοσίευσης φωτογραφιών χωρίς άδεια, θα βοηθήσει στην απόκρυψη της αστυνομικής βίας, θα βοηθήσει τους πλούσιους και τους δυνατούς να ξεφύγουν και από την μικρή πίεση που μπορεί να δέχονται τώρα. Τέλος, το "δικαίωμα της απάντησης" για όσους έχουν δυσφημιστεί από τα ΜΜΕ -που περιλαμβάνεται και μέσα στο νομοσχέδιο της ΝΔ- μπορεί πολύ γρήγορα να χρησιμοποιηθεί από τους μεγαλοεπιχειρηματίες, τους τραπεζίτες κλπ, σαν μέσο για να φιμώσουν αυτούς τους δημοσιογράφους που θα προσπαθήσουν να αποκαλύψουν τις βρομιές τους...

Πολλές φορές τέτοιου είδους νόμοι χρησιμοποιούνται όχι μόνο για να χτυπήσουν το κίνημα, αλλά και για να λύσουν διάφορες ενδοαστικές διαμάχες. Η κυβέρνηση της ΝΔ για παράδειγμα, πριν από χρόνια έστειλε με βάση τον "τρομονόμο" διάφορους εκδότες εφημερίδων στη φυλακή. Πριν από μήνες είχε στείλει τα ΜΑΤ στον ραδιοσταθμό SKY, ενώ τώρα με τη διάταξη για τις υποκλοπές που περιείχε το νομοσχέδιο ήθελε να περιορίσει τη δραστηριότητα του Αλαφούζου. Σε καμιά περίπτωση όμως αυτά δεν σημαίνουν αντικειμενικότερη πληροφόρηση, προστασία του πολίτη κλπ. Ισα-ίσα σημαίνουν ακριβώς το αντίθετο.

Τα ΜΜΕ είναι πανίσχυρα;

Σαν άλλοθι για να προχωρήσουν σε ακόμα μεγαλύτερη λογοκρισία, οι κυβερνήσεις συχνά "υπερεκτιμούν" τον ρόλο των ΜΜΕ, προσπαθώντας να φορτώσουν σ' αυτά την αιτία της σημερινής άθλιας κατάστασης που επικρατεί στην κοινωνία. Λένε για παράδειγμα, ότι για τη βία της καθημερινής ζωής φταίνε οι βίαιες σκηνές που προβάλλονται στην τηλεόραση, ότι για την αύξηση των επιθέσεων από τρομοκρατικές οργανώσεις φταίει ο Τύπος που προβάλλει τις προκηρύξεις τους, ότι οι ερωτικές σκηνές που παρουσιάζονται από τα ΜΜΕ προκαλούν "διαφθορά" κλπ.

Είναι αλήθεια ότι τα ΜΜΕ έχουν τεράστια δύναμη, στην πραγματικότητα όμως αντανακλούν και ενισχύουν ιδέες που πηγάζουν από τις πραγματικές συνθήκες της καθημερινής ζωής. Δεν μπορούν από μόνα τους να δημιουργήσουν αυτές τις συνθήκες. Γι αυτό και η δύναμή τους δεν είναι απόλυτη.

Η αιτία για την καταπιεσμένη θέση των γυναικών για παράδειγμα, δεν είναι ο αναμφισβήτητα σεξιστικός τρόπος που παρουσιάζεται η γυναίκα από τα ΜΜΕ, αλλά η ίδια η οικογένεια. Η βία που επικρατεί μέσα στην κοινωνία οφείλεται στην ύπαρξη διαφορετικών τάξεων με διαφορετικά συμφέροντα που συγκρούονται μεταξύ τους και όχι στις βίαιες σκηνές που παρουσιάζει η τηλεόραση κ.ο.κ.

Μ' αυτήν την έννοια είναι λάθος και οι απόψεις που υποστηρίζουν ότι τα ΜΜΕ έχουν κάνει "πλύση εγκεφάλου" στους εργάτες, ότι έχουν περάσει στα μυαλά τους όλες τις ιδέες της κυρίαρχης τάξης.

Στην πραγματικότητα το όριο της δύναμης των ΜΜΕ καθορίζεται από την εμπειρία και τους αγώνες των ίδιων των ανθρώπων.

Το παράδειγμα της Ρωσίας και της Ανατολικής Ευρώπης είναι χαρακτηριστικό. Για δεκαετίες τα ΜΜΕ ήταν κάτω από τον αυστηρό έλεγχο του κράτους. Παρόλα αυτά όμως, όπως αποδείχτηκε πολύ καθαρά και μετά το 1989, δεν είχαν καταφέρει να ελέγξουν τον πληθυσμό, να του κάνουν "πλύση εγκεφάλου". Αντίθετα μάλιστα η αξιοπιστία τόσο του Τύπου όσο και της τηλεόρασης είχε πέσει κάτω από το μηδέν.

Και σήμερα όμως, όταν υπάρχουν μεγάλοι αγώνες τα ΜΜΕ είναι αναγκασμένα -ακόμα κι αν δεν θέλουν- να ασχολούνται μ' αυτούς τους αγώνες, επειδή ακριβώς απασχολούν την πλειοψηφία των εργατών και της νεολαίας.

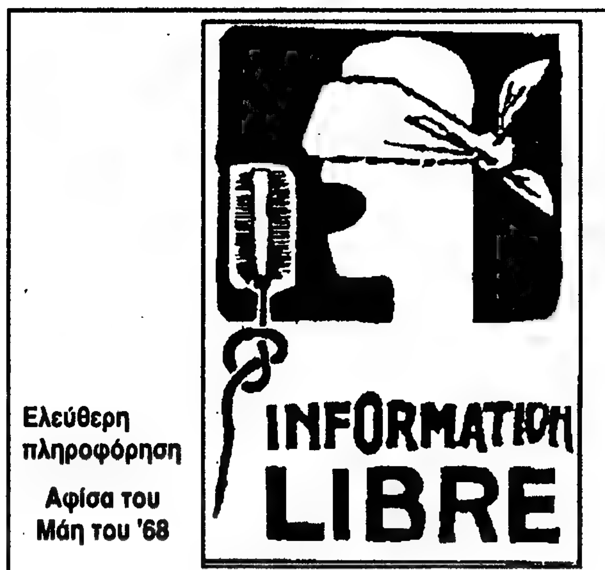
Εργατικός έλεγχος

Για να μην περάσει η λογοκρισία, για να μπορούν οι εφημερίδες και τα κανάλια να προβάλλουν τους αγώνες ενάντια στην κυβέρνηση και τον καπιταλισμό, χρειάζεται δυνατό εργατικό κίνημα μέσα στα ΜΜΕ. Χρειάζονται δυνατά σωματεία στις εφημερίδες και στους ραδιοτηλεοπτικούς σταθμούς.

Η κυβέρνηση και οι εκδότες χτυπάνε κάθε τέτοια προσπάθεια. Το παράδειγμα των εργαζόμενων στην ΕΡΤ, που οι περισσότεροι μετατάχθηκαν από τη ΝΔ, είναι χαρακτηριστικό. Οι άθλιες συνθήκες δουλειάς που επιβάλλουν οι ιδιοκτήτες των εφημερίδων και των σταθμών -χαμηλοί μισθοί, φοβερά εντατικοποιημένη εργασία- συνοδεύουν αυτές τις επιθέσεις της κυβέρνησης.

Γι' αυτό δεν πρέπει να υπάρχουν και αυταπάτες ότι απέναντι στο νομοσχέδιο της ΝΔ αυτοί που μπορούν να απαντήσουν είναι οι διάφοροι εκδότες και ιδιοκτήτες των ΜΜΕ.

Μεγαλοεκδότες σαν τον Λαμπράκη τους Κουρήδες και τον Τεγόπουλο και πολύ περισσότερο ιδιοκτήτες των ΜΜΕ σαν τον Βαρδινογιάννη, τον Αλαφούζο, τον Κόκκαλη, τον Μπόμπολα ή τον Κυριακού δεν μπορούν να απαντήσουν στις επιθέσεις της ΝΔ. Οι βιομήχανοι και οι εφοπλιστές είναι αυτοί που στηρίζουν αυτή την κυβέρνηση και το σύστημα που διαχειρίζεται, ενώ οι μεγαλοεκδότες ζητάνε υποκριτικά την ελευθερία του Τύπου για να εξασφαλίζουν ευκολότερα τα κέρδη τους. Ο Τεγόπουλος για

Ελεύθερη πληροφόρηση
Αφίσα του Μάη του '68

παράδειγμα "αποκάλυψε" το σκάνδαλο Κοσκωτά την περίοδο που ο Κοσκωτάς απειλούσε να ελέγξει όλα τα συγκροτήματα του Τύπου.

Αντίθετα, αυτοί που όχι μόνο θέλουν αλλά και μπορούν να βάλουν τέλος στην λογοκρισία και τις επιθέσεις της ΝΔ είναι οι ίδιοι οι εργάτες. Υπάρχουν πολλά παραδείγματα από αγώνες των εργατών για τον έλεγχο των μέσων ενημέρωσης.

Εναν τέτοιο αγώνα, έδωσαν οι εργάτες την περίοδο της επανάστασης στην Πορτογαλία, το 1974. Οι εργάτες που δούλευαν στα μέσα ενημέρωσης κατέβαιναν σε απεργίες ενάντια στις απολύσεις προσωπικού και γρήγορα έκαναν καταλήψεις που κέρδιζαν τη συμπαράσταση ολόκληρου του λαού. Η κατάληψη των εφημερίδων "Τζούρναλ ντο Κομέρσιο" και "Ρεμπούμπλικα" καθώς και του ραδιοφωνικού σταθμού "Ράδιο Ρενασένσα" ήταν οι πιο σημαντικές.

Ο ραδιοφωνικός σταθμός Ρενασένσα ήταν πάντα στα χέρια της καθολικής εκκλησίας και μετά την πτώση του φασιστικού καθεστώτος συνέχισε την πολύ δεξιά του πολιτική γραμμή. Μια γενική απεργία εξαιτίας κάποιων απολύσεων το Φλεβάρη του 1975 εξελίχτηκε σε κατάληψη του σταθμού της Λισσαβώνας το Μάη. Τον Ιούλη η κυβέρνηση ανακοίνωσε πως ο σταθμός θα γύρναγε ξανά στα χέρια της εκκλησίας. Τρείς μαζικές διαδηλώσεις υποστήριξης των εργατών του σταθμού ήταν αρκετές για ν' ακυρώσει η κυβέρνηση την απόφασή της. Ο σταθμός πέρασε στους εργάτες. Στην κατάληψη του "Ράδιο Ρενασένσα" η ηγεσία των εργαζομένων της κατάληψης ανήκε στην Επαναστατική Αριστερά. Το πρόγραμμα του σταθμού έβγαινε μετά από γενική συνέλευση των εργαζομένων. Ανακοινώνονταν τακτικές πληροφορίες απ' τους αγώνες που γίνονταν σ'όλο τον κόσμο, καθώς και στα διάφορα εργοστάσια στις εργατογειτονιές κλπ.

Υπάρχουν και πιο πρόσφατα παραδείγματα κινητοποιήσεων στα μέσα ενημέρωσης που έληξαν με νίκες. Το 1985 στην Αγγλία, μετά από μια 24ωρη απεργία του σωματείου των δημοσιογράφων το BBC ανέστειλε τη λογοκρισία που είχε επιβάλει σ' ένα τηλεοπτικό πρόγραμμα. Το 1991, την περίοδο του πολέμου του Κόλπου, υπήρχαν πάλι αγώνες των δημοσιογράφων ενάντια στη λογοκρισία της κυβέρνησης του Μέιτζορ.

Αυτοί οι αγώνες μπορούν να εμπνεύσουν τους εργαζόμενους στα ΜΜΕ. Η ανάγκη να φτιαχτεί ένα πραγματικά δυνατό σωματείο είναι άμεσο καθήκον για όλους τους εργαζόμενους στα ΜΜΕ.

Οπως επίσης, άμεσο καθήκον είναι να φτιάξουμε μια πραγματική σοσιαλιστική εφημερίδα που να καλύπτει τις ανάγκες και να προβάλλει τους αγώνες των εργατών και της νεολαίας. ■

Π.Πουλιόπουλος
50 χρόνια από την εκτέλεση του μεγάλου επαναστάτη

Στις 6.6.1943 ο ιταλικός στρατός κατοχής σ'αντίποινα για το μεγάλο σαμποτάζ των ανταρτών στη σήραγγα του Κούρνοβο, εκτελεί 106 κρατούμενους κομμουνιστές, ανάμεσα τους και τον Παντελή Πουλιόπουλο και 3 συντρόφους του, τον Γ. Ξυπόλυτο, τον Ν Γιαννακό, και τον Γ. Μακρή.

Ο Πουλιόπουλος, ανήκε στη γενιά που στρατεύτηκε στην πάλη για το σοσιαλισμό και την επανάσταση μέσα απ'την εμπειρία της παράλογης πολεμικής σφαγής του 1912-22 και ιδιαίτερα της μικρασιατικής εκστρατείας. Γρήγορα αναδεικνύεται σε ηγετικό στέλεχος του ΚΚΕ και το 1924 γίνεται γραμματέας του σε ηλικία μόλις 24 χρόνων.

Ερχεται σε σύγκρουση με τη διαδικασία σταλινοποίησης του ΚΚΕ, διαγράφεται απ'το κόμμα και το 1928 σχηματίζει την ομάδα Σπάρτακος - Αριστερή Αντιπολίτευση του ΚΚΕ και συνδέεται με τον Τρότσκι.

Σ'όλη τη δεκαετία του '30, με εκατοντάδες άρθρα, λόγους κι γενικότερη πολιτική δουλειά, αναδεικνύει το αδιέξοδο στο οποίο σέρνει ο σταλινισμός το εργατικό κίνημα και δίνει μια γνήσια επαναστατική προοπτική. Το κορυφαίο έργο του, και συνολικότερα της μαρξιστικής φιλολογίας στην Ελλάδα, είναι το βιβλίο "Δημοκρατική ή Σοσιαλιστική Επανάσταση στην Ελλάδα". Με λαμπρό τρόπο ανατρέπει τη σταλινική θεωρία της "εξάρτησης" και της "καθυστέρησης" της Ελλάδας, θεωρία που βάζει υποχρεωτικά το καθήκον στην εργατική τάξη να συμμαχήσει με τα προοδευτικά τμήματα της αστικής τάξης για "εθνική ανεξαρτησία" και "πρόοδο". Αποδεικνύει, βασιζόμενος στη θεωρία της Διαρκούς Επανάστασης" του Τρότσκι, ότι ο ελληνικός καπιταλισμός είναι από τους πιο ισχυρούς των Βαλκανίων και ότι η μόνη νικηφόρα προοπτική για την εργατική τάξη στην Ελλάδα είναι η σοσιαλιστική επανάσταση.

Φυλακίζεται απ'την δικτατορία του Μεταξά στην Ακροναυπλία, απ'όπου και παραδίδεται από το ελληνικό κράτος σαν όμηρος στον στρατό κατοχής.

ΠΟΥΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΠΟΛΕΜΟΣ

Ο Πουλιόπουλος καταδικάζει τον Β'Παγκόσμιο Πόλεμο, ως έναν ιμπεριαλιστικό πόλεμο, γιατί παρότι απ'την πλευρά των συμμάχων γινόταν κάτω απ'τη σημαία του αντιφασισμού, σαν μοναδικό στόχο είχε την αναδιανομή του κόσμου ανάμεσα στις μεγάλες ιμπεριαλιστικές δυνάμεις εκείνης της εποχής. Το καθήκον των εργατών και στα δύο αντιμαχόμενα στρατόπεδα είναι να ξεσκεπάσουν την υποκρισία των κυβερνήσεών τους (με την πλευρά των συμμάχων ενάντια στο φασισμό πολεμούσε... ο φασίστας Μεταξάς κι ο βασιλιάς!) και να μετατρέψουν την αλλολοσφαγή των εργατών σ'εργατική επανάσταση. Αυτός είναι κι ο μόνος τρόπος για να ηττηθεί ο φασισμός και οι αιτίες που τον γεννούν.

Σ'αντίθεση με το ΚΚΕ που τάσσεται ολόψυχα με τους συμμάχους και την κυβέρνηση Μεταξά, ο Πουλιόπουλος δηλώνει: "Ο ιταλο-ελληνικός πόλεμος είναι απλώς ένας τομέας του μεγάλου ιμπεριαλιστικού πολέμου που γίνεται παγκόσμιος, είναι δηλαδή πόλεμος ιμπεριαλιστικός. Σ'αυτόν κρίνεται η κυριαρχία των μεσογειακών βάσεων του αγγλο-αμερικάνικου ιμπεριαλισμού, στη σύγκρουσή του με τον άξονα (Γερμανία, Ιταλία, Ιαπωνία) στην Ευρώπη, την Ασία, και την Αφρική και μ'αυτόν οι έλληνες ιμπεριαλιστές, υπερασπίζονται το έδαφος της εκμετάλλευσής τους, διεκδικούν συνάμα την επέκτασή του στα Βαλκάνια, στα νησιά της ανατολικής λεκάνης της Μεσογείου κι αλλού".

ΠΟΥΛΙΟΠΟΥΛΟΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ

Η ανάλυση του Β' Ιμπεριαλιστικού πόλεμου ήταν κοινή σ'όλες τις τροτσκιστικές ομάδες και οργανώσεις. Η οργάνωση του Π. Πουλιόπουλου όμως, η ΕΟΚΔΕ (αργότερα ΚΚΔ), προχώρησε πολύ παραπέρα. Διαμόρφωσε μια ταχτική απέναντι στο κίνημα της Αντίστασης και διατηρώντας την ταξική καθαρότητα των απόψεών της προσπαθούσε να βρεθεί στο ίδιο χαράκωμα με τα εκατομμύρια της εργατικής τάξης και της νεολαίας που ακολουθούσαν το ΚΚΕ. Αναγνωρίζει ότι η κινητοποίηση των μαζών ενάντια στους στρατούς κατοχής και τους Ελληνες συνεργάτες τους, έχει σαν βάση τις άθλιες συνθήκες ζωής, την τρομοκρατία και γενικότερα τα δεινά του πολέμου, που πλήττουν σχεδόν αποκλειστικά την εργατική τάξη και τη φτωχολογιά. Καταλαβαίνει ότι το μίσος ενάντια στο φασισμό, δένεται με την πάλη για την υπεράσπιση του βιοτικού επιπέδου.

Ετσι, ο Πουλιόπουλος και η οργάνωσή του δεν βλέπουν παθητικά το κίνημα Αντίστασης σαν μια απλή προέκταση του "συμμαχικού" στρατοπέδου, αλλά σαν ένα κίνημα της εργατικής τάξης με ρεφορμιστική ηγεσία, το οποίο ανοίγει μεγάλες δυνατότητες παρέμβασης για μια επαναστατική οργάνωση.

Οι κεντρικοί άξονες τής παρέμβασης του Πουλιόπουλου και της οργάνωσής του (με τις εφημερίδες "Προλετάριος" και αργότερα "Διεθνιστής") κατά τη διάρκεια της κατοχής είναι οι εξής:

Η ανάγκη για μαζική κινητοποίηση (με απεργίες, διαδηλώσεις κλπ.) της εργατικής τάξης και των υπόλοιπων εργαζόμενων για να υπερασπίσουν το βιοτικό τους επίπεδο από τις συνέπειες του πόλεμου και της κερδοσκοπίας. Η πάλη ενάντια στον γερμανικό ιμπεριαλισμό και τους Ελληνες πράκτορές του, δεν πρέπει σε καμιά περίπτωση να σημαίνει υποταγή του κινήματος στους Ελληνες αστούς και τους Αγγλο-αμερικάνους συμμμάχους τους.

Διεθνιστική δουλειά ανάμεσα στους Γερμανούς, Ιταλούς, Βούλγαρους φαντάρους, αλλά και πάλη ενάντια στον εθνικισμό. Κοινή πάλη με τις μειονότητες και αναγνώριση των δικαιωμάτων τους.

Κατακλείδα αυτής της γραμμής ήταν ότι η διέξοδος από τη δυστυχία του πολέμου βρίσκεται στην πάλη για το σοσιαλισμό και την εξουσία των εργατών σ'όλη τη σπαρασσόμενη Ευρώπη.

Γι'αυτές τις ιδέες θυσιάστηκε ο Πουλιόπουλος και δεκάδες σύντροφοί του κατά τη διάρκεια της κατοχής. Οι τελευταίες του στιγμές είναι συμβολικές: Μίλησε στους φαντάρους του εκτελεστικού αποσπάσματος στα ιταλικά ενάντια στον πόλεμο και το φασισμό, για την παγκόσμια σοσιαλιστική επανάσταση, λίγο πριν τον θερίσουν οι σφαίρες.

Σήμερα, 50 χρόνια από την εκτέλεσή του, μπορούμε να χτίσουμε ένα μαζικό επαναστατικό σοσιαλιστικό κόμμα, που θα κάνει πράξη τις ιδέες του.

Λέανδρος Μπόλαρης

ΡΩΣΙΑ: ΠΟΙΟΣ ΕΧΕΙ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ;

Ο Γέλτσιν σημείωσε στο δημοψήφισμα της 25ης Απρίλη μια τακτική νίκη, όμως, όπως έχουν αποδείξει όλες οι πρόσφατες εξελίξεις στη Ρωσία, τα αποτελέσματα αυτά δεν πρόκειται να δώσουν διέξοδο στην πολιτική και οικονομική κρίση της χώρας. Οι συντηρητικοί αγνοούν το δημοψήφισμα και παράλληλα συνεχίζουν να έχουν τον έλεγχο του κοινοβούλιου, ενώ οι μεταρρυθμιστές του Γέλτσιν δεν μπορούν ακόμη να επιδείξουν καμιά επιτυχία στον οικονομικό τομέα.

Προεκλογικά οι ηγέτες της Δύσης έδωσαν σύσσωμοι την υποστήριξή τους στον Ρώσο πρόεδρο, παρουσιάζοντάς τον σαν την ενσάρκωση της δημοκρατίας στη Ρωσία. Αν το ενδιαφέρον όλων αυτών των καπιταλιστών για τη δημοκρατία είναι πάντα υποκριτικό, στη συγκεκριμένη περίπτωση δεν υπάρχει καν κάποιο πραγματικό αντίκρισμα. Γιατί ο Γέλτσιν σήμερα βρίσκεται πολύ μακριά από την εικόνα του μαχητικού δημοκράτη που αντιστέκεται στους πραξικοπηματίες. Οι έκτακτες εξουσίες και τα προεδρικά διατάγματα που προσπάθησε να επιβάλει - και εν μέρει επέβαλε - το προηγούμενο διάστημα, δεν σημαίνουν περισσότερη δημοκρατία. Το να πάψει ο Γέλτσιν να λογοδοτεί στους γραφειοκράτες του ρωσικού κοινοβούλιου δεν σημαίνει περισσότερες ελευθερίες για τον λαό. Πολύ περισσότερο, η πολιτική των οικονομικών μεταρρυθμίσεων που εφαρμόζει δεν μοιάζει καθόλου φιλολαϊκή. Εξάλλου για να μπορεί να προωθήσει μια τέτοια πολιτική είναι που χρειάζεται δικτατορικές εξουσίες.

Ομως τότε γιατί κέρδισε αυτά τα ποσοστά στο δημοψήφισμα; Μήπως οι δυτικοί ηγέτες εξαγόρασαν με τις υποσχέσεις τους τις ψήφους του κόσμου; Μάλλον όχι. Στην πραγματικότητα οι αιτίες αφορούν το εσωτερικό της Ρωσίας: Η εργατική τάξη σίγουρα δεν είναι στο προσκήνιο των πολιτικών εξελίξεων σήμερα. Ομως οι κατακτήσεις των προηγούμενων χρόνων, ο ελεύθερος συνδικαλισμός και η εμπειρία του αγώνα, υπάρχουν σαν υποθήκες και εμποδίζουν την άρχουσα τάξη να προχωρήσει στα κτυπήματα που θα ήθελε. Αντίθετα αναγκάζεται πολλές φορές σε υποχωρήσεις.

Ο ίδιος ο Χασμπουλάτοφ, ο πιο επιφανής ηγέτης των συντηρητικών, σε μια προσπάθειά του να υπενθυμίσει ότι και οι μεταρρυθμιστές έχουν βγει από τα σπλάχνα της ίδιας σταλινικής μηχανής, έλεγε:

"...Η ομάδα του Γέλτσιν χρειάζεται το δημοψήφισμα για να τραβήξει την προσοχή του λαού από τις πραγματικές αποτυχίες της στην οικονομία. Κάτι τέτοιο βρίσκεται μέσα στην παράδοση της γραφειοκρατίας του Κομμουνιστικού Κόμματος. Οποτε τα πράγματα πήγαιναν άσχημα, προσπαθούσαν να στρέψουν αλλού την προσοχή, όπως στην αρχαία Ρώμη, παρέχοντας άρτον και θεάματα..."

Ο Χασμπουλάτοφ έχει δίκιο να διαμαρτύρεται: ο Γέλτσιν δίνει "άρτον και θεάματα", μόνο που αυτό γίνεται κάτω από την απειλή των εργατικών κινητοποιήσεων. Οπου και να πήγε για προεκλογικές συγκεντρώσεις ο Γέλτσιν έπρεπε πρώτα να υποσχεθεί αυξήσεις μισθών, φοιτητικών επιδομάτων ή άλλες παροχές, για να αποσπάσει έστω και ένα χειροκρότημα από τους ίδιους τους οπαδούς του(!).

Αυτός είναι και ο λόγος που η εργατική τάξη έδωσε αυτή την - καθόλου ενθουσιώδη - υποστήριξη στον Γέλτσιν. Εξάλλου δεν υπήρχε λόγος να προτιμήσει εκείνο το κομμάτι της γραφειοκρατίας που όχι μόνο δεν θέλει να δώσει "άρτον", αλλά απειλεί και τις πρόσφατες εργατικές κατακτήσεις. Οι νοσταλγοί του τσάρου και του Στάλιν, οι φασιστικές αντισημιτικές συμμορίες που συσπειρώνονται πίσω από τον Χασμπουλάτοφ, δεν μπορούν να πείσουν ότι ενδιαφέρονται για τη δημοκρατία. Δεν είναι τυχαίο που στο δημοψήφισμα το μεγαλύτερο ποσοστό το πήρε το ερώτημα για πρόωρες βουλευτικές εκλογές (πάνω από 70%), για απομάκρυνση δηλαδή της σημερινής συντηρητικής πλειοψηφίας του κοινοβούλιου.

Ομως το δημοψήφισμα και οι πολιτικές συγκρούσεις της άρχουσας τάξης συμβαίνουν πάνω στο πολύ συγκεκριμένο έδαφος της οικονομικής κρίσης της Ρωσίας. Στα ερωτήματα που γεννάει ακριβώς αυτή η κρίση σε ένα σωρό κόσμο της αριστεράς προσπαθεί να απαντήσει το διπλανό άρθρο του Ντέιβ Κράουτς, που δημοσιεύθηκε στο μαγιάτικο τεύχος του αγγλικού περιοδικού "Socialist Review". Το αναδημοσιεύουμε γιατί έχει μια ιδιαίτερη αξία, καθώς είναι γραμμένο από κάποιον που παρακολουθεί αρκετό καιρό τις εξελίξεις από το εσωτερικό της Ρωσίας.

Το γεγονός ότι η ρωσική άρχουσα τάξη έχει απορρίψει την "κομμουνιστική" της απόχρωση, έχει χάσει μιαν αυτοκρατορία, αλλά και το γεγονός ότι ταυτόχρονα η χώρα έχει γνωρίσει - κάτω από τον έλεγχο αυτής της τάξης - μια οικονομική κατάρρευση χωρίς προηγούμενο, έχει δημιουργήσει μεγάλη σύγχυση ανάμεσα στις μικρές αριστερές ομάδες στη Ρωσία. Δεδομένης της διάλυσης της ΕΣΣΔ και της ήττας της στον ψυχρό πόλεμο, της φιλο-δυτικής ρητορείας της νέας ηγεσίας και της ακαταμάχητης οικονομικής ισχύος των ΗΠΑ, σε πολλούς η Ρωσία εμφανίζεται σήμερα σαν "αποικία" που την κυβερνούν μαριονέτες του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και του Λευκού Οίκου.

Για να χρησιμοποιήσουμε τα λόγια του Μπορίς Καγκαρλίτσκι, ενός μετριοπαθούς αριστερού, η γελτσινική ηγεσία, μετατρέπει τη Ρωσία σε μια πηγή φτηνών πρώτων υλών για τη Δύση. Σύμφωνα με αυτήν την άποψη, η πτέρυγα της άρχουσας τάξης που υποστηρίζει τον Γέλτσιν είναι μια "κομπραδόρικη αστική τάξη", που έχει γονατίσει μπροστά στον ιμπεριαλισμό.

Αυτή η θέση ανοίγει τον δρόμο σε σταλινικές νοσταλγίες της ΕΣΣΔ και στην εθνικιστική υποστήριξη των "ρωσικών συμφερόντων". Τα ίδια αυτά "αριστερά" συνθήματα προπαγανδίζονται με έμφαση από την ακροδεξιά αντιπολίτευση στον Γέλτσιν. Εξάλλου ήταν κεντρικά ζητήματα της προεκλογικής περιόδου για το δημοψήφισμα της 25ης Απρίλη.

Το χάος στην πρώην ΕΣΣΔ σημαίνει ότι ο κεντρικός έλεγχος πάνω στις εξαγωγές έχει καταρρεύσει, δίνοντας την ευκαιρία στους διεφθαρμένους γραφειοκράτες να ξεπουλάνε τεράστιες ποσότητες πρώτων υλών και να γεμίζουν τις τσέπες τους. Υπάρχουν παραδείγματα ολόκληρων τρένων που μετέφεραν πετρέλαιο κα τα οποία έπεσαν "θύματα" πειρατείας. Η κυβέρνηση της Ουκρανίας ανακάλυψε πρόσφατα ότι τα αποθέματα πετρελαίου της είχαν εξαφανιστεί, αφού τα άρπαξαν διεφθαρμένοι αξιωματούχοι, ενώ το Γενάρη δυο τάνκερ με πετρέλαιο που είχαν δωρισθεί από τη Σουηδία στην Εσθονία, απλά εξαφανίσθηκαν.

Οι επίσημοι υπολογισμοί για τις συνεπαγόμενες ζημιές του ρώσικου κράτους ανεβάζουν το νούμερο στα 12 δισ. δολάρια μόνο για το 1992. Ωστόσο ο Καγκαρλίτσκι και η αριστερά κάνουν μεγάλο λάθος να αντιλαμβάνονται όλα αυτά σαν

Προσευχές! Αλλά το αδιέξοδο συνεχίζεται

συνέπεια μιας συνωμοσίας του Γέλτσιν και του Γκαϊτάρ.

Κατ' αρχάς οι ξένες επενδύσεις στη Ρωσία είναι πολύ χαμηλές. Πολύ λίγες δυτικές εταιρείες διακινδυνεύουν τα χρήματά τους. Ο Κλίντον λέει ότι η Ρωσία μπορεί να μετατραπεί σε μια "μαύρη τρύπα", απορροφώντας κάθε είδους βοήθεια και επένδυση στη δίνη των πολιτικών συγκρούσεων. Οι ξένες επενδύσεις στη Ρωσία έφταναν μόλις στα 800 εκατομμύρια δολάρια πέρυσι, ποσό αστείο αν το συγκρίνει κανείς με τα 109 δισ. δολάρια γιαπωνέζικου κεφαλαίου που επενδύθηκε στις ΗΠΑ το 1990! Οι ξένες επενδύσεις θα φτάνουν μόλις στο 2 με 3 τοις εκατό του συνόλου των επενδύσεων στο έτος 2000.

Δεύτερον, η κυβέρνηση Γέλτσιν δεν έχει παραχωρήσει στη Δύση καμία εύκολη πρόσβαση στον ορυκτό πλούτο της Ρωσίας. Τον περασμένο Νοέμβριο απέρριψε όλους τους ξένους επίδοξους αγοραστές και παραχώρησε όλα τα δικαιώματα των τεράστιων αποθεμάτων φυσικού αερίου στο Στοκμάνσκι στη θάλασσα Μπάρεντζ, σε ένα ντόπιο τραστ, το Ροσέλφ, που συνενώνει 19 ρωσικές βιομηχανίες όπλων. Τον Γενάρη ανακοινώθηκαν τα αποτελέσματα του διαγωνισμού για την ανάληψη του μεγαλύτερου ορυχείου χαλκού στον κόσμο στο Ουντοκάν. Συμμετείχαν 23 εταιρείες, ανάμεσά τους γίγαντες όπως η RTZ, η BAP και η Mitsubishi. Ομως τον διαγωνισμό τον κέρδισε μια σχετικά άγνωστη και πολύ πρόσφατα δημιουργημένη εταιρεία, της οποίας η πλειοψηφία βρίσκεται σε ρωσικά χέρια και η μειοψηφία σε κινεζικά.

Τρίτον, η Δύση όχι μόνο δεν βλέπει με καλό μάτι τις ρωσικές εξαγωγές φτηνών εμπορευμάτων και πρώτων υλών, αλλά αντίθετα τις αντιμετωπίζει σαν πρόβλημα και προχωράει σε πολύ σκληρούς εμπορικούς φραγμούς. Εξαιτίας της ύφεσης η ΕΟΚ και οι ΗΠΑ έχουν "εξεγερθεί" με τις χαμηλές τιμές των ρώσικων εξαγωγών. Το μέγεθος των ρωσικών εξαγωγών αλουμίνιου, για παράδειγμα, έχει τριπλασιαστεί τα τελευταία τρία χρόνια, ενώ η τιμή του έχει πέσει κατά 40%. Η ΕΟΚ ισχυρίζεται ότι σαν αποτέλεσμα έχει κλείσει ένα ελβετικό εργοστάσιο επεξεργασίας κοιτασμάτων αλουμινίου και έχει μειωθεί κατά 50% η παραγωγή δυο ισπανικών εργοστάσιων. Επίσης ισχυρίζεται ότι εξαγωγές ρωσικού κάλιου έχουν οδηγήσει στο χάσιμο 15.000 θέσεων εργασίας.

Οι εμπορικοί περιορισμοί σε βάρος της Ρωσίας έχουν επίσης επηρεάσει τις μηχανοκατασκευές, τις ναυπηγοκατασκευές, την κλωστοϋφαντουργία και τις τηλεπικοινωνίες. Η Ρωσία πληροφορήθηκε ότι δεν μπορεί να εξάγει πάνω από εννιά κινητήρες φορτηγών και 29 μοτοσικλέτες στην Ιταλία για το έτος 1993! Οι απόπειρες του του Γκαζπρόμ, του πανίσχυρου ρωσικού μονοπώλιου φυσικού αερίου, να εισβάλει στην ευρωπαϊκή αγορά συνάντησαν άκαμπτη αντίσταση. Οι ΗΠΑ έχουν απαγορεύσει την εισαγωγή ουράνιου από την Ρωσία μέχρι η τελευταία να αναγκαστεί να αυξήσει την τιμή του.

Η φιλογελτσινική εφημερίδα "Ισβέστια" σημειώνει ότι υπάρχει "μια πορεία συνεχούς εκτόπισης της Ρωσίας από περιοχές με τις οποίες κάποτε είχε ισχυρούς οικονομικούς δεσμούς". Η ρωσική κυβέρνηση υπολογίζει ότι χάνει 3 δισ. δολάρια το χρόνο όσον αφορά το εμπόριο μη στρατιωτικών προϊόντων.

Τέλος, η οικονομική φιλελευθεροποίηση όχι μόνον δεν επιτρέπει στη Δύση να απογυμνώσει τη Ρωσία από τις πρώτες ύλες τις, αλλά οδήγησε σε πτώση των εξαγωγών, σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις κατά 35%. Η εικόνα διάλυσης που παρουσιάζει ο κλάδος του πετρελαίου σημαίνει ότι η παραγωγή εκεί συνεχίζει να πέφτει και, χωρίς νέες επενδύσεις η παραγωγή αερίου επίσης θα αρχίσει να πέφτει.

Από πού θα βρεθούν τα απαραίτητα κεφάλαια; Σίγουρα όχι από το εξωτερικό. Και σε κάθε περίπτωση η κυβέρνηση είναι πολύ συγκρατημένη στην αναζήτησή της για ξένα κεφάλαια. Η Ισβέστια για παράδειγμα, αναφέρει ότι: "Σε όλα τα επίπεδα η Γκαζπρόμ αρνείται κατηγορηματικά να προσκαλέσει δυτικούς επενδυτές να συμμετέχουν σε επενδύσεις μεγάλης κλίμακας".

Αντίθετα, η άρχουσα τάξη θέλει το ρευστό να προέρχεται μέσα απο την επικράτεια που ελέγχει η ίδια η Ρωσία. Οπως είχαν εξηγήσει η Λούξεμπουργκ και ο Μπουχάριν στις αρχές του αιώνα, τα ιμπεριαλιστικά εθνικά κράτη βασίζονται στη μονοπώληση της εγχώριας αγοράς τους προκειμένου να εισβάλουν στην παγκόσμια οικονομία. Η ρώσικη άρχουσα τάξη χρειάζεται να ξεζουμίσει περισσότερα από τους δικούς της εργάτες αυξάνοντας τις εγχώριες τιμές τόσο ώστε να αυξήσει τις επενδύσεις και με αυτόν τον τρόπο - πιστεύει - τις εξαγωγές.

Το άλλο μέσο διεύρυνσης των αγορών είναι η πολιτικο-στρατιωτική επιρροή. Αυτό εξηγεί και το γιατί η Ρωσία προσπαθεί να ξανακερδίσει κάποιες από τις πρώην σφαίρες επιρροής της. Οι πρόσφατες δηλώσεις για "φιλικές" σχέσεις με το Ιράκ και οι εκκλήσεις για κυρώσεις σε βάρος της Κροατίας είναι μέρος μιας παρατηρούμενης στροφής προς μια πιο επιθετική εξωτερική πολιτική. Ενας από τους ανώτατους Ρώσους στρατηγούς, ο Λέμπεντ, λέει ότι η ρωσική στρατιωτική επέμβαση στη Μολδαβία πέρυσι το καλοκαίρι, "είναι το κλειδί για τα Βαλκάνια".

Παρότι οι εξαγωγές όπλων έχουν μειωθεί δραματικά και αντιστοιχούν μόνο στο ένα τέταρτο των κερδών από το φυσικό αέριο, έχει αναπτυχθεί αρκετή φιλολογία στον γελτσινικό Τύπο για μια πιθανή αύξηση της παραγωγής όπλων. Τον Φλεβάρη ο Γέλτσιν μίλησε για την ανάγκη επιβράδυνσης του ρυθμού μετατροπής της στρατιωτικής σε πολιτική βιομηχανία: "Στο κάτω-κάτω δεν χρειάζεται να ξαναμετατρέπουμε βιομηχανίες κατσαρολικών σε βιομηχανίες όπλων".

Ετσι, στους τελευταίους μήνες η Ρωσία έχει υπογράψει σημαντικές συμφωνίες για εξαγωγές όπλων με την Ινδία, την Κίνα, το Ιράν, την Τουρκία και την Μέση Ανατολή, έχοντας να αντιπετωπίσει μάλιστα τον σκληρό ανταγωνισμό των ΗΠΑ για τις ίδιες αγορές και - στην περίπτωση των ρουκετοκινητήρων που παραγγέλθηκαν από την Ινδία - τον κίνδυνο επιβολής κυρώσεων από τις ΗΠΑ. Η κυβέρνηση Γέλτσιν ανακοίνωσε πολύ πρόσφατα την πρόθεσή της να χτυπήσει τη μαύρη αγορά στις εξαγωγές και να εντείνει τον κεντρικό έλεγχο πάνω στην οικονομία, κάνοντας σαφές ότι θα αυξήσει σημαντικά τις εξαγωγές όπλων.

Οι "ειδικές σχέσεις" Κλίντον - Γέλτσιν δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένα μικροσκοπικό φύλλο συκής που καλύπτει την τεράστια κρίση που αντιμετωπίζει και η Ρωσία και οι ΗΠΑ. Η ρωσική ιμπεριαλιστική άρχουσα τάξη έχει υποστεί μια σειρά σημαντικών ηττών από τους λαούς της πρώην αυτοκρατορίας της. Τώρα, όντας απελπισμένη και διασπασμένη, αναζητεί τη λύση όλο και περισσότερο στο τεράστιο οπλοστάσιό της σαν τελευταίο καταφύγιο.

Η κρίση στα Βαλκάνια, ο πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία και οι "εθνικές εκκαθαρίσεις" στη Βοσνία έχουν φέρει με εκρηκτικό τρόπο στην επιφάνεια το ζήτημα των μειονοτήτων και της εθνικής καταπίεσης. Ο *Σωτήρης Κοντογιάννης* γράφει για την καταπίεση των μειονοτήτων στην Ελλάδα

Η καταπίεση των μειονοτήτων στην Ελλάδα

Πίσω από την προπαγάνδα της ελληνικής κυβέρνησης που χαρακτηρίζει τους Τούρκους στη Δ.Θράκη "μουσουλμάνους" και τους Μακεδόνες "κατασκεύασμα του Τίτο" κρύβεται μιά πολιτική άγριων διακρίσεων και διωγμών, που δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από τις αντίστοιχες θηριωδίες των γειτονικών κρατών. Και κάθε απόπειρα αντίστασης από τις μειονότητες ξεσηκώνει αυτόματα θύελλα "καταγγελιών" για "τις προκλήσεις του τουρκοκίνητου Σαδίκ", "την υποκίνηση από το προξενείο της Κομοτηνής" ή "τη φιλοσκοπιανή προπαγάνδα".

Εθνικές μειονότητες: και όμως υπάρχουν

Είναι υποκρισία από την μεριά της κυβέρνησης να υποστηρίζει ότι δεν υπάρχουν εθνικές μειονότητες στην Ελλάδα, ότι η μειονότητα στη Δ.Θράκη είναι "θρησκευτική - μουσουλμανική" και ότι οι Μακεδόνες είναι "ανύπαρκτοι", "έθνος κατασκευασμένο" κλπ.

Η διαμόρφωση των συνόρων ανάμεσα στα βαλκανικά κράτη στις αρχές του αιώνα κληροδότησε σε όλα μεγάλες εθνικές μειονότητες -Τούρκους στη Βουλγαρία, Ούγγρους στη Ρουμανία, Ελληνες στην Αλβανία κλπ. Η Ελλάδα δεν θα μπορούσε να είναι εξαίρεση.

Η επίσημη ιστορία μιλάει πάντα για την "απελευθέρωση" της Μακεδονίας, για την "απελευθέρωση" της Θράκης. Η λέξη όμως που ταιριάζει καλύτερα είναι "προσάρτηση". Η Ελλάδα κέρδισε τη Μακεδονία και τη Θράκη με τους πολέμους της δεκαετίας '12-'22, της δεκαετίας που άνοιξε με τον πρώτο Βαλκανικό Πόλεμο και έκλεισε με την ελληνική ήττα στην μικρασιατική εκστρατεία. Στα εδάφη αυτά, οι ελληνικοί πληθυσμοί δεν ήταν καν πλειοψηφία: η απογραφή του 1912 ανεβάζει το ποσοστό των Ελλήνων στη Μακεδονία στο 43% και στη Θράκη μόλις το 17%. Χιλιάδες Τούρκοι, Πομάκοι, Γύφτοι, Εβραίοι, Μακεδόνες, Βλάχοι κλπ βρεθήκαν -κατά κανόνα χωρίς τη θέλησή τους- κάτω από την κυριαρχία του ελληνικού κράτους.

Ακόμα και μετά τις ανταλλαγές πληθυσμών με την Τουρκία και τη Βουλγαρία, στην απογραφή του 1928 οι Ελληνες ήταν το 89% στη Μακεδονία και το 62% στη Θράκη. Αυτή η απογραφή είχε καταμετρήσει 191.254 Τούρκους και 81.844 "σλαβόφωνους".

Κάτω από διάφορες κάθε φορά σκοπιμότητες, οι ελληνικές κυβερνήσεις έχουν πολλές φορές αλλάξει στάση απέναντι στις μειονότητες. Το 1924 ο τότε υπουργός εξωτερικών Ν.Πολίτης υπέγραψε συμφωνία με τη Βουλγαρία -την συμφωνία Καλφώφ - Πολίτη- που χαρακτήριζε τους "σλαβόφωνους" ως Βούλγαρους. Λίγους μήνες αργότερα, η κυβέρνηση του Πάγκαλου άλλαξε γνώμη: όχι μόνο αναγνώρισε ότι πρόκειται για Μακεδόνες αλλά έκδωσε και αναγνωστικό -το ABECEDAR- στη μακεδονική γλώσσα. Στις αντιρρήσεις της Βουλγαρίας και της Σερβίας γιατί δεν ήταν γραμμένο στο κυριλλικό αλφάβητο, η τότε ελληνική κυβέρνηση υποστήριξε ότι οι Μακεδόνες δεν είναι ούτε Βούλγαροι ούτε Σέρβοι αλλά αποτελούν ξεχωριστή εθνότητα με ξεχωριστή γλώσσα.

Ούτε την τουρκική μειονότητα έχει αντιμετωπίσει το ελληνικό κράτος πάντα σαν "μουσουλμανική". Το 1954, η κυβέρνηση Παπάγου έστειλε διαταγή:

«...όπως εφ'εξής εις πάσαν περίπτωσιν γίνεται χρήσις του όρου "Τούρκος - Τουρκικός" αντί του τοιούτου "μουσουλμάνος - μουσουλμανικός". Επί τούτοις δέον να μεριμνήσουμε δια την αντικατάστασιν των εν τη περιφερεία υμών υφιστάμενων διαφόρων επιγραφών όπως "Μουσουλμανικόν σχολείον, Μουσουλμανική κοινότης" κλπ, δια της τοιαύτης "τουρκικόν».

Αγώνες και καταπίεση

Η ελληνική προπαγάνδα μιλάει σήμερα για "ανύπαρκτο μακεδονικό έθνος". Ομως οι Μακεδόνες έχουν πίσω τους δεκαετίες αγώνων. Το 1903 ξεσπάσε η επανάσταση του Ιλιντεν ενάντια στον Σουλτάνο, που, προδομένη από την άρνηση της Βρετανίας να αποδεχτεί τον διαμελισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, πνίγηκε στο αίμα. Ακολούθησαν το αντάρτικο, οι αυταπάτες στο κίνημα των Νεότουρκων, και ύστερα οι Βαλκανικοί Πόλεμοι. Το ότι δεν κατάφεραν οι Μακεδόνες μέσα στην ταραγμένη εκείνη δεκαετία να αποκτήσουν το δικό τους ανεξάρτητο κράτος οφείλεται στην παρέμβαση των Μεγάλων Δυνάμεων, την αδυναμία της δικής τους αστικής τάξης και τη σύγκρουση με τον επεκτατισμό της Ελλάδας, της Σερβίας και της Βουλγαρίας, που κατάφεραν τελικά να διαμελίσουν τη Μακεδονία.

Σχεδόν ογδόντα χρόνια έχουν περάσει από τότε. Η πολιτική των διώξεων και του βίαιου εξελληνισμού έχει αποδεκατίσει την μακεδονική μειονότητα, αλλά η κυβέρνηση επιμένει: είκοσι χρόνια μετά την "εθνική συμφιλίωση" που άνοιξε τα σύνορα για τον επαναπατρισμό των προσφύγων από τον εμφύλιο, οι Μακεδόνες μαχητές του Δημοκρατικού Στρατού εξακολουθούν να εξαιρούνται. Η μακεδονική γλώσσα παραμένει ουσιαστικά απαγορευμένη και οι Μακεδόνες που τολμάνε να υποστηρίζουν ότι υπάρχουν, σέρνονται στα δικαστήρια για "διασπορά ψευδών ειδήσεων".

Αλλά και τους Τούρκους στη Δ.Θράκη αντιμετωπίζει η κυβέρνηση με τον ίδιο τρόπο. Επικαλείται τη συνθήκη της Λωζάνης που μιλάει για "μουσουλμανικούς πληθυσμούς" για να υποστηρίξει ότι δεν είναι Τούρκοι, ότι η μειονότητα δεν είναι εθνική αλλά θρησκευτική.

Οι διακρίσεις σε βάρος της μειονότητας κυριολεκτικά δεν έχουν τέλος. Με βάση έναν μεταξικό νόμο του 1938, που ενεργοποιήθηκε το 1968 από τη Χούντα, οι Τούρκοι δεν μπορούν να αγοράσουν ακίνητα, δεν μπορούν να χτίσουν ή ακόμα και να επι-

Μάρτης 1993: φωτογραφία από το καμμένο Τζαμί στην Αλεξανδρούπολη

σκευάσουν τα σπίτια τους. Δεν παίρνουν άδειες οδήγησης, δεν παίρνουν δάνεια, δεν διορίζονται στο δημόσιο. Κραυγαλέες απαλλοτριώσεις τούς παίρνουν τα κτήματα για διάφορα έργα που, συνήθως, δεν γίνονται ποτέ.

Οι Τούρκοι της Δ.Θράκης έχουν το χαμηλότερο κατά κεφαλήν εισόδημα σε όλη την Ελλάδα, τα λιγότερα αυτοκίνητα, τα λιγότερα τηλέφωνα και την υψηλότερη βρεφική θνησιμότητα.

Ο αναλφαβητισμός στη μειονότητα ξεπερνάει το 90%. Στη Θράκη υπάρχουν 244 μειονοτικά δημοτικά (όπου οι μαθητές διδάσκονται στη μητρική τους γλώσσα, στα τούρκικα) αλλά μόνο δύο γυμνάσια (ιεροσπουδαστήρια). Το σχολικό "βιβλίο" που υπήρχε μέχρι τώρα σε σχέση με τη γλώσσα, ήταν φωτοτυπία ενός βιβλίου του 1951, ενώ το καινούριο βιβλίο που προσπάθησε να επιβάλει το Υπουργείο Παιδείας έχει λάθη ακόμα και στο εξώφυλλο. Τα εξωσχολικά βιβλία απαγορεύονται.

Τα αδιέξοδα του εθνικισμού

Η υποκρισιά της κυβέρνησης φαίνεται σε όλη της την κυνικότητα αν συνδυάσει κανείς τη "φροντίδα" της για τους Ελληνες της Αλβανίας και τη ρατσιστική της πολιτική απέναντι στους Μακεδόνες και τους Τούρκους της Δ.Θράκης.

Την ίδια στιγμή που η Τσουδερού πηγαίνει στους Αγιους Σαράντα για να "διεκδικήσει τα δικαιώματα των Βορειοηπειρωτών αδερφών μας", δηλώνει έτοιμη να αντιγράψει το "μοντέλο που εφάρμοσε το Ισραήλ" στα κατεχόμενα για να "διορθώσει το δημογραφικό πρόβλημα" της Δ.Θράκης.

Η κυβέρνηση κυνικά αντιμετωπίζει τις μειονότητες μέσα και έξω από την Ελλάδα απλά σαν εργαλεία στα χέρια της διπλωματίας. Προσπαθεί να αξιοποιήσει τους Ελληνες της Αλβανίας για να πιέσει το καθεστώς Μπερίσα, ανακαλύπτει ελληνική μειονότητα στα Σκόπια για να συνεχίσει τους εκβιασμούς σε βάρος της Δημοκρατίας της Μακεδονίας, ενώ ταυτόχρονα καταπιέζει τις μειονότητες στην Ελλάδα και τους αρνείται την εθνική ταυτότητα με τη δικαιολογία του "εθνικού κινδύνου".

Πόσο διαφέρει αυτή η πολιτική από την πολιτική της Τουρκίας, που βομβαρδίζει τους Κούρδους ακόμα και μέσα στα σύνορα του Ιράκ, ενώ παριστάνει τον προστάτη της μειονότητας στη Βουλγαρία και την Ελλάδα;

Σε όλα τα Βαλκάνια, από την Τιμισοάρα μέχρι το το Κοσυφοπέδιο και τη δυτική Μακεδονία η εθνικιστική προπαγάνδα δικαιολογεί τις βαρβαρότητες σε βάρος των Ούγγρων, των Αλβανών, των Μακεδόνων στο όνομα της υποκίνησης από τη Βουδαπέστη, τα Τίρανα ή τα Σκόπια. Οι μειονότητες έχουν πληρώσει με αίμα αυτή την πολιτική.

Ετσι το μόνο που πετυχαίνει αυτή η εθνικιστική ταχτική είναι να στέλνει τις μειονότητες να αναζητάνε προστασία από την διπλωματία ή ακόμα και τον στρατό της "μητέρας πατρίδας". Ομως οι μειονότητες δεν έχουν να περιμένουν τίποτα από τέτοια "στοργή". Οι διπλωματικές σκοπιμότητες στέκονται πάντα πιο ψηλά από αυτήν. Οι Ελληνες της Αλβανίας έχουν πολύ πικρή εμπειρία από τους "εναγκαλισμούς" του Σαμαρά και του Μητσοτάκη: από "Βορειοηπειρώτες αδερφοί μας" μετατράπηκαν σε "αλβανική μαφία". Αντί για υποδοχή, τώρα αντιμετωπίζουν τις επιχειρήσεις-σκούπα, τα πογκρόμ και τις σφαίρες στα σύνορα.

Το που μπορεί να οδηγήσει αυτή η ταχτική, της "υιοθεσίας" των μειονοτήτων από τη "μητέρα πατρίδα" το δείχνει με τον πιό τραγικό τρόπο ο πόλεμος στη Γιουγκοσλαβία. Σήμερα, άνθρωποι που πριν από λίγους μήνες ζούσαν και δούλευαν πλάϊ πλάϊ, σφάζονται στο όνομα της απελευθέρωσης της Βοσνίας, της "Μεγάλης Κροατίας" ή της "Μεγάλης Σερβίας". Ομως αυτός που παράταξε τους Σέρβους, τους Κροάτες ή τους Βόσνιους πίσω από τους διάφορους Μιλόσεβιτς, Τούτζμαν, Κάρατζιτς που σήμερα μακελεύουν το Σεράγιεβο και τη Σεμπρένιτσα, δεν ήταν άλλος από τον συνδυασμό της καταπίεσης και του εθνικισμού.

Χρειαζόμαστε μια τελείως διαφορετική αφετηρία, για να αντιμετωπίσουμε την εθνική καταπίεση και τον ρατσισμό σε βάρος των μειονοτήτων - και η αφετηρία είναι η ενότητα της εργατικής τάξης.

Οι εργάτες δεν έχουν να κερδίσουν τίποτα από τις διακρίσεις και την καταπίεση των μειονοτήτων. Ο ρατσισμός διασπάει την εργατική τάξη και την κάνει πιο αδύναμη να αντισταθεί στις επιθέσεις των καπιταλιστών.

Οι Τούρκοι της Δ.Θράκης και οι Μακεδόνες είναι δάσκαλοι, οικοδόμοι, εργάτες, φτωχοί αγρότες, είναι τα ταξικά μας αδέρφια. Ενωμένοι είμαστε πιό δυνατοί.

Το εργατικό κίνημα στην Ελλάδα έχει τις δικές του εμπειρίες. Στον εμφύλιο, ολόκληρα τάγματα Πομάκων και Τούρκων πολέμησαν στις τάξεις του Δημοκρατικού Στρατού. Το '44, φτιάχτηκε το "Σλαβομακεδονικό Λαϊκό Απελευθερωτικό Μέτωπο" (SNOF) που ήταν η οργάνωση των Μακεδόνων μέσα στο ΕΑΜ. Το NOF, διάδοχος του SNOF μετά τη συμφωνία της Βάρκιζας, έδωσε ηρωϊκές μάχες στο πλευρό του ΕΛΑΣ στην περιοχή της Μακεδονίας. Το 1949 το NOF είχε δύο υπουργούς στην Κυβέρνηση του Βουνού.

Ο δρόμος του εργατικού κινήματος

Πώς μπορούμε όμως να εξασφαλίσουμε την ενότητα του εργατικού κινήματος; Αυτό το ζήτημα είχε απασχολήσει πολύ έντονα τους επαναστάτες στις αρχές του αιώνα, την περίοδο της διάλυσης των μεγάλων πολυεθνικών αυτοκρατοριών -της Αυστροουγγαρίας, και της Ρωσίας.

Απέναντι στις διάφορες ταχτικές που προτείναν οι επαναστάτες εκείνη την περίοδο, ο Λένιν επέμενε ότι βασική προϋπόθεση για την ενότητα ήταν η αναγνώριση στις καταπιεσμένες εθνότητες του δικαιώματος στην αυτοδιάθεση σαν βασικό δημοκρατικό δικαίωμα, ώστε να αποφασίζουν οι ίδιοι οι πληθυσμοί και όχι το καταπιεστικό κράτος.

Από την μιά μεριά, υποστήριζε ο Λένιν, αυτή η αναγνώριση ήταν απαραίτητη προϋπόθεση για να σπάσει η επιρροή των εθνικιστικών και σοβινιστικών ιδεών πάνω στην εργατική τάξη της κυρίαρχης εθνότητας.

. *«Είναι καθήκον μας»*, έγραφε, *«να διδάσκουμε στους εργάτες να είναι αδιάφοροι απέναντι στις εθνικές διαφορές. Δεν υπάρχει αμφιβολία για αυτό. Ομως αυτή η αδιαφορία δεν πρέπει να είναι η αδιαφορία του υποστηρικτή των προσαρτήσεων»*.

Οι εργάτες έχουν πάντα να αντιτάξουν στην "εθνική ενότητα" που προπαγανδίζουν οι καπιταλιστές, την ταξική ενότητα, την ενότητα όλων των εργατών σε όποιο έθνος και αν ανήκουν. Ομως, αυτό καμιά στιγμή δεν μπορεί να ταυτίζεται με τις προσπάθειες των καπιταλιστών του "δικού μας" έθνους να εξαφανίσουν μια άλλη εθνότητα:

«Αν ένας σοσιαλδημοκράτης, που κηρύσσει γενικά την ανάγκη συγχώνευσης των εθνών, ξεχάσει έστω και μια στιγμή πως ο Νικόλαος Β' "του", ο Γουλιέλμος "του", ο Γεώργιός "του" και οι άλλοι είναι επίσης οπαδοί της συγχώνευσης με τα μικρά έθνη (μέσω των προσαρτήσεων) θα είναι γελοίος στη θεωρία και στήριγμα του ιμπεριαλισμού στην πράξη».

Αυτή η θέση του Λένιν όμως με κανέναν τρόπο δεν αποτελούσε συμβιβασμό με τους εθνικιστές της καταπιεζόμενης εθνότητας. Η υποστήριξη του δικαιώματος στην αυτοδιάθεση ήταν ένα μέσο για τη δημιουργία της ενότητας της εργατικής τάξης και όχι για τη διάλυσή της. Οι εργάτες της κυρίαρχης εθνότητας μπορούν να κερδίσουν την εμπιστοσύνη των συναδέλφων τους που ανήκουν στα καταπιεσμένα έθνη και στις μειονότητες, μόνο αν διαχωριστούν από τη δική τους αστική τάξη, αν καταγγέλλουν τα εγκλήματα του Γουλιέλμου ή του Γεώργιού "τους" σε βάρος των μειονοτήτων, αν υπερασπίζονται και παλεύουν για τα δικαιώματά που αυτοί τους στερούν.

Για αυτό ο Λένιν έκανε πολύ προσεκτική διάκριση ανάμεσα στα καθήκοντα των επαναστατών που ανήκουν στα καταπιεζόμενα έθνη και στα καθήκοντα των επαναστατών που ανήκουν στην κυρίαρχη εθνότητα.

Μέσα στην κυρίαρχη εθνότητα, ο εχθρός είναι ο εθνικισμός και ο σοβινισμός, γι' αυτό οι επαναστάτες υποστηρίζουν ανοιχτά τα δικαιώματα των μειονοτήτων. Οι επαναστάτες που ανήκουν στις μειονότητες αντίθετα, υποστηρίζουν, απέναντι στους δικούς τους εθνικιστές, την ενότητα της εργατικής τάξης.

Εθελοτυφλεί όποιος πιστεύει ότι θα σώσει τη μειονότητα από την επιρροή του εθνικισμού παρέα με την κυβέρνηση, τα δικαστήρια και τις φυλακές. Οι διώξεις σπρώχνουν τις μειονότητες στην αγκαλιά των δικών της εθνικιστών.

Για να κερδίσουμε την εμπιστοσύνη των μειονοτήτων πρέπει να υπερασπιζόμαστε χωρίς όρους τα εθνικά τους δικαιώματα, όπως τα βάζουν οι ίδιοι κάθε φορά. Αυτό σημαίνει σήμερα να παλέψουμε για να αποκαλούνται όπως θέλουν, να μιλάνε και να διδάσκονται τη γλώσσα τους, να παίρνουν τα ίδια μεροκάματα με τους Ελληνες συναδέλφους τους, να παίρνουν δάνεια, να ψηφίζουν όποιους θέλουν, να οργανώνονται στα σωματεία και τους συλλόγους.

Αυτή η ταχτική κάθε άλλο παρά "χαρίζει" τις μειονότητες στους δικούς της εθνικιστές ηγέτες. Αντίθετα, τους κερδίζει στη μεριά του εργατικού κινήματος και της αριστεράς.

Ετσι μπορούμε να μετατρέψουμε τα μειονοτικά ζητήματα, από πηγές διάσπασης της εργατικής τάξης, σε μέτωπα ενιαίας δράσης ενάντια στους καπιταλιστές, ενάντια στο σύστημά τους που καταπιέζει και εκμεταλλεύεται και τις μειονότητες και ολόκληρη την εργατική τάξη. ■

Η άρχουσα τάξη και τα κόμματά της έχουν μπει για τα καλά στον αστερισμό των σκανδάλων. Η *Βίλυ Φωτοπούλου* αναλύει τις ρίζες της σημερινής κρίσης και υπενθυμίζει ότι η Ιταλία δεν σημαίνει μόνο Μαφία, αλλά και μεγάλη παράδοση εργατικών αγώνων.

Ιταλία: Η κρίση συνεχίζεται

Τους τελευταίους τρεις μήνες η Ιταλία συγκλονίζεται καθημερινά από τις αποκαλύψεις για σκάνδαλα. Το κουβάρι ξετυλίγεται προς κάθε κατεύθυνση, βγάζοντας στη φόρα ανατριχιαστικές λεπτομέρειες για τις σχέσεις πολιτικών "υπεράνω πάσης υποψίας" με τη Μαφία. Οι συλληφθέντες μέχρι στιγμής είναι 2000 άτομα, η αφρόκρεμα του πολιτικού και του επιχειρηματικού κόσμου της Ιταλίας. 150 βουλευτές έχουν λάβει ένταλμα να παρουσιαστούν στον εισαγγελέα για υπόνοιες ανάμιξής τους στα σκάνδαλα και από 29 έχει αφαιρεθεί η βουλευτική ασυλία.

Οταν ξεκίνησαν οι αποκαλύψεις της διαφθοράς πολλοί πίστεψαν ότι βρισκόμαστε μπροστά σε μια επανάσταση, όπου οι δικαστές με τα "καθαρά χέρια" θα κάνουν τη δουλειά όμορφα και ειρηνικά. Ομως οι εκπλήξεις ήταν εξαιρετικά οδυνηρές για όσους έχουν ψευδαισθήσεις για την ύπαρξη "κράτους δικαίου" στον καπιταλισμό. Ολο και περισσότεροι συνειδητοποιούν ότι, παρά τα μεγάλα ονόματα που ήδη μετράνε μέρες στη φυλακή, η όλη διαδικασία περισσότερο έχει σκοπό να συγκαλύψει την πραγματική έκταση της διαφθοράς παρά να τιμωρήσει τους ενόχους.

Ολα τα κόμματα, από τους Χριστιανοδημοκράτες και τους Σοσιαλιστές, που είναι μέχρι το λαιμό βουτηγμένοι στα σκάνδαλα, μέχρι τους πρώην κομμουνιστές καλλιέργησαν την αυταπάτη ότι η "κάθαρση" θα έρθει με το δημοψήφισμα για την αλλαγή του εκλογικού νόμου, με την κατάργηση της απλής αναλογικής.

Ομως, η Ιταλία το τελευταίο εξάμηνο έχει να παρουσιάσει και μια άλλη εικόνα: τις τεράστιες και τρομερά μαχητικές εργατικές διαδηλώσεις που συντάραξαν όλες τις μεγάλες πόλεις της τον Οκτώβρη και το Φλεβάρη. Η αγανάκτηση που συσσωρεύτηκε μέσα στην πιο μαύρη δεκαετία για την εργατική τάξη βγαίνει ορμητικά στην επιφάνεια.

Η πολιτική κρίση στην κορυφή δεν έχει εύκολη διέξοδο. Το εργατικό κίνημα απειλεί από τα κάτω κάθε προσπάθεια σταθεροποίησης. Η Ιταλία, η χώρα του "καυτού φθινόπωρου", είναι ξανά μπροστά σε μια εκρηκτική δεκαετία.

ΤΑ ΣΚΑΝΔΑΛΑ

Η βάση που πάνω της αναπτύχθηκαν τα σκάνδαλα δεν ήταν άλλη από τη σκανδαλώδη στην κυριολεξία ανάπτυξη που γνώρισε ο ιταλικός καπιταλισμός στη δεκαετία του 1980. Η Ιταλία είχε τους μεγαλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης στην ΕΟΚ μετά το 1983 (2,5% ετησίως) και κατέλαβε την πέμπτη θέση μεταξύ των εφτά πλουσιότερων χωρών του κόσμου, υποσκελίζοντας ακόμα και τη Βρετανία. Η ανάπτυξή της όμως, δεν ήταν παρά μια έκφραση της περιορισμένης ανάκαμψης της δεκαετίας του '80, που σε παγκόσμια κλίμακα τροφοδοτήθηκε από τους ελλειμματικούς προϋπολογισμούς του Ρήγκαν και το χοντρό τζογάρισμα στο χρηματιστήριο.

Η ανάκαμψη της Ιταλίας πατούσε και σ'ένα άλλο παράγοντα, εξίσου σημαντικό: στο τσάκισμα του πιο δυνατού και μακρόχρονου εργατικού κινήματος στην Ευρώπη της δεκαετίας του '70. Από το '68 ως το '80 οι καπιταλιστές στην Ιταλία δεν είχαν γνωρίσει ούτε μια μέρα ηρεμίας. Οταν αυτό το κίνημα συντρίφτηκε, άνοιξε ο δρόμος για τις πιο βάρβαρες επιθέσεις ενάντια στην εργατική τάξη. Οι μαζικές απολύσεις που επακολούθησαν και το ξεδόντιασμα όλων των καταχτήσεων του '70 ήταν το βαρύ τίμημα που πλήρωσε η εργατική τάξη για να εμφανίζουν οι Ιταλοί καπιταλιστές αύξηση κερδών κατά 38% κάθε χρόνο από το 1985 ως το 1988.

Η ανάκαμψη όμως διαλύθηκε σαν χάρτινος πύργος όταν η παγκόσμια οικονομία μπήκε στο νέο και βαθύτερο κύκλο της ύφεσης. Το πόσο εύθραυστο ήταν το "ιταλικό θαύμα" της δεκαετίας του '80 αποδείχτηκε τελικά στη νομισματική θύελλα του Σεπτέμβρη του 1992. Η λιρέτα δεν άντεξε τις πιέσεις των κερδοσκόπων στο χρηματιστήριο και αποσύρθηκε από το Ευρωπαϊκό Νομισματικό Σύστημα, ενώ το δημόσιο χρέος της Ιταλίας ήταν μεγαλύτερο από το Ακαθάριστο Εθνικό Προϊόν της για το 1992. Παρά τα τεράστια κέρδη τους, οι καπιταλιστές στην Ιταλία δε μπορούν να βγουν έξω από την παγκόσμια κρίση.

Μέσα σ'αυτές τις συνθήκες, η απόφαση της ιταλικής κυβέρνησης να προχωρήσει σε γρήγορες ιδιωτικοποιήσεις μεγάλων δημόσιων επιχειρήσεων έδωσε το εναρκτήριο λάκτισμα για ένα λυσσαλέο αγώνα ανάμεσα στους διάφορους επιχειρηματικούς ομίλους που έβλεπαν τις ευκαιρίες από το ξεπούλημα. Οι όροι του παιχνιδιού άρχισαν να χοντραίνουν και ο ανταγωνισμός δεν περιορίστηκε στα συνηθισμένα πλαίσια, αλλά έδωσε τη θέση του σε "πισώπλατες μαχαιριές" με τη μορφή αποκαλύψεων για σκάνδαλα. Υπολογίζεται ότι κάθε χρόνο τα λαδώματα που είχαν να κάνουν με τις αναλήψεις δημοσίων έργων ήταν πάνω από 4 δισ. δολάρια, που πήγαιναν είτε στις τσέπες των διαφόρων πολιτικών, είτε στα ταμεία των πολιτικών κομμάτων.

Τα λαδώματα και οι μίζες δεν είναι "ανωμαλίες" στη λειτουργία της ελεύθερης αγοράς. Είναι τα συνηθισμένα όπλα κάθε καπιταλιστή στον εξοντωτικό πόλεμο του ανταγωνισμού.

Οι αποκαλύψεις για τα σκάνδαλα δεν είναι παρά μια φυσιολογική κατάληξη της λυκοφιλίας και των σκυλοκαυγάδων των καπιταλιστών. Οταν η κρίση κόβει τα περιθώρια του κέρδους, πέφτουν τα προσχήματα και ο καπιταλισμός αποκαλύπτει τους μηχανισμούς του σ'όλη τους την α-

θλιότητα.

Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΡΙΣΗ

Κανένα από τα κόμματα που συμμετείχαν στις κυβερνήσεις συνασπισμού δε βγήκε αλώβητο από αυτές τις διαδικασίες. Οσα κόμματα βρέθηκαν στην εξουσία έπαιξαν στο ίδιο παιχνίδι του καπιταλιστικού ανταγωνισμού.

Οι αποκαλύψεις ξεκίνησαν από τους Σοσιαλιστές, όμως πιο βαθιά χωμένοι στα σκάνδαλα απ'όλους αποδείχτηκαν οι Χριστιανοδημοκράτες. Ο Αντρεότι, ο άνθρωπος που έμεινε στην πρωθυπουργία περισσότερο από κάθε άλλον στη μεταπολεμική Ιταλία, αποκαλύφτηκε ότι είναι ο μεγάλος προστάτης της Μαφίας, αυτός που οι μαφιόζοι αποκαλούσαν "θείο".

Επιβεβαιώνεται έτσι ότι η Μαφία δε βρίσκεται απλά στο εγκληματικό περιθώριο της οικονομίας και της πολιτικής. Το 1986 υπολόγιζαν ότι 12.5% του εθνικού προϊόντος προερχόταν από το οργανωμένο έγκλημα. Οι δραστηριότητες της Μαφίας επεκτείνονται από το "ξέπλυμα" χρήματος και τον έλεγχο τραπεζών σε οικοδομικές και άλλες επιχειρήσεις. Οι πολιτικές της διασυνδέσεις δεν περιορίζονται σε κάποιους πολιτικούς του Νότου, αλλά, όπως όλων των μεγάλων εταιρειών, φτάνουν μέχρι την κορυφή του αστικού κράτους.

Η διαφθορά όλων όσων διαχειρίστηκαν το σύστημα μέχρι τώρα έχει αποκαλυφτεί πανηγυρικά. Ομως, η αριστερά συσκοτίζει την κατάσταση τρέφοντας αυταπάτες για "κάθαρση" μέσα από την αλλαγή του εκλογικού νόμου και την - ολιγόχρονη έστω - συμμετοχή τριών στελεχών του Κόμματος Δημοκρατικού Σοσιαλισμού (πρώην ΙΚΚ) στην κυβέρνηση ενός "τίμιου" τραπεζίτη, του Τσιάμπι, που υπόσχεται την "κάθαρση".

Η πολιτική κρίση στην Ιταλία όμως έχει πολύ μεγαλύτερες διαστάσεις από την κρίση του '89 στην Ελλάδα. Τότε η συμμετοχή του ΣΥΝ στην κυβέρνηση έβγαλε το σύστημα και τους διαχειριστές του από ένα αδιέξοδο, αφήνοντας έτσι όλα τα μεγάλα κύματα αντίστασης στην κυβέρνηση στη μέση του δρόμου. Για ένα μικρό χρονικό διάστημα οι δημαγωγίες της κάθαρσης συγκάλυπταν τη στροφή δεξιά, μιας και το ΠΑΣΟΚ φερόταν ως το μοναδικό κόμμα που ήταν αναμειγμένο στα σκάνδαλα. Η διαφορά στην Ιταλία είναι ότι οι κατηγορίες για διαφθορά αγγίζουν πολύ μεγαλύτερα κομμάτια της βουλής και το Κόμμα της Δημοκρατικής Αριστεράς είναι αναγκασμένο να είναι πολύ πιο προσεχτικό.

Οι παραιτήσεις των τριών μελών του από την κυβέρνηση σώζουν μεν τα προσχήματα, η ταχτική του κόμματος συνολικά όμως απέχει πολύ από το να καταγγέλλει την οπερέτα της κάθαρσης μέσα από τη βουλή: την ίδια κυβέρνηση στην οποία δεν ήθελαν να συμμετέχουν αρνούνται να την καταψηφίσουν όταν ήρθε να ζητήσει ψήφο εμπιστοσύνης. Κράτησαν τη στάση της αποχής από την ψηφοφορία, όπως και τα δεξιά κόμματα των Ρεπουμπλικάνων και της Λέγκας του Βορρά.

Αρνούμενοι να καταψηφίσουν την κυβέρνηση εξασφαλίζουν την αστική τάξη από το μεγαλύτερο φόβο της, την έκρηξη της εργατικής δυσαρέσκειας. Αντί να οργανώσουν αυτήν την οργή συναινούν στην κατάργηση του πιο δημοκρατικού εκλογικού συστήματος.

Ετσι όμως δίνουν τη δυνατότητα σε δεξιούς δημαγωγούς σαν τον Μάριο Σένι, στη ρατσιστική Λέγκα του Βορρά, αλλά και στους φασίστες να εμφανίζονται ως οι μόνοι "καθαροί" και να καταγγέλλουν τους υπόλοιπους για διαφθορά. Αφήνουν τη Λέγκα να οργανώνει διαδηλώσεις και να "καβαλάει" πάνω στο κύμα της οργής και της αηδίας.

Στην Ιταλία, η εργατική αγανάκτηση εγκλωβίστηκε στο πλαστό δίλημμα του δημοψηφίσματος "ή διαφθορά ή αλλαγή του εκλογικού νόμου." Η αηδία απέναντι στους διεφθαρμένους πολιτικούς παρέσυρε μαζί της και το σύστημα της εκλογής τους. Ενώ η διάθεση για ριζικές αλλαγές είναι υπαρκτή, ενώ η εργατική τάξη δείχνει καθαρά σημάδια ότι δε μπορεί να ανεχτεί άλλο αυτή την κατάσταση, το προχώρημα προς τα αριστερά δε γίνεται αυτόματα. Τα κόμματα της αριστεράς έχουν ακέραια την ευθύνη γι'αυτό.

ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΟΥ ΕΙΝΑΙ Η ΠΡΟΟΠΤΙΚΗ;

Μια πρώτη γεύση για τη μοναδική ρεαλιστική προοπτική πήραμε από τις μαχητικές απεργίες του Οκτώβρη και του Φλεβάρη. Η εργατική τάξη της Ιταλίας έχει πίσω της εμπειρίες αγώνα και νίκης που η δεκαετία της ήττας που μεσολάβησε δεν έχει καταφέρει να τις σβήσει. Η εργατική έκρηξη που ξεκίνησε με τις "άγριες απεργίες" το '68 από τη FIAT έφτασε σε μοναδικές κατακτήσεις: μετά το "καυτό φθινόπωρο του '69" οι εργάτες δε ζητούσαν μοναχά αυξήσεις, αλλά έλεγχο πάνω στην παραγωγή. Η πάλη για την απελευθέρωση των γυναικών έκανε τεράστια βήματα μέσα στη συντηρητική καθολική κοινωνία της Ιταλίας.

Οι μεγάλοι εργατικοί αγώνες του '70 έφεραν ξανά στο προσκήνιο μορφές αυτοοργάνωσης της εργατικής τάξης, τις επιτροπές βάσεις και τον έλεγχο του αγώνα από τα κάτω. Αυτό το ξεκίνημα όμως δε μπόρεσε να ολοκληρωθεί με το χτίσιμο ενός γερού επαναστατικού κόμματος που να οδηγεί το κίνημα μακριά από τα κανάλια της κοινοβουλευτικής μεταρρύθμισης που το έσπρωχνε το ΙΚΚ.

Στη δεκαετία του '80 που επακολούθησε, οι συνδικαλιστικές ηγεσίες θυσίασαν στο όνομα του εκσυγχρονισμού μεγάλες κατακτήσεις της εργατικής τάξης, όπως η ΑΤΑ, που καταργήθηκε ολοκληρωτικά τον Αύγουστο του 1992. Από το Νοέμβρη μέχρι το φετινό Μάρτη χάθηκαν 200.000 θέσεις εργασίας.

Τον Οκτώβρη όμως οι εργάτες υποδέχονταν τους συνδικαλιστές που μίλαγαν για συμβιβασμό με αυγά και ντομάτες. Σήμερα δεν ανέχονται τη διάλυση του συστήματος υγείας από έναν υπουργό που βρέθηκε να είναι από τους πρώτους που κατηγορούνται για διαφθορά. Η ιδιωτικοποίηση των ορυχείων της Σαρδηνίας αντιμετωπίστηκε με κατάληψη. Μέσα στο παγερό κρύο του Φλεβάρη οι εργάτες στρατοπέδευσαν στις στοές για βδομάδες. Στην Κοσέντσα οι οικοδόμοι που απεργούσαν ενάντια στην ανεργία έχτισαν τους εαυτούς τους μέσα σ'ένα τούνελ.

Οι COBAS, οι "επιτροπές βάσης", ξαναζωντάνεψαν και μπόρεσαν να οργανώσουν τις απεργίες του Οκτώβρη και Φλεβάρη, παρά το φρένο που έβαζε η επίσημη συνδικαλιστική ηγεσία. Οι εκατοντάδες χιλιάδες που απεργούσαν και διαδήλωναν στους δρόμους των μεγάλων πόλεων της Ιταλίας το χειμώνα που μας πέρασε βάζουν τις βάσεις για το οριστικό ξεκαθάρισμα του συστήματος που γεν[illegible]ι τα σκάνδαλα και τη διαφθορά.

Το συγχωροχάρτι που θέλησαν να εξασφαλίσουν οι διαχειριστές του καπιταλισμού στην Ιταλία με το δημοψήφισμα δεν είναι οριστικό. Η διαφθορά και τα σκάνδαλα δεν τελείωσαν εδώ, ενώ η αντίδραση της εργατικής τάξης έδωσε ένα μικρό μόνο δείγμα της δυναμικής της.

Ο θυμός που εκφράστηκε στις εργατικές διαδηλώσεις του Φλεβάρη βράζει ακόμα. Παρά τη δεξιά προσαρμογή του, το ΚΔΑ βρίσκεται στην πρώτη θέση των γκάλοπ. Οι προσδοκίες της εργατικής τάξης είναι αυξημένες. Το ζητούμενο σ'αυτές τις συνθήκες είναι το ποιός θα καλύψει το κενό που αφήνει η δεξιά στροφή των κομμάτων που εκφράζουν μέχρι τώρα την εργατική τάξη, ποιός θα μπορέσει να οδηγήσει την εργατική αγανάκτηση στο δρόμο του αγώνα και της νίκης, πέρα από τις δημαγωγίες για την αλλαγή του εκλογικού νόμου. Χρειάζεται μια δυνατή επαναστατική οργάνωση για να μετατρέψει αυτές τις προσδοκίες σε αγώνες που νικάνε, μακριά από τις ψευδαισθήσεις για "κάθαρση" του καπιταλισμού μέσα από κοινοβουλευτικές επιτροπές και δικαστήρια. ■

27 χρόνια μετά την δολοφονία του, ο μαύρος ηγέτης Μάλκολμ Χ ξαναγίνεται το κέντρο του ενδιαφέροντος. Ποιός όμως στ'αλήθεια ήταν ο Μάλκολμ Χ; Ο ιεροκήρυκας του μίσους ή ο ασυμβίβαστος μαχητής ενάντια στο ρατσισμό; Ο *Γιάννης Μαραβελάκης* δίνει μια απάντηση σ'αυτά τα ερωτήματα.

ΜΑΛΚΟΛΜ Χ

ο ασυμβίβαστος μαχητής ενάντια στο ρατσισμό

Το μεγάλο ενδιαφέρον που υπάρχει για τον Μάλκολμ Χ και τις ιδέες του πηγάζει από το γεγονός ότι ο ρατσισμός, ενάντια στον οποίο πάλεψε σ'όλη του την ζωή, υπάρχει ακόμα και σήμερα.

Οι ρατσιστικές επιθέσεις και οι διακρίσεις ενάντια στους μαύρους δεν είναι χαρακτηριστικό απλά της κοινωνίας του απαρτχάιντ, της Νότιας Αφρικής. Μέσα στην καρδιά του καπιταλισμού, μέσα στη χώρα που διαφημίζεται ως η χώρα της δημοκρατίας, των ευκαιριών, της ελευθερίας της αγοράς, μέσα στις ίδιες τις ΗΠΑ δηλαδή, υπάρχουν ακόμα και σήμερα ρατσιστικές πολιτικές από τη μεριά της άρχουσας τάξης ενάντια στους μαύρους, αλλά και ενάντια σε άλλες εθνότητες και μειονότητες.

Από τα 265 εκατομμύρια που κατοικούν στις ΗΠΑ, τα 157 είναι είτε μαύροι, είτε ισπανόφωνοι, είτε Αραβες είτε Ασιάτες. Η πολιτικής της Ουάσιγκτον θυμίζει τις πιο σκοτεινές μέρες, τότε που οι μαύροι ήταν ακόμα σκλάβοι.

Η ανεργία μέσα στους μαύρους είναι 13%. 33,6 εκατομμύρια ζουν από προγράμματα πρόνοιας. Υπάρχουν ανεπίσημα 3 εκατομμύρια άστεγοι, που στην συντριπτική πλειοψηφία είναι μαύροι ή ισπανόφωνοι.

Για να μπει κάποιος στις ΗΠΑ χρειάζεται να έχει "καλό πνεύμα, γεμάτη τσέπη και καλά γονίδια", όπως δηλώνουν αξιωματούχοι του Υπ. Εξωτερικών.

Η ανανέωση που πίστευαν πολλοί, ότι θα υπάρξει μέσα από την εκλογή του Κλίντον είναι μια φάρσα. Από τους 24.000 Αϊτινούς πολιτικούς πρόσφυγες μόνο 28 βρήκαν άσυλο. Μόνο τους τελευταίους μήνες 250.000 Μεξικάνοι συνελήφθησαν στα σύνορα των ΗΠΑ με το Μεξικό και στάλθηκαν πίσω. Στο 33% των γυναικών από το Πουέρτο Ρίκο έγινε, χωρίς την άδειά τους, στείρωση για να μπουν στις ΗΠΑ.

Αυτό είναι το καθεστώς που επικρατεί. Ετσι εξηγείται ο θόρυβος γύρω από το πρόσωπο του Μάλκολμ Χ. Ηταν αυτός που δίδαξε στους μαύρους να είναι υπερήφανοι γι'αυτό που είναι. Ηταν αυτός που έδωσε με τις ιδέες του αυτοπεποίθηση στους μαύρους των γκέτο να παλέψουν ενάντια στο ρατσισμό. Αυτός μίλησε για "την επανάσταση των μαύρων, σαν κομμάτι της παγκόσμιας επανάστασης των καταπιεσμένων ενάντια στους καταπιεστές, των εκμεταλλευόμενων ενάντια στους εκμεταλλευτές".

Οι μαύροι έφτασαν στις ΗΠΑ κατά εκατομμύρια από την Αφρική. Ηρθαν στις ΗΠΑ για να γίνουν σκλάβοι στις τεράστιες φυτείες του Νότου και να ζήσουν μια ζωή πραγματικά αλυσοδεμένοι. Ακόμα και μετά τον εμφύλιο πόλεμο και την κατάργηση της δουλείας το καθεστώς του ρατσισμού και των διακρίσεων παρέμεινε. Στον νότο μέσα από την δράση της Κου Κλουξ Κλαν αλλά και μέσα από τα ξεχωριστά σχολεία, εστιατόρια, λουτρά και συγκοινωνίες που ήταν μόνο για μαύρους. Μέσα από αυτό το καθεστώς των διακρίσεων έπρεπε να είναι κατώτεροι από την "λευκή φυλή", χωρίς κανενός τύπου δικαιώματα. Ομως και στον βορρά, που ήταν πολύ πιο εκβιομηχανισμένος η τύχη που τους επιφυλάχτηκε δεν ήταν καλύτερη. Ο ρατσισμός χρησιμοποιήθηκε από τα αφεντικά για να διασπάσει την εργατική τάξη. Οι μαύροι χρησιμοποιήθηκαν σαν φθηνό εργατικό δυναμικό, σαν απεργοσπαστικός μηχανισμός, σαν απειλή στην εργατική τάξη ότι μπορεί να αντικατασταθεί αν δεν είναι παραγωγική.

Στις δεκαετίες που ακολούθησαν τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο υπήρξαν μια σειρά από μετατροπές. Η μαζική ανάπτυξη του αμερικάνικου καπιταλισμού αλλάζει πολλά πράγματα. Χιλιάδες μαύροι μετακινήθηκαν από το νότο στο βορρά και αποτέλεσαν ένα πολύ μεγάλο κομμάτι της εργατικής τάξης. Ταυτόχρονα οι προσδοκίες ενός ολόκληρου κόσμου άρχιζαν να ανεβαίνουν. Οι διεκδικήσεις για ένα καλύτερο βιοτικό επίπεδο, για μεγαλύτερους μισθούς αρχίζουν να μεγαλώνουν. Μέσα σ'αυτή την περίοδο αρχίζουν να αναπτύσσονται και οι διεκδικήσεις των μαύρων. Το κίνημα για τα "δημοκρατικά δικαιώματα" με ηγέτη τον Μάρτιν Λούθερ Κινγκ αρχίζει να κινητοποιεί χιλιάδες μαύρους αρχικά στο νότο και έπειτα σ'όλες τις ΗΠΑ.

Ο Μάλκολμ Χ μοιράζεται την τύχη εκατομμυρίων άλλων μαύρων. Από τα παιδικά του χρόνια βρίσκεται μέσα στη σύγκρουση των μαύρων με τους ρατσιστές. Ο πατέρας του, ιερέας πολέμιος του ρατσισμού δέχεται τις επιθέσεις της Κου Κλουξ Κλαν. Το σπίτι της οικογένειάς του διαλύεται και ο ίδιος ο Μάλκολμ ακολουθεί την πορεία χιλιάδων μαύρων. Στις μεγαλουπόλεις όπου ζει, στο Σικάγο, στη Ν. Υόρκη, στη Βοστώνη, μπλέκει στα κυκλώματα της παρανομίας. Συλλαμβάνεται για κλοπές και καταδικάζεται σε 10 χρόνια φυλάκιση. Εκεί είναι που γνωρίζει την οργάνωση "Εθνος του Ισλάμ", την οργάνωση που έχει ως αρχή της τον μαύρο εθνικισμό. Αυτό που τον έλκει σ'αυτή την οργάνωση είναι η απόρριψη συνολικά της "λευκής κοινωνίας", τα κηρύγματα για τη μαύρη υπερηφάνεια, η απόρριψη των συνομιλιών με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση και τους Δημοκρατικούς. Ο Μάλκολμ Χ αναδεικνύεται σαν τον μεγαλύτερο αγκιτάτορα του "Εθνους του Ισλάμ".

Απέναντι στους υπόλοιπους ηγέτες του κινήματος των μαύρων, ο Μάλκολμ Χ στέκεται κριτικά. Απορρίπτει τα κηρύγματα του Μ.Λ.Κινγκ, που μιλούν για μη χρήση βίας απέναντι στις επιθέσεις των ρατσιστικών ομάδων. Κάνει κριτική στα κηρύγματα που κάνει ο Κινγκ για καρτερία και υπομονή που πρέπει να δείξουν οι μαύροι. Τον κατηγορεί για συμβιβασμό, από τη στιγμή που μιλάει μόνο για τον ρατσισμό που υφίστανται οι μαύροι του νότου και για τον τρόπο που παλεύει ενάντια σ'αυτόν ανοίγοντας συνομιλίες με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση ή τους φιλελεύθερους αστούς του Βορρά.

Η μαχητικότητά του μπαίνει στο στόχαστρο της δεξιάς. Τον κατηγορούν σαν δάσκαλο του μίσους, σαν κάποιον που διδάσκει τους μαύρους να είναι ρατσιστές απέναντι στους λευκούς. Ο ίδιος απαντά: "Μερικοί λευκοί έχουν το θράσος να αναφέρονται σε μένα σαν δάσκαλο του μίσους. Εαν διδάσκω κάποιους να μισούν, τους διδάσκω να μισούν την Κου Κλουξ Κλαν".

Και συνεχίζει: "Εαν απαντήσω στο λευκό ρατσισμό με μια βίαιη απάντηση, για μένα αυτό δεν είναι μαύρος ρατσισμός. Εαν έρθεις σε μένα και προσπαθήσεις να περάσεις μια θηλειά γύρω από το λαιμό μου και τελικά σε κρεμάσω εγώ, αυτή η ενέργεια δεν είναι ρατσισμός. Η δικιά σου πράξη είναι ρατσισμός".

Απέναντι στις επιθέσεις των ρατσιστών δεν προτείνει την υπομονή, την καρτερία αλλά την αυτοάμυνα, την αυτοοργάνωση των μαύρων. Αυτή του η τοποθέτηση προσέλκυσε μια ολόκληρη γενιά από τους μαύρους νεολαίους που είχαν αρχίσει να αμφιβάλουν για την αποτελεσματικότητα της τακτικής των ηγετών του κινήματος κοινωνικών δικαιωμάτων.

Ο Μάλκολμ λέει: "Οποιος θέλει να κερδίσει την ελευθερία του πρέπει να αντισταθεί ό,τι κι αν κοστίσει αυτό. Οι διαπραγματεύσεις δεν προσφέρουν τίποτα. Το σύνθημα μας είναι: μ'όλα τα μέσα που είναι αναγκαία".

Κινείται ραγδαία προς τα αριστερά του κινήματος των μαύρων. Σ'αυτή του την πορεία ξεκόβει όλο και περισσότερο από την ηγεσία του "Εθνους του Ισλάμ". Η άρνηση τους να παρέμβουν πολιτικά, να προχωρήσουν από τις μαχητικές δηλώσεις, σε έργα, είναι η βασική διαφωνία του Μάλκολμ Χ. Από την άλλη πλευρά η ηγεσία του "Εθνους του Ισλάμ" αρχίζει να βλέπει με φόβο την τεράστια επιρροή που έχει ο ίδιος. Η ρήξη έρχεται μετά τη δολοφονία του Κέννεντι. Ο Μάλκολμ δηλώνει αδιαφορία για τη δολοφονία αυτή, και ότι είναι αποτέλεσμα του μίσους και της βίας που οι ίδιοι οι λευκοί διδάσκουν. Αυτή η δήλωση είναι αρκετή για να μπει σε διαθεσιμότητα και να διαγραφεί. Το σπάσιμο του από το "Εθνος του Ισλάμ" δεν σημαίνει και σπάσιμο από τον μουσουλμανισμό, όμως του δίνει καινούρια ώθηση για να φτάσει σε καινούρια πιό προχωρημένα συμπεράσματα.

Μέσα σ'αυτή την περίοδο αρχίζουν να υπάρχουν τα πρώτα σπέρματα αμφισβήτησης στο "αμερικάνικο όνειρο". Το αντιπολεμικό αίσθημα αρχίζει να ευαισθητοποιεί χιλιάδες νεολαίους. Τα πρώτα σημεία ανάκαμψης των εργατικών αγώνων εμφανίζονται. Ετσι και ο ίδιος ο Μάλκολμ Χ αρχίζει σιγά-σιγά να βλέπει πέρα από το ζήτημα του ρατσισμού και την ίδια την αιτία: τον καπιταλισμό. Μιλάει για τη "μαύρη επανάσταση"

"Ζούμε μέσα στην περίοδο της επανάστασης και η εξέγερση των νέγρων της Αμερικής είναι κομμάτι της εξέγερσης ενάντια στην καταπίεση και την αποικιοκρατία που χαρακτηρίζει αυτή την περίοδο".

Μετά τα δυο ταξίδια του στη Μέκκα και τη συνάντησή του με τους ηγέτες των αντιαποικιακών κινημάτων της Αφρικής, αναθεωρεί τις απόψεις του για πολλά ζητήματα. Πολλές φορές μιλάει για τη σπουδαιότητα των αντιιμπεριαλιστικών κινημάτων στο Κονγκό και το Βιετνάμ, πολύ πριν ξεσπάσει το μαζικό αντιπολεμικό κίνημα που έβαλε τέλος στον πόλεμο του Βιετνάμ.

Στην προσπάθειά του να δέσει την πάλη ενάντια στο ρατσισμό με την πάλη ενάντια στον καπιταλισμό και τον ιμπεριαλισμό αναθεωρεί τις απόψεις τους για τους λευκούς.

"Είναι αδύνατο για ένα λευκό να πιστεύει στον καπιταλισμό και να μην πιστεύει στο ρατσισμό. Δεν μπορείς να έχεις καπιταλισμό χωρίς ρατσισμό. Και αν βρείτε κάποιον λευκό που δεν πιστεύει και δεν είναι ρατσιστής, συνήθως η πολιτική φιλοσοφία του είναι ο σοσιαλισμός."

Δυο μήνες πριν πεθάνει φτάνει στο σημείο να λέει: "Εαν κάποιος θέλει να έρθει να ενωθεί μαζί μου, δεν νοιάζομαι για το χρώμα του δέρματός του, αλλά αρκεί να θέλει να αλλάξει αυτή τη θλιβερή κατάσταση που υπάρχει στη γη".

Ο Μάλκολμ Χ δεν έφτασε να γίνει σοσιαλιστής. Η μεγάλη του αδυναμία ήταν η απουσία από τη σκέψη του, της λέξης "τάξη". Δεν μπορούσε να δει τη δύναμη της εργατικής τάξης, είτε λευκής είτε μαύρης σαν το κλειδί που θα μπορούσε να τσακίσει τον ρατσισμό, αλλά και το ίδιο το σύστημα που τον γεννά, τον καπιταλισμό. Αυτό αδυνατίζει τρομερά την πολιτική του. Παρότι μιλούσε για την αυτοάμυνα, για την συμμαχία με λευκούς αντιρατσιστές, για την πάλη ενάντια στον ιμπεριαλισμό, για την πάλη ενάντια στο ρατσισμό, δεν είχε κατορθώσει να χτίσει μια οργάνωση που να μπορεί να τα παλέψει.

Παρόλα αυτά, οι ιδέες του Μάλκολμ Χ τροφοδότησαν μια σειρά από αγωνιστές, που προχώρησαν πιο πέρα από τον ίδιο. Προχώρησαν στο κτίσιμο μαζικών οργανώσεων στα γκέτο των μαύρων των μεγάλων εργατουπόλεων.

Ο Μάλκολμ πίστευε ότι η ενότητα μαύρων και λευκών ενάντια στο ρατσισμό αλλά και τον ίδιο τον καπιταλισμό δεν ήταν εφικτή. Μετά το '92 και την εξέγερση των μαύρων, λευκών και ισπανών νεολαίων εργατών και ανέργων του Λος Αντζελες αποδείχτηκε ότι αυτή η ενότητα, όχι απλά μπορεί να υπάρξει, αλλά μπορεί να κάνει τον Κλίντον και την άρχουσα τάξη των ΗΠΑ να δουν έναν καινούργιο εφιάλτη. ■

ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΦΑΣΙΣΜΟ

"Φονταμάρα"

Εκδόσεις Μέδουσα, 1.500 δρχ.

"Εκατό πλούσιοι, οπλισμένοι άντρες μπορούν να νικήσουν έναν κακομοίρη, φτωχό και άοπλο άντρα, να τον βάλουν να γονατίσει, να τον ταπεινώσουν, να τον εκμεταλλευτούν. Ο φτωχός φαίνεται χαμένος αλλά δεν είναι. Διάβασε, αναγνώστη, την ιστορία της Φονταμάρα για να δεις πως η ίδια η ελευθερία αρχίζει να γράφει, όταν όλοι πιστεύουν ότι οι υπερασπιστές της είναι όλοι δεσμώτες". Μ' αυτά τα λόγια ο Γερμανός συγγραφέας Μπέρναρ φον Μπρεντάνο μιλάει για το βιβλίο **"Φονταμάρα"**, που τυπώθηκε στην Ελβετία το 1932.

Ο συγγραφέας του ***Ιγνάτσιο Σιλόνε***, αγωνιστής ο ίδιος και έχοντας ζήσει το φανταστικό εργατικό κίνημα της Ιταλίας το 1920-22 ("κόκκινη διετία"), παλεύει απο την αρχή ενάντια στην άνοδο του φασισμού. Πρωτοστατεί στν δημιουργία της Κομμουνιστικής Οργάνωσης Νεολαίας. Δημοσιογραφεί στην εφημερίδα του ΙΚΚ "Αβανγκουάρντια" και στην εφημερίδα της Τεργέστης "Λαβορατόρε" (Εργάτης), μέχρι που την κλείνει η φασιστική αστυνομία. Περνάει αναγκαστικά στην παρανομία και - παρέα με τον Γκράμσι - διαφεύγει στην Ελβετία. Λίγο αργότερα, το 1931, αποχωρεί απο το Κόμμα μη μπορώντας να αντέξει το σταλινισμό που πλέον έχει επικρατήσει σ' όλα τα ΚΚ. Το 1930 γράφει τη "Φονταμάρα".

Ο Σιλόνε, παίρνοντας για παράδειγμα αυτό το χωριό διηγείται γεγονότα που συνέβησαν σε πάρα πολλά παρόμοια χωριά της νότιας Ιταλίας την περίοδο της ανόδου του φασισμού.

Στη Φονταμάρα, για δεκάδες χρόνια, τίποτα δεν άλλαζε στη ζωή των κατοίκων. Η φτώχεια, οι φόροι, η σκληρή δουλειά, η εκμετάλλευση και το κλέψιμο του κόπου τους απο τους μεγάλους γαιοκτήμονες. *"Οι πιο κραυγαλέες αδικίες ήταν τόσο πανάρχαιες, που είχαν αποκτήσει την ίδια φυσικότητα της βροχής, του ανέμου, του χιονιού".* Οι άνθρωποι, δεν έβλεπαν τη δυνατότητα να αντιδράσουν συλλογικά. Η απάντηση στις λιγοστές φωνές κάποιων συγχωριανών που μιλούσαν ενάντια στις αδικίες ήταν ότι έπρεπε *"να κοιτάνε τη δουλειά τους".* Τίποτα δεν έδειχνε ότι θ' άλλαζε κάτι σ' όλα αυτά. Κι όμως, μέσα σε λίγες βδομάδες, άλλαξαν όλα...

Στην αρχή κόβεται σ' όλο το χωριό το φως επειδή δεν είχαν να το πληρώσουν. Μετά, τους παίρνουν το νερό, αλλάζοντας τη ροή του μοναδικού χείμαρρου που υπήρχε στο χωριό για να ποτίζουν τις λιγοστές τους καλλιέργειες. Χωρίς νερό, ο θάνατος απ' την πείνα ήταν μπροστά τους. Πανικόβλητες οι γυναίκες της Φονταμάρα - που πρώτες το πήραν είδηση - κατεβαίνουν στην κωμόπολη για να βρούν το δίκιο τους στο Δήμαρχο. Ομως Δήμαρχος δεν υπάρχει πιά...Η καινούργια εξουσία, όπως τις πληροφορούν, είναι ο φασίστας "ποντεστά", ο Ιμπρεσάριο.

Απο κεί και πέρα, η πραγματικότητα του τι σημαίνει ο φασισμός, χτυπάει απανωτά τους κατοίκους της Φονταμάρα. Τους υποχρεώνουν σε "δηλώσεις υποστήριξης" στο καθεστώς, τους σέρνουν σε φασιστικές φιέστες, τους απειλούν. Νόμοι μειώνουν τους μισθούς κατά 40%, απαγορεύουν την εσωτερική μετακίνηση στην Ιταλία για αναζήτηση δουλειάς και απαιτούν "ταυτότητες", "ποινικά μητρώα" και διάφορα πιστοποιητικά προκειμένου κάποιος να κάνει ένα μεροκάματο στην πόλη. Κι απ' την άλλη, τους καταπατούν τα μονοπάτια και τους βοσκότοπους, παίρνουν την καλλιεργήσιμη γη και τη δίνουν σ' αυτούς "που έχουν τα κεφάλαια για να την εκμεταλλευτούν". Δηλαδή, τους μεγαλοϊδιοκτήτες, τις τράπεζες, τους "φίλους" των φασιστών. Στις αντιρρήσεις τους, η απάντηση είναι ένοπλες επιθέσεις μελανοχιτώνων στο χωριό, χτυπήματα, βιασμοί...

Μέσα απ' αυτό το βιβλίο, ο Σιλόνε, δείχνει τι σήμανε για τη ζωή των ανθρώπων - όσο απομονωμένοι κι αν ζούσαν - ο φασισμός.

Οι τραγικές αλλαγές στη ζωή τους, κάνουν τους αγρότες να συνειδητοποιούν τη φασιστική θηριωδία. Αντιδρούν και φτάνουν να έρθουν σ' επαφή με τους αντιφασίστες σοσιαλιστές στις πόλεις. Μαθαίνουν να αντιστέκονται πια συλλογικά, βγάζουν πολυγραφημένη εφημερίδα και τη μοιράζουν και στα γύρω χωριά. Εξεγείρονται. Οι άνθρωποι που πίστευαν πως τίποτα δεν αλλάζει, που "κοίταγαν τη δουλειά τους", συγκρούονται και σκοτώνονται για να παλέψουν ενάντια στο φασισμό!

Σήμερα που ο τελευταίος ξανασηκώνει κεφάλι, το βιβλίο του Σιλόνε αποκτάει μεγάλη σημασία. Γιατί δείχνει με τον πιο ανάγλυφο τρόπο ότι η φασιστική βαρβαρότητα αφορά τελικά τους πάντες. Αλλά δείχνει και κάτι άλλο: ότι υπάρχει ο τρόπος να τη σταματήσουμε, ότι η συλλογική πάλη μπορεί και πρέπει να γίνει φραγμός στους ναζί.

Κατερίνα Παρδάλη

Η Ρόζα για το 1905

"Μαζική απεργία, Κόμμα και Συνδικάτα"

Εκδόσεις Κοροντζή, 1.000 δρχ.

Η **"Μαζική Απεργία - Κόμμα - Συνδικάτα"** δεν γράφτηκε από κάποιον που αποφάσισε να ασχοληθεί ακαδημαϊκά με το ζήτημα, αλλά από μια φλογερή επαναστάτρια, που δεν έλειψε ούτε στιγμή από τους αγώνες της εργατικής τάξης, κι έφτασε να δώσει μέχρι και τη ζωή της στη γερμανική επανάσταση το 1919.

Στις σελίδες αυτού του βιβλίου βλέπουμε έναν ολοζώντανο χάρτη της πορείας των απεργιών που είχαν ξεκινήσει ήδη από το 1896 στη Ρωσία και κορυφώθηκαν με το επαναστατικό ξέσπασμα του 1905.

Πρόκειται για μαζικές γενικές απεργίες που ξεσπούσαν και εξαπλώνονταν με φοβερή ταχύτητα. Η Ρόζα εξηγεί πώς μέσα σε τέτοιες συνθήκες βλέπουμε τις πιο εντυπωσιακές αλλαγές στη συνείδηση της εργατικής τάξης σε όλα τα επίπεδα. Σε τέτοιες περιόδους που ενεργοποιείται και συμμετέχει το σύνολο του προλεταριάτου οι εργάτες καταλαβαίνουν τη δύναμη της συλλογικότητάς τους, την αξία της αλληλεγγύης και την ανάγκη της οργανωμένης δράσης. Και ακόμα, μέσα σε αυτές τις απεργίες, οι σχέσεις ανάμεσα στα αφεντικά και τους εργάτες αναστατώνονται τελείως. Το 1905 στη Ρωσία, πρακτικά είχε καταργηθεί η ίδια η αρχή του καπιταλιστή να είναι

αφεντικό στην επιχείρησή του και στη θέση του βλέπουμε να συγκροτούνται αυτόματα εργατικές επιτροπές με τις οποίες διαπραγματεύεται το αφεντικό. Μέσα από τέτοιες απεργίες είναι που μπαίνει πολύ περισσότερο η τεράστια αναγκαιότητα της οργανωμένης πάλης.

Αυτό το επαναστατικό ξέσπασμα του ρώσικου προλεταριάτου μέσα από τη μαζική απεργία, για τη Ρόζα ήταν σχολείο οργανωμένης δουλειάς. Ελεγε: *"... έξι μήνες επανάστασης θα κάνουν περισσότερα για την εκπαίδευση αυτών των μαζών που είναι σήμερα ανοργάνωτες και που 10 χρόνια λαϊκών συγκεντρώσεων και μοιράσματος προκηρύξεων δεν κατάφεραν να ετοιμάσουν"*.

Ομως η Ρόζα σε αυτό το βιβλίο ανοίγει για πρώτη φορά και το ζήτημα της συνδικαλιστικής γραφειοκρατίας. Δίνει μια πρώτη περιγραφή των χαρακτηριστικών αυτού του στρώματος όταν κοντράρεται με την αδράνεια και την απάθεια των γραφειοκρατών των συδικάτων και του κόμματος που στέκονται εμπόδιο στην ανάπτυξη της ταξικής πάλης προβάλλοντας τη δικαιολογία της καλύτερης προετοιμασίας των αγώνων. Μετά από πάρα πολλά χρόνια ήσυχης κοινοβουλευτικής πάλης οι γραφειοκράτες "ανησυχούν" μήπως με το ξέσπασμα μαζικών γενικών απεργιών διαλυθούν τα πανίσχυρα συνδικάτα τους και τα ταμεία τους.

Η Ρόζα ανατρέπει τα επιχειρήματα αυτά με το τεράστιο πλήθος των παραδειγμάτων των μαζικών απεργιών στη Ρωσία που ενώ ξεσπούσαν χωρίς καμιά οργάνωση από τα πριν, κατέληγαν στο σχηματισμό μαζικότατων και πολύ δυνατών συνδικάτων ή στη νομιμοποίηση παλιότερων συνδικάτων.

Παράλληλα, η Ρόζα είχε να απαντήσει και σε ένα.άλλο πρόβλημα που δημιούργησαν οι γραφειοκράτες των συνδικάτων και του κόμματος στη Γερμανία, στον τεχνητό διαχωρισμό της οικονομικής από την πολιτική πάλη. Ξανά λοιπόν χρησιμοποιεί το παράδειγμα των μαζικών απεργιών της Ρωσίας που δείχνει πως αυτές, είτε ξεσπούσαν από οικονομικούς λόγους και λόγω της στάσης της κυβέρνησης και της επαναστατικής ζύμωσης μετατρέπονταν σε πολιτικά γεγονότα, είτε ξεκινούσαν από πολιτικούς λόγους και οι εργάτες ξαναγύρναγαν να ξεκαθαρίσουν οικονομικά, παλιούς λογαριασμούς τους με τ' αφεντικά. Και το ξεκαθαρίζει η Ρόζα: *"Δεν υπάρχουν δυο διαφορετικοί ταξικοί αγώνες της εργατικής τάξης, ένας οικονομικός και ένας πολιτικός, αλλά μόνο ένας ταξικός αγώνας πού'χει σαν στόχο και τον περιορισμό της καπιταλιστικής εκμετάλλευσης μέσα στην αστική κοινωνία και την κατάργηση της εκμετάλλευσης μαζί με την αστική κοινωνία"*.

Έφτανε έτσι στο επόμενο ζήτημα, στο γέγονος, δηλαδή, οι εργάτες οφείλουν να είναι γραμμένοι στα συνδικάτα, αλλά και χρειάζεται να έχουν το δικό τους καθαρά επαναστατικό εργατικό κόμμα. Και το κόμμα αυτό χρειάζεται να είναι αναπόσπαστα δεμένο με τις διαθέσεις της εργατικής τάξης, να μπορεί να τις καταλαβαίνει και να τις μετατρέπει σε οργανωμένο και αποτελεσματικό χτύπημα.

Την ύπαρξη ενός τέτοιου κόμματος θεωρούσε αναγκαία η Ρόζα, ενός κόμματος που στις στιγμές της εργατικής έκρηξης θα έμπαινε επικεφαλής της εργατικής τάξης και θα την ενθάρρυνε, χωρίς να σχεδιάζει λεπτομερειακά κάθε αγώνα, σπέρνοντας αμφιβολίες από πριν, όπως έκανε η γερμανική σοσιαλδημοκρατία.

Η Ρόζα κατηγορήθηκε ότι σε αυτό το βιβλίο υπερτιμά τη σημασία της αυθόρμητης δράσης της εργατικής τάξης. Πρόκειται για άδικη κατηγορία, αφού ήταν αναγκασμένη να κοντράρει τις συγκεκριμένες ιδέες που αναπτύσσονταν μέσα στο γερμανικό κόμμα και άρα οι εμφάσεις της ήταν προς αυτήν την κατεύθυνση.

Η φτωχή επιμέλεια της ελληνικής έκδοσης της "Μαζικής απεργίας" δεν αναιρεί την αξία του βιβλίου που είναι φτηνό, αλλά δυστυχώς υπάρχει σε πολύ περιορισμένα αντίτυπα.

Κατερίνα Γιαννούλια

Η ΑΛΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑ: Ο Ελληνικός Εμφύλιος

"Ο εμφύλιος"

Ο ελληνικός εμφύλιος του 1946-1949 - άμεση συνέπεια των πολιτικών και κοινωνικών συγκρούσεων της Κατοχής και της Απελευθέρωσης - γίνεται όλο και περισσότερο το επίκεντρο του ενδιαφέροντος τόσο για επαγγελματίες μελετητές όσο και για πολλούς νέους αγωνιστές που ζητούν να μάθουν περισσότερα για την ιστορία της Αριστεράς και του εργατικού κινήματος.

Βοήθεια σε μια τέτοια προσπάθεια είναι δύο βιβλία, ο 5ος τόμος απ' την **"Ιστορία της Σύγχρονης Ελλάδας"** του ***Γ. Βουρνά*** ("Εμφύλιος", εκδόσεις ΤΟΛΙΔΗ, 4090 . χ.) κι οι **"Μελέτες για τον Εμφύλιο 1945-1949"** (εκδόσεις ΟΛΚΟΣ, 4.160 δρχ.), έργο συλλογικό διάφορων γνωστών ακαδημαϊκών ιστορικών, όπως ο Σβορώνος, ο Ιατρίδης, ο Φλάισερ κλπ.

Στο βιβλίο του Βουρνά και η πολιτική και η στρατιωτική ιστορία του εμφύλιου παρουσιάζονται λεπτομερειακά. Και χρονικά, από τα πρώτα βήματά του την άνοιξη του 1946 μέχρι τις μεγάλες μάχες στο Γράμμο και το Βίτσι, αλλά και τοπικά, π.χ το αντάρτικο στα νησιά, το αντάρτικο πόλης στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη.Επίσης παρουσιάζονται και ζητήματα όπως η πολιτική της τρομοκρατίας της Δεξιάς και του παλατιού, ο ρόλος των ΗΠΑ, και η πολιτική γραμμή του ΚΚΕ την περίοδο πριν και κατά τη διάρκεια του εμφύλιου.

Ο χρόνος που πέρασε απ' την υπογραφή των συμφωνιών της Βάρκιζας - με τις οποίες αφοπλίζεται ο ΕΛΑΣ - μέχρι το φούντωμα του "δεύτερου αντάρτικου" την άνοιξη και το καλοκαίρι του 1946, ήταν ένα χρόνος πολιτικής και οικονομικής αστάθειας. Οι αστοί και οι διαδοχικές κυβερνήσεις τους, απ' τη μια προσπαθούν να σταθεροποιήσουν τη βαριά κλονισμένη απ' τον πόλεμο ελληνική οικονομία εφαρμόζοντας διαδοχικά προγράμματα λιτότητας, κι απ' την άλλη προσπαθούν να αποκαταστήσουν το κύρος και τη λειτουργία του κρατικού τους μηχανισμού, καταστέλλοντας το τεράστιο μαζικό κίνημα που αναπτυσσόταν. Μέσα σ' ένα χρόνο υπήρχαν ήδη 1.192 νεκροί, 6.913 τραυματίες και 70.000 συλλήψεις. Ομως παρόλη την τρομερή καταστολή το μαζικό κίνημα δεν κάμπτεται. Οι απεργίες διαδέχονται η μια την άλλη, γίνονται τεράστιες συγκεντρώσεις, ενώ οργανώνονται ομάδες αυτοάμυνας στις πόλεις και την ύπαιθρο.

Η αδυναμία του Βουρνά, όπως κι όλης τς αριστερής φιλολογίας πάνω στον εμφύλιο, είναι η υποτίμηση ακριβώς της δυναμικής του μαζικού εργατικού κινήματος που συγκλόνισε την Ελλάδα απ' την απελευθέρωση μέχρι και το Φθινόπωρο του '47. Στο μόνο σημείο που αναφέρεται σε κάτι τέτοιο είναι ή γενική απεργία στην Κρήτη τον Μάη του 1946 που ουσιαστικά έφερε το νησί στα χέρια των απεργών και της Αριστεράς. Το ΚΚΕ σταμάτησε αυτή την απεργία και η δεξιά σαν απάντηση εξαπέλυσε μια τρομοκρατική εκστρατεία που προκαθόρισε την τραγική τύχη του αντάρτικου στο νησί.

Χωρίς την αναφορά στο υπόλοιπο κίνημα, όμως, τα αίτια του εμφύλιου μένουν θολά ή αποδίδονται στα "σκοτεινά" σχέδια των Αμερικάνων και την ξενοδουλεία του παλατιού και της Δεξιάς.

Στην πραγματικότητα, η πολιτική του ΚΚΕ ήταν συνέχεια της πολιτικής της "Εθνικής Ενότητας" και της ομαλής δημοκρατικής εξέλιξης που απ' την περίοδο

της Κατοχής είχε οδηγήσει το κίνημα σ' αλλεπάλληλες υποχωρήσεις και στην παράδοση της "Συμφωνίας της Βάρκιζας". Θα πρέπει κανείς να αναζητήσει πολλές από τις ρίζες της ήττας σε αυτήν ακριβώς την σταλινική γραμμή της ηγεσίας του κινήματος και όχι στην "αλλοπρόσαλλη" πολιτική της, όπως κάνει ο Βουρνάς.

"Μελέτες για τον εμφύλιο"

Οι "Μελέτες για τον Εμφύλιο" καταπιάνονται με διάφορες πλευρές του εμφυλίου όπως η πολιτική του ΚΚΕ, η ανάμιξη της Ρωσίας, της Γιουγκοσλαβίας και της Αγγλίας, η προσπάθεια των αστικών κυβερνήσεων για οικονομική "σταθεροποίηση", αλλά και με πιο ειδικά θέματα, όπως το λεγόμενο "παιδομάζωμα", με τις μετακινήσεις πληθυσμών στην ύπαιθρο, αλλά και με την πολιτική των διάφορων σοσιαλδημοκρατικών ομάδων της περιόδου.

Τα πιο ενδιαφέροντα κεφάλαια είναι αυτά που αφορούν την πολιτική του ΚΚΕ εκείνης της περιόδου, τις αντιφάσεις της και τα αδιέξοδα της, καθώς επίσης και για το ρόλο της Σοβιετικής Ένωσης που άφησε ουσιαστικά αβοήθητο το αντάρτικο.

Υπάρχει μια πλούσια αναφορά σε ελληνική και ξένη βιβλιογραφία και διπλωματικές πηγές που βοηθούν πολύ στην τεκμηριωμένη ανάλυση της περιόδου. Ομως, ο υπερβολικά, μερικές φορές, ακαδημαϊκός τόνος των κειμένων δεν βοηθά στην ξεκάθαρη τοποθέτηση των πολιτικών ζητημάτων.

Επίσης παρόλες τις συχνές αναφορές στη μακεδονική μειονότητα, αυτό γίνεται αποκλειστικά σ' αναφορά με την πολιτική του Τίτο, χωρίς καμιά ανάλυση της πολιτικής θέσης και του κινήματος της μειονότητας που μαζικά - 25.000 Μακεδόνες αντάρτες - και με μεγάλες θυσίες έδωσε το παρών και στο κίνημα της αντίστασης και στον Δημοκρατικό Στρατό.

Παρόλες τις πολιτικές διαφωνίες που σίγουρα θα έχει όποιος αντιλαμβάνεται τιι εξελίξεις από την σκοπιά της επανάστασης, αυτά τα δυο βιβλία αξίζει να διαβαστούν, πολύ περισσότερο που αυτή την περίοδο βομβαρδιζόμαστε συνεχώς μ'αναφορές στους "εθνικούς αγώνες" απ' τα βάθη των αρχαιοτήτων μέχρι τις μέρες μας.

Το να συζητιέται ανοιχτά ότι ακόμη και στην πολύ πρόσφατη ελληνική ιστορία έχουν υπάρξει οι πιο σκληρές ταξικές συγκρούσεις, είναι ένα καλό αντίδοτο στα εθνικιστικά ιδεολογήματα.

Λέανδρος Μπόλαρης

Ο εθνικισμός στο στόχαστρο

"Ο Ιανός του εθνικισμού και η ελληνική βαλκανική πολιτική"

Εκδόσεις Ο Πολίτης, 1080 δρχ.

Τέσσερις αριστεροί διανοούμενοι - οι δύο από αυτούς ακαδημαϊκοί - έχουν συμβάλει με τα κείμενά τους στο μικρό αυτό βιβλίο, το οποίο συγκεντρώνει μια σειρά επιχειρήματα και στοιχεία, που αναδεικνύουν με τον πιο αμείλικτο τρόπο τη σαθρή βάση της εθνικιστικής προπαγάνδας του ελληνικού κράτους γύρω από τη Μακεδονία. Οι ίδιοι οι τίτλοι των κειμένων είναι χαρακτηριστικοί:

Ο ***Αντώνης Λιάκος*** κάνει μια πολύ χρήσιμη εισαγωγή μιλώντας για τη **"Βαλκανική κρίση και τον εθνικισμό"**. Το άρθρο του ***Αγγελου Ελεφάντη*** που ακολουθεί επιγράφεται **"Από την εθνικιστική έξαρση στο περιθώριο"**, ενώ το κείμενο του ***Αντώνη Μανιτάκη*** τιτλοφορείται **"Εθνικός λόγος: χθες-σήμερα"**. Τέλος ο ***Δαμιανός Παπαδημητρόπουλος*** υπογράφει το άρθρο **"Τα Βαλκάνια και εμείς"**.

Κατ' αρχάς οι ιστορικές αναδρομές που γίνονται από τους συγγραφείς είναι πολύ χρήσιμες, τη στιγμή που η επίσημη προπαγάνδα προσπαθεί να συσκοτίσει και να φανατίσει. Ο Ελεφάντης και ο Παπαδημητρόπουλος θυμίζουν τις κυνικές διαδικασίες με τις οποίες η Ελλάδα, η Σερβία και η Βουλγαρία μοιράστηκαν τη γεωγραφική περιοχή της Μακεδονίας, αλλά και την πολύ πραγματική ιστορία της μακεδονικής εθνότητας και των αγώνων της ενάντια στους καταπιεστές της είτε αυτοί ήταν οι Σέρβοι μοναρχικοί, είτε οι Βούλγαροι φασίστες, είτε η ελληνική Δεξιά.

Μέσα από τις σελίδες του βιβλίου καταγγέλλεται και ο ρατσισμός που μπήκε στην υπηρεσία του εθνικισμού: η έκφραση "σκοπιανό κρατίδιο" είναι μια σαφώς υποτιμητική έκφραση, τη στιγμή βέβαια που κανείς στην Ελλάδα - λέει ο Ελεφάντης - δεν αναφέρεται στην Κύπρο ή στο Λουξεμβούργο μιλώντας για "κρατίδιο". Αυτή η επίσημη ορολογία είναι που ανοίγει το δρόμο στις ανοιχτά ρατσιστικές εκφράσεις του τύπου "Γυφτοσκοπιανοί" κλπ.

Θα βρει κανείς ακόμη στον "Ιανό" στοιχεία γύρω από τις "ανύπαρκτες" ελληνικές διεκδικήσεις, αλλά και την προοπτική που βλέπει η ελληνική κυβέρνηση για δημιουργία μιας στρατιωτικής "υγειονομικής ζώνης" στο εσωτερικό της Δημοκρατίας της Μακεδονίας.

Στα θετικά του βιβλίου θα πρέπει κανείς να προσμετρήσει ακόμη, την ανοιχτή καταγγελία του διωγμού των αντίθετων απόψεων, την καταγγελία ότι για να στηθεί αυτή η εθνικιστική μηχανή μπαίνει στην παρανομία η ίδια η ακαδημαϊκή έρευνα, αφού πλέον "η ιστορία είναι μία".

Δεν θα βοηθήσει, όμως, η ανάγνωση του "Ιανού" κάποιον που θέλει να καταλάβει τη δυναμική της δημιουργίας του έθνους και του εθνικισμού, μιας και δεν γίνεται καμιά αναφορά της συνάφειάς τους με την εμφάνιση και την ανάπτυξη του καπιταλισμού. Πολύ περισσότερο, δεν θα βοηθήσει κάποιον που ψάχνει μια τακτική αντιμετώπισης του εθνικισμού. Γιατί από τον "Ιανό" λείπει η οποιαδήποτε αναφορά στην εργατική τάξη, στο ρόλο που πρέπει να παίξουν τα συνδικάτα, στο πώς πρέπει να συνδεθεί ο αγώνας ενάντια στον εθνικισμό, τον πόλεμο, τη λογοκρισία, το ρατσισμό με τη μάχη ενάντια στη λιτότητα και τις ιδιωτικοποιήσεις. Πιο ανοιχτά από όλους ο Ελεφάντης μας λέει ότι το καινούριο κράτος έχει δικαίωμα και πρέπει να ονομαστεί όπως αποφάσισε ο λαός του, δηλαδή Μακεδονία, όμως όλα αυτά απευθύνονται περισσότερο προς την ελληνική κυβέρνηση. Επισείεται ο κίνδυνος της εθνικής απομόνωσης αν συνεχιστεί η ίδια εθνικιστική πολιτική. Το εθνικό συμφέρον επιβάλλει μια ειρηνική πολιτική φιλίας και συνεργασίας, υποστηρίζουν οι συγγραφείς.

Ωστόσο αυτές οι αδυναμίες δεν πρέπει να αποθαρρύνουν οποιονδήποτε αριστερό αγωνιστή από το να διαβάσει μια από τις ελάχιστες συγκροτημένες αντιεθνικιστικές εκδοτικές προσπάθειες. Εξάλλου η τιμή και ο όγκος του "Ιανού" είναι προσιτά στον καθένα.

Πέτρος Τσάγκαρης

Υ.Γ.

Η παράλειψη του Ελεφάντη να αναφέρει την "Εργατική Αλληλεγγύη" στα έντυπα που αντιστέκονται στον εθνικισμό, θα πρέπει μάλλον να αποδοθεί σε αμέλεια. Δεν είχε ίσως αντιληφθεί εγκαίρως τη διεθνή κινητοποίηση και ευαισθητοποίηση ενάντια στη δίωξη των 5 μελών της ΟΣΕ, τα οποία δικάζονταν για διεθνιστικές ιδέες που δημοσιεύθηκαν ακριβώς σε αυτήν την εφημερίδα.

Δυο κλασικά της επανάστασης

Φ. Ένγκελς
Ουτοπιστικός και Επιστημονικός Σοσιαλισμός
Εκδόσεις: Θεμέλιο

Η κατάρρευση των καθεστώτων της Αν. Ευρώπης χώρισαν τους σοσιαλιστές σε δύο στρατόπεδα, που αντιπροσωπεύουν δυο διαφορετικές παραδόσεις στο κίνημα. Στο ένα επικρατεί η απογοήτευση και το σκοτάδι, η παράδοση που θάφτηκε στα ερείπια των παλιών καθεστώτων. Στο άλλο υπάρχει η αισιοδοξία το φως, η ζωντανή παράδοση του μαρξισμού.

Το βιβλίο του ***Ενγκελς*** **"Ουτοπικός και Επιστημονικός Σοσιαλισμός"** μετά από 113 χρόνια παραμένει πολύτιμο εργαλείο για τις σημερινές αναζητήσεις. Μπορεί κανείς να βρεί την πορεία γέννησης των σοσιαλιστικών ιδεών μετά τη Γαλλική Επανάσταση μέσα από δυο αντιδιαμετρικά αντίθετους δρόμους. Στον ένα υπάρχει ο πόθος μιας μερίδας ανθρώπων που ανειρεύονταν τη μέρα όπου η εκμετάλλευση και η δυστυχία θα εξαφανιστούν αυτόματα και που αργότερα ονομάστηκαν "ουτοπιστές". Στον άλλο *"ο σοσιαλισμός δεν παρουσιάζεται σαν τυχαία ανακάλυψη από κάποια μεγαλοφυϊα, μα σαν το αναγκαίο προϊόν της πάλης δυο τάξεων που δημιουργήθηκαν ιστορικά, του προλεταριάτου και της αστικής τάξης".*

Ο τρόπος που έβλεπαν τα πράγματα οι "ουτοπιστές" σαν τον Φουριέ, τον Σαιν-Σιμόν και τον Οουεν επικράτησε για πολύ καιρό στις σοσιαλιστικές αντιλήψεις του 19ου αιώνα. Ο Ενγκελς υποστηρίζει ότι δεν αναγνώρισαν ποτέ τη δύναμη της εργατικής τάξης που με την μαζική δράση μπορεί δημοκρατικά να πραγματοποιήσει το σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας. Ο καθένας απ' αυτούς βασιζόταν στην καλοπροαίρετη θέληση κάποιων μελών της κοινωνίας (κύρια από την άρχουσα τάξη) να παραχωρήσουν στον απλό λαό αγαθά και δικαιώματα.

Η βασική αντιπαράθεση του Ενγκελς ήταν με τους ιδεαλιστές: *"Δεν πρέπει να αναζητούμε τα αίτια των κοινωνικών μεταβολών και των πολιτικών ανατροπών στο κεφάλι των ανθρώπων, στην αυξανόμενη κατανόηση της αιώνιας αλήθειας και δικαιοσύνης, μα στις μεταβολές που γίνονται στον τρόπο παραγωγής, στην οικονομία".* Την υλιστική αντίληψη της ιστορίας και την αποκάλυψη ότι η καπιταλιστική παραγωγή βασίζεται στην υπεραξία τις χρωστάμε στον Μαρξ. *"Χάρη σ' αυτόν ο σοσιαλισμός έγινε επιστήμη που πρέπει να την επεξεργαστούμε σ' όλες τις λεπτομέρειες".*

Για τον Ενγκελς η δράση της εργατικής τάξης μπορεί να οδηγήσει την πλειοψηφία των ανθρώπων να ελέγξουν ολόκληρη την κοινωνία, για πρώτη φορά στην ιστορία. Αυτή είναι η πραγματική παράδοση του σοσιαλισμού. Μόνο τότε θα μπορέσει η ανθρωπότητα να πηδήξει *"απ' το βασίλειο της αναγκαιότητας στο βασίλειο της ελευθερίας".*

Σήμερα η Σοσιαλδημοκρατία και ο Σταλινισμός χρεωκοπούν όπως οι ιδέες των ουτοπιστών, τον 19ο αιώνα. Απειλούν να παρασύρουν μαζί τους τη ζωντάνια του επιστημονικού σοσιαλισμού. Το βιβλίο του Ενγκελς εξακολουθεί να δείχνει τον μόνο ρεαλιστικό δρόμο για την αλλαγή της κοινωνίας.

Κ.Μάρξ - Φ.Ένγκελς
Το Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος
Εκδόσεις: Θεμέλιο, Δρχ.500

Η αναφορά του ονόματος του Μαρξ για τους περισσότερους απλούς ανθρώπους, δημιουργεί την εικόνα ενός ξεπερασμένου γέρου, του οποίου τα γραπτά και οι θεωρίες απασχολούν μόνο κάποιους πανεπιστημιακούς και διανοούμενους μακριά από την μάζα του πληθυσμού.

Το **"Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος"** των ***Μαρξ-Ενγκελς*** αποδεικνύει ότι ο Μαρξισμός δεν μπορεί να βρίσκεται μακριά από τη ζωή της μάζας του πληθυσμού αλλά κατευθείαν στη καρδιά τους. Γράφτηκε τον Φεβρουάριο του 1848, ουσιαστικά από τον Μαρξ όταν ήταν μόλις 29 ετών και τυπώθηκε τον ίδιο μήνα στο Λονδίνο. Την ίδια περίοδο που εμφανίστηκε το Μανιφέστο η Ευρώπη συνταράσσονταν από επαναστάσεις. Γι' αυτό και το βιβλίο ανοίγει με τη φράση *"Ενα φάντασμα πλανιέται στην Ευρώπη - το φάντασμα του κομμουνισμού".* Ηταν η πρώτη πιο διαδεδομένη έκδοση μαρξιστικού βιβλίου και εξακολουθεί μέχρι σήμερα να είναι το πιο διάσημο από όλα τα σοσιαλιστικά γραπτά.

"Μέχρι τώρα η ιστορία όλης της κοινωνίας είναι ιστορία ταξικών αγώνων... Καταπιεστής και καταπιεζόμενος βρίσκονται σε συνεχή αντίθεση μεταξύ τους, σ' ένα αδιάκοπο πόλεμο, άλλοτε κρυφό, άλλοτε φανερό που κάθε φορά τέλειωνε με τον επαναστατικό μετασχηματισμό ολόκληρης της κοινωνίας ή με την κοινή καταστροφή των αγωνιζόμενων τάξεων"

Η διατύπωση αυτή αποτελεί τη βάση της ανάλυσής του. Στον καπιταλισμό ο πλούτος που παράγεται θα μπορούσε για πρώτη φορά στην ιστορία να καλύψει τις ανάγκες όλων των ανθρώπων. Αλλά ταυτόχρονα παράγεται και εκείνη η τάξη που μπορεί να το κάνει αυτό πραγματικότητα, παράγεται δηλαδή ο ίδιος ο "νεκροθάφτης του καπιταλισμού", η εργατική τάξη. Με αυτό τον τρόπο ο Μαρξ βάζει τις βάσεις για τη σοσιαλιστική κοινωνία.

Μέσα από το βιβλίο μπορούμε να καταλάβουμε ότι σήμερα ο καπιταλισμός μοιάζει με τις περιγραφές του Μαρξ. Η ρίζα των οικονομικών κρίσεων, ο ανταγωνισμός των καπιταλιστών για να αποκτήσουν περισσότερα κέρδη, έχει δημιουργήσει μια κοινωνία που οι άνθρωποι πεινούν γιατί δεν έχουν χρήματα να αγοράσουν τροφή, η ανεργία ερημώνει πόλεις και χωριά ενώ εκατοντάδες χιλιάδες άνθρωποι σκοτώνονται στους πόλεμους.

Για τον Μαρξ η προοπτική του σοσιαλισμού είναι μονόδρομος για να απαλλαγούμε από όλα αυτά. Διακηρύσσει ανοιχτά ότι ο στόχος είναι η βίαιη ανατροπή του καπιταλισμού από την εργατική τάξη. Τελειώνει χαρακτηριστικά με τις φράσεις: *"Ας τρέμουν οι κυρίαρχες τάξεις μπροστά στην Κομμουνιστική Επανάσταση. Οι προλετάριοι δεν έχουν να χάσουν τίποτε εκτός από τις αλυσίδες τους. Και να κερδίσουν έναν κόσμο ολόκληρο. Προλετάριοι όλων των χωρών ενωθείτε".*

Το "Μανιφέστο του Κομμουνιστικού Κόμματος" αξίζει να παραμείνει το πρώτο σε πωλήσεις μαρξιστικό βιβλίο σ' όλο τον πλανήτη.

Κώστας Σαρρής